

Янко Георгиев, Изпълнителен директор
Yanko Georgiev, Executive Director

Уважаеми пътници, Добре дошли на борда на *България Ер*!

След толкова месеци на студ и мрак най-после идва време да се порадваме на живота. Както ще видите, в това отношение националният авиопревозвач на България е изцяло на ваша страна.

През май ние увеличаваме честотите си до българските морски перли Варна и Бургас. Освен това подновяваме полетите си до Барселона – един от най-добрите градове в света, когато става дума за радостите на живота. И накрая откриваме линия до Будапеща с нейното забележително културно наследство, уникална по рода си кулинария и легендарни спа-комплекси.

Ако добавите всичко това към вече утвърдените европейски дестинации на *България Ер*, може би ще ви се стори, че изборът за майската ви ваканция става наистина труден. Но всъщност не е така. Пътуването е една от най-чистите форми на наслаждение, позната на човека, така че каквото и да изберете, няма как да сбъркате.

*Пожелавам ви прекрасен май.
И приятен полет, разбира се*

Dear Passengers, Welcome aboard *Bulgaria Air*!

After so many months of chill and gloom it is finally the time to enjoy our life. As you will see, in this respect Bulgaria's national air carrier definitely takes your side.

In May we are increasing the frequency of our flights to Bulgaria's seaside jewels Varna and Burgas. Besides, we are resuming our flights to Barcelona, one of the best cities in the world when it comes to enjoying life in full. And in the end we are opening a destination to Budapest with its impressive cultural heritage, unique cuisine, and legendary spa complexes.

If you add all this to *Bulgaria Air's* already established European destinations, you may find choosing a destination for your May vacation really difficult. But it's not that hard, in fact. Traveling is one of the purest forms of delight man knows, so whatever you choose will be a right decision.

*I wish you a delightful May.
And a pleasant flight, of course.*

Летете отново до **Барселона** с България Ер Fly again to **Barcelona** with Bulgaria Air

Всяка събота от 29 юни, с най-новите ни Ембраер 190!
Every Saturday from June 29th, with our newest Embraer 190!

Цена от
Price from

€ 145

за двупосочен билет
for round trip ticket

С право на един
безплатен ръчен багаж
до 10 kg и един безплатен
чекиран багаж до 23 kg.
You are allowed to bring
a free cabin baggage up
to 10 kg and one free
checked-in baggage
up to 23 kg

+10%
повече точки
по Вашата
FLY MORE сметка

Трупайте точки с просяването ни за колатни кашетни.
Офертата не е промоционална, а в частност новите цени и по-добри условия на България Ер. Местата са ограничени.
Цената е крайна с включени летищни такси. Към цената може да се включи такса за издаване на билета в
зависимост от издателя.

Collect points with our frequent flyer program.
This offer is not part of a promotion campaign. These are permanent prices subject to availability. Airport taxes are included.
The air ticket issuing charge may also be applied, according to the issuer's policy.
Може да платите своя самолетен билет и в клоновете на Централна Кооперативна Банка в цялата страна.

FLY MORE

Club

www.club-air.bg

**11 | BUSINESS
ECONOMY**

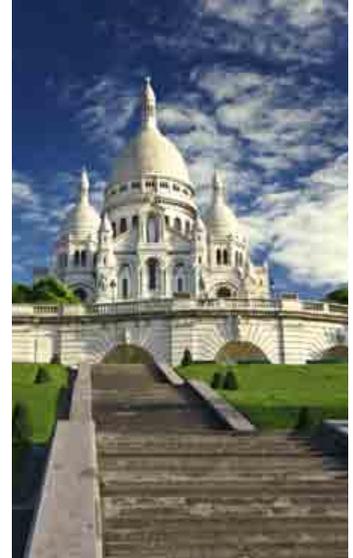
**55 | ANALYSIS
POLITICS**

**71 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

**89 | TRAVEL
LIFESTYLE**

**26 | България е
привлекателна
за инвестиции**

Милос Боснис,
директор управление
на активи в Assos
Capital

**29 | Bulgaria Offers an
Attractive Investment
Environment**

**15 | Защо Bulgaria On Air
придоби „Инвестор.
БГ”**

**16 | Why Bulgaria On Air
acquired Investor.BG**

**17 | Най-голямата
измама в
историята**

**18 | The Biggest Fraud in
History**

**21 | Българската пешка
в глобалната игра**

**22 | The Bulgarian Pawn
in the Global Game**

**35 | В сърцето на
балона**

**40 | In the Heart of the
Bubble**

47 | Бедните богати

49 | The Poor Rich

**62 | Как се
манипулират
избори**

В началото на XXI век
електоралните измами
стават все по-сложни и
неуловими

**64 | How Elections are
Rigged**

**56 | Тенденции
Ups and Downs**

**58 | Политика от
гистанционното**

**60 | Remote Control
Politics**

67 | След последния валс

68 | After the Last Waltz

**74 | Какво направи
България за
космическата
наука**

Първият български
космонавт Георги
Иванов пред *Bulgaria On
Air*

**76 | Let us Remember
Bulgaria's
Contribution to
Space Science**

**84 | Добри момчета
Good Fellas**

**87 | Правописни грешки
за милиони**

**88 | Million Dollar
Blunders**

**93 | С груги
очи**

Шест нестандартни
идеи за лятната ви
ваканция

96 | With Different Eyes

**90 | Афиш
Poster**

98 | Привлекателен Аг

100 | An Attractive Hell

**104 | Офисът – моята
крепост**

**105 | The Office – My
Castle**

106 | Балонена индустрия

110 | Bubble Industry

Фотография на корицата: ИВАЙЛО ПЕТРОВ
Cover photography: IVAYLO PETROV

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

РЕДАКТОР
Ася Димитрова
adimitrova@bulgariaonair.bg

РЕДАКТОР АНГЛИЙСКИ
Хајди Уитфийлд
Дејвид Лийстръм

ПРЕВОДАЧИ
СГС Консулт
Албена Манафска

АВТОРИ
Александър Маринов
Александър Новоселски
Бисер Терзиев
Боян Иванчев
Валери Ценков
Драгомир Попов
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Кирил Станев
Пепа Витанова
Ясен Бориславов

ДИЗАЙН
BRAND NEW

РЕКЛАМЕН МЕНИДЖЪР
Благовеста Креовска
bkreovska@bulgariaonair.bg
0887 59 11 05

РЕКЛАМЕН КОНСУЛТАНТ
Весела Мишева
vmisheva@bulgariaonair.bg
0887 97 36 46

ИЗДАТЕЛ
БЪЛГАРИЯ ОН ЕР МЕДИА ГРУП

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Миткова

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70

БАНКОВА СМЕТКА

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECBBGSG
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна

ISSN 1314-2216

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR
Assia Dimitrova
adimitrova@bulgariaonair.bg

ENGLISH EDITOR
Heidi Whitfield
David Leistrum

TRANSLATORS
SGS Consult
Albena Manafska

CONTRIBUTORS
Alexander Marinov
Alexander Novoselski
Bisser Terziev
Boyan Ivanchev
Valeri Tzenkov
Dragomir Popov
Emil Ivanov
Ivaylo Petrov
Kalin Angelov
Kalin Nikolov
Kiril Stanev
Peпа Vitanova
Yasen Borislavov

DESIGN
BRAND NEW

ADVERTISING MANAGER
Blagovesta Kreovska
bkreovska@bulgariaonair.bg
(+359) 887 59 11 05

ADVERTISING CONSULTANT
Vesela Misheva
vmisheva@bulgariaonair.bg
(+359) 887 97 36 46

PUBLISHER
BULGARIA ON AIR MEDIA GROUP

CEO
Victoria Mitkova

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70

BANK ACCOUNT

TISSOT LE VOILE AUTOMATIC CHRONOMETER

chosen by Tony Parker – Professional Basketball Player

IN TOUCH WITH YOUR TIME

TISSOT
SWISS WATCHES SINCE 1853

160th
ANNIVERSARY
1853 – 2013

Get in touch at www.tissot.com

JULIANY

София: Paradise Center et.1, Serdika Center et.1, Mall Sofia et.1, ЦУМ партер, ул.Г.С. Раковски 70, бул. Ген.Скобелев 53, бул. Витоша 59, ул. Граф Игнатиев 1, бул. Васил Левски 93. Пловдив: Mall Plovdiv, ул. Перущица 8, ул. Железарска 3. Варна: Mall Варна, ул. Княз Борис I 45, Княз Борис I 32 м-н Класик, ул.8-ми Приморски полк 81. Пазарджик: ул. Богориди 23, ул. Александровска 69, Mall Plaza. Русе: ул. К. Иречек 6, ул. Александровска 81. Добрич: ул. Независимост 3-инн. Женева: старо здание бул. Руски 30. Хасково: ул. Г.С. Раковски 4. Сливен: ул. Цар Освободител 32. Брест: ул. Н. Войводов 2. Благоевград: ул. Д. Константинов 23А. Шумен: ул. „Славянски“ 30. Бургас: ул. „Т. Александров“ 19.
Онлайн магазин – www.juliany.com

Никаква част от това списание не може да бъде възпроизвеждана без изричното писмено съгласие на издателя. Всички права запазени. Редакцията не носи отговорност за рекламните материали. / This publication may not be reproduced in part or in whole without the express written consent of the publisher. All rights reserved. The magazine assumes no responsibility for any advertising content.

Цена в разпространителската мрежа: 4.50 лв.

Auto On Air

Всичко, което трябва да знаете за автомобилите.

- Видеотестове на нови модели.
- Технологични новости.
- Полезни съвети.
- Автомобилна икономика.

www.autoonair.bg

Auto On Air

We love Autos

АВТОРИ | CONTRIBUTORS

КИРИЛ СТАНЕВ е завършил интериорен дизайн в Лондон. Работил е като дизайнер в Монреал и Цюрих. След това Станев създава дизайнерско студио V7, което осъществява проекти и в България, и в чужбина (Франция, Швейцария и Великобритания). Печелил е няколко награди, включително първа награда на читателите на "Наш Дом" за интериор на годината през 2010.

KIRIL STANEV graduated with a major in interior design in London. He has worked as a designer in Montreal and Zurich. After that he created the design studio V7, which is working on projects in Bulgaria, as well as abroad (France, Switzerland, and the United Kingdom). He has won several awards, including first prize from the readers of Nash Dom in 2010 for Interior of the Year.

Д-р БОЯН ИВАНЧЕВ е икономист, преподавател по поведенчески финанси във Висшето училище за застраховане и финанси в София. Член е на Международната асоциация на политическите консултанти. Бил е борсов брокер, портфолио мениджър, икономически съветник на вицепремиера Ивайло Калфин (2005-2009). Завършил е Warsaw School of Economics, специализирал е в Харвард, Париж, Пекин.

DR. BOYAN IVANCHEV is an economist, lecturer in behavioral finance at the Insurance and Finance University in Sofia. He's a member of the International Association of Political Consultants. He has worked as a stock broker, portfolio manager, economic adviser of Deputy Prime Minister Ivaylo Kalfin (2005-2009). He graduated from the Warsaw School of Economics and specialized in Harvard, Paris, Beijing.

ССВ Bonus

Изобилие от отстъпки с твоята дебитна
или кредитна карта от ЦКБ

Централна Кооперативна Банка

Важният си ти.

0800 11 400

www.ccbank.bg

Застраховка Защитена фамилия

Великденска промоция

ЗАСТРАХОВАЙТЕ СВОЯ ДОМ НА ВЕЛИКДЕНСКА ЦЕНА!

Погрижете се за спокойствието и сигурността на Вашия дом и имущество със застраховка „Защитена фамилия“ на ЗАД „Армеец“!

КАКВИ СА ПРЕДИМСТВАТА НА ЗАСТРАХОВКАТА?

- Защита на дома срещу минимална сума от 10 лв.;
- 20% отстъпка от застрахователната премия;
- Бърза процедура и експертна консултация при сключване на застраховката;
- Покритие срещу „Кражба чрез Взлом“ до 4000 лв. без опис на имуществото.

КАКВО ДРУГО ПОЛУЧАВАТЕ?

- Застрахователно покритие, съобразено с Вашето жилище, имущество и нужди;
- Навременно изплащане на щетите в случай на застрахователно събитие;
- Обслужване в над 100 офиса в цялата страна;
- Осигурен денонощен асистанс център с горещи телефони 02/ 819 09 00 и 0887 922 444.

Застраховка „Защитена фамилия“ е на промоционална цена с 20% отстъпка до 31 май 2013 г.

Винаги с Вас!

ОТ 189 ЕВРО ЗА ДВУПОСОЧЕН БИЛЕТ ДО АМСТЕРДАМ

От 8 май **България Ер** извършва два допълнителни, следобедни полета до Амстердам. Те са в сряда и четвъртък – в 16:10 от София (пристигане в Амстердам в 18:00 местно време) и в 18:50 от амстердамското летище „Скипхол“ (кацане в София в 22:30).

Следобедните полети са много удобни за трансферни връзки до САЩ, Канада и дестинации в Европа. Цени за двупосочен билет от 189 евро с включени такси.

Повече – на www.air.bg

RETURN TICKET TO AMSTERDAM FROM 189 EUROS

As of 8 May Bulgaria Air is operating two extra, afternoon flights to Amsterdam. They are on Wednesday and Thursday – at 16:10 from Sofia (arrival in Amsterdam at 18:00 local time) and at 18:50 from Amsterdam's Schiphol Airport (arrival in Sofia at 22:30).

Afternoon flights are much more convenient for transfer connections to the USA, Canada and destinations in Europe. Prices for a return ticket start from 189 euros, airport charges included.

More at www.air.bg

Serve qualcuno sul posto?

DIACRON

International Tax, Finance & Accounting

Consulenza fiscale
Consulenza contabile
Outsourcing amministrativo
Financial review
Audit

www.diacron.eu

SEDI OPERATIVE : LONDRA | LUGANO | ISTANBUL | SOFIA | DUBAI | HONG KONG | SHANGHAI | NANCHINO UFFICI RAPPRESENTANZA : MILANO | VERONA

Regno Unito

Svizzera

EAU

Cina

БЪЛГАРИЯ ЕР ОТНОВО ЛЕТИ ДО БУДАПЕЩА

Националният превозвач *България Ер* ще увеличи с две броя на дестинациите си през юни. Авиокомпанията подновява полетите си до Барселона, а от 24 юни ще лети и до Будапеща.

Честотата до унгарската столица ще бъде четири полета седмично. Цените за двупосочен билет започват от 172 евро, с включени в тях летищни и групи такси,

съобщиха от компанията.

Будапеща, седмият най-голям град в Европа, в последните години се утвърди и като една от най-атрактивните туристически дестинации на континента заради богатото си културно наследство, архитектурата, унгарската кухня и, не на последно място, световноизвестните будапещенски спа центрове.

BULGARIA AIR FLIES AGAIN TO BUDAPEST

The national carrier Bulgaria Air will increase its destinations by a further two in June. The airline company is resuming its flights to Barcelona, and from 24 June it will also fly to Budapest.

The frequency to the Hungarian capital will be four flights a week. Prices for a return ticket start from 172 euros, airport charges

and other fees included, the company announced.

Budapest, Europe's seventh largest city, has established itself as one of the most attractive tourist destinations on the continent due to its rich cultural heritage, architecture, Hungarian cuisine and, last but not least, the world famous Budapest spa centres.

ОТНОВО ВЕЧЕРНИ ПОЛЕТИ ДО ВАРНА И БУРГАС

AGAIN EVENING FLIGHTS TO VARNA AND BOURGAS

От началото на април *България Ер* отново извършва вечерни полети по вътрешните си линии до Бургас и Варна, като представя на своите пътници възможност за удобни трансферни връзки.

Националният авиопревозвач предлага вече три полета до Варна, като включва в разписанието си и нощен полет.

До Бургас също се увеличава броя на дневните полети, като от началото на май ще можем да летим до морето всеки ден, а през юни ще се извършват по два полета дневно.

From the beginning of April *Bulgaria Air* again operates evening flights on its domestic routes to Bourgas and Varna, offering passengers the possibility for convenient transfer connections.

The national carrier now offers three flights to Varna, also including a night flight in its schedule.

The number of daily flights to Bourgas has also been increased, as of the start of May we will be able to fly to the sea daily, and in June there will be two flights a day.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВОЗВАЧ ПОДКРЕПЯ СТИЛИЯН ПЕТРОВ

THE NATIONAL CARRIER SUPPORTS STILYAN PETROV

България Ер ще е партньор на благотворителния мач в подкрепа на бившия капитан на футболните национали Стилиян Петров. На 25 май в София ще се съберат звезди на световния футбол, начело с Христо Стоичков и Димитър Бербатов. Инициативата бе представена от Джон Уейд, изпълнителен директор на „Астън Вила“ – клуба, за който играе Стилиян. Българският халф се възстановява след тежко лечение на левкемия.

Bulgaria Air will partner a charity match in support of Stiliyan Petrov, the former captain of the football nationals. On 25 May the stars of world football will gather in Sofia, headed by Hristo Stoichkov and Dimiter Berbatov. The initiative was presented by John Wade, executive director of Aston Villa, the club for which Stiliyan plays. The Bulgarian midfielder is recovering after leukaemia treatment.

47 | **БЕДНИТЕ
БОГАТИ**
THE POOR RICH

17 | **НАЙ-ГОЛЯМАТА ИЗМАМА**
THE BIGGEST FRAUD

35 | **В СЪРЦЕТО НА БАЛОНА**
IN THE HEART OF THE BUBBLE

ЧИСЛА И ЛИЦА FIGURES & FACES

лева са необходими на четиричленно българско семейство, за да живее „нормално“, пресметнаха експерти на синдиката КНСБ. Границата на бедността, основана върху кошница от 77-те най-важни стоки и услуги, вече е 216 лева месечно на човек. С 3.7 евро средно почасово заплащане България остава страната с най-евтиния труд в Европейския съюз.

EN

leva are needed by a four-member Bulgarian family to live “normally”, experts of the Confederation of Independent Trade Unions in Bulgaria (KNSB) have calculated. The poverty line, based on a basket of 77 essential goods and services now stands at 216 leva per person per month. With an hourly wage of an average 3.7 euros Bulgaria remains the country with the cheapest labour in the European Union. ■

2.7

км ще е дълга отсечката от столичното метро, свързваща „Младост 1“ с Бизнес парк София в „Младост 4“. Първата копка бе направена през април, пусковият срок е 2015 година.

EN

km will be the length of the section of the Sofia metro linking Mladost 1 housing estate with Business Park Sofia in Mladost 4. The first sod was turned in April, the target deadline is 2015. ■

1%

ще е ръстът на Брутеня вътрешен продукт тази година, прогнозира финансовият министър Калин Христов. Той очаква 1.8% ръст догодина и 2.9% през 2015. Държавният бюджет ще бъде балансиран най-рано през 2017, добави Христов.

EN

will be the growth of the Gross Domestic Product this year, finance minister Kalin Hristov projected. He expects a 1.8% growth next year and 2.9% in 2015. The state budget will be balanced at the earliest in 2017, he added. ■

105 000

българи имат работа благодарение на получените средства от европейските фондове, твърди доклад на Европейската комисия. Програмите на ЕС имат заслуга за около 80% от ръста на БВП в страната. Усвояването им обаче е слабо – едва 30% е делът на разплатените суми към октомври 2012, посочва докладът.

EN

Bulgarians have a job thanks to money from the European funds, claims a report of the European Commission. EU programmes have contributed to about 80% of GDP growth in the country. Their absorption however is low - by October 2012 the share of the disbursed amounts was only 30%, the report shows. ■

BULGARIA ON AIR

ТЕЛЕВИЗИЯ

▶▶▶ фокусирани
върху ценната информация

в сътрудничество с

Bloomberg
TELEVISION

ПРОГНОЗИ

БИЗНЕС
НОВИНИ

ПОЛИТИЧЕСКИ
ИКОНОМИЧЕСКИ

АНАЛИЗИ

документални
филми

fb.com/BulgariaONAIR

www.bgonair.bg

Защо Bulgaria On Air придобу „Инвестор.БГ”

Разединението на българите влошава образа ни пред света, коментира изпълнителният директор на групата Виктория Миткова

В края на април медийна група Bulgaria On Air придобу контролния пакет от акции на „Инвестор.БГ” АД чрез БФБ-София. Компанията включва множество информационни и развлекателни сайтове, начело с investor.bg, dnes.bg, imoti.net, tialoto.bg и gp. Изпълнителният директор на Bulgaria On Air Виктория Миткова коментира сделката в интервю за Андрей Любенов (investor.bg).

Кой всъщност е купувачът на Инвестор.БГ?

Медийна група Bulgaria On Air е компания, представена във възможно най-широкия спектър в медийната сфера: телевизия Bulgaria On Air, радио група Bulgaria On Air, списание Bulgaria On Air, както и лайфстайл изданието Go On Air. Неразделна част от медийната група е и коментарно-новинарският сайт vgonair.bg.

Защо купувате Инвестор.БГ? Каква е целта ви?

Глобална мрежа смени изцяло динамиката на разпространение на информацията, доведе до необратими нови тенденции в развитието на медиите. Наясно сме, че днешният свят информационно се проектира в интернет. Направихме анализ и независимо, че щяхме да инвестираме по-малко средства в наш проект, решихме да предприемем тази стъпка. Нашият проект щеше да е с по-малка инвестиция, но щеше да се нуждае от период от 3 до 5 години за развитие, а ние търсим незабавен ефект за медийната група.

Имате ли инвестиционна програма за компанията?

Разбира се. Очакваме в много кратък срок мениджмънтът на двете компании да дошлифова тази програма и да започнат със съвместни усилия да я прилагат.

Ще отправите ли търговско предложение към останалите акционери?

Да, Bulgaria On Air вече внесе в Комисия за финансов надзор търгово предложение за закупуване от останалите акционери на до 100% от капитала на дружеството.

Ще оставите ли акциите на Инвестор.БГ на борсата или ще свалите дружеството оттам?

Отговорът на този въпрос е тясно свързан с хоризонта за изход от финансовата криза. Заобиколени от финансовите сътресения, които преживяват Европа и светът, дългосрочните бизнес прогнози, колкото и прецизни да са, са трудно начинание. В средносрочен план, ако едно дружество не може да стане достатъчно голямо, то няма място на борсата.

Предвиждате ли промени в управлението на компанията? Кой ще застане в борда на директорите? Предвиждате ли промени на оперативното ръководство?

Предвиждат се промени на ниво управителни органи, такива, че да можем да обединим усилия и да продължим общата си философия. Ето затова в борда на директорите ще влязат доказани

специалисти, които ще направят максимално бързо синергията между телевизия, радио и сайтове.

Разчитаме, че хората в сегашното оперативно ръководство на двете групи са достатъчно подготвени, за да осъществят целите на сливането и синергията колкото се може по-ефективно.

Предвиждате ли сливане на двете компании, или те ще продължат да работят независимо една от друга?

Медиите трябва да работят както поотделно - всяка със своята специфика и облик - така и заедно. Основният поток от информация, предавания, водещи новини в сайтовете ще става част от програмата на телевизията. В същото време част от предаванията в телевизионния и радио ефир ще бъдат под марката на dnes.bg, investor.bg, imoti.net, gol.bg и така нататък.

Защо избрахте точно този момент за сделката? Има ли връзка с предстоящите избори?

Придобиването няма нищо общо с политиката. Напротив, ние проповядваме, че политиката трябва да е следствие от математиката, а не политиката да променя математиката. И тази криза, продължаваща вече пет години, за нас категорично показва, че всичко е „дефицит по текущата сметка”...

Каква е посоката, в която ще развивате интернет сайтовете на компанията? Ще търсите ли нишови продукти или ще заложите на вече утвърдените брандове на Инвестор.БГ?

Както споменах, всеки отделен бранд и двете компании като цяло трябва да бъдат развивани и утвърждавани. Пример: част от борсовата информация в телевизията и радио Bulgaria On Air ще бъде развивана от Investor.bg без противоречие с договора ни с Bloomberg. Част от новинарския поток ще бъде обменен между телевизията и Dnes.bg. Също така екипът на Инвестор групата ще развива сайтовете на медийната група. За нас е много важно синергията да заработи в много кратък срок.

Какви са прогнозите ви за пазара на интернет реклама през тази и следващата година?

Всички ние се подчиняваме на марката България ... и за съжаление на финансовата криза. Тъжно е, но през последните 5 години, разединявайки се, българите направихме много, за да влошим образа си пред света.

Когато прибавим към това и безсилието на световните лидери, примесено със „световната конспирация”... Картината не е много оптимистична. Историята е показала, че точно в криза трябва да се реагира адекватно. Според нас рекламният пазар зависи от тези фактори. ■

Why Bulgaria On Air acquired Investor.BG

The disunity of the Bulgarians worsens our image in the world, says the group's CEO Victoria Mitkova

At the end of April the media group Bulgaria On Air acquired the control package of shares in Investor.BG AD through the Bulgarian Stock Exchange – Sofia. The company includes numerous information and entertainment sites, headed by investor.bg, dnes.bg, imoti.net, tialoto.bg, etc. The CEO of Bulgaria On Air, Victoria Mitkova, comments the transaction in an interview for Andrey Lyubenov (investor.bg).

Who is actually the buyer of Investor.BG?

The media group Bulgaria On Air is a company that is represented in the widest possible range in the media sphere: television Bulgaria On Air, radio group Bulgaria On Air, magazine Bulgaria On Air, as well as the lifestyle publication Go On Air. The news site bgonair.bg. is also an inseparable part of the media group.

Why are you buying Investor.BG? What is your aim?

The global net has completely changed the dynamics of the spread of information, leading to irreversible new trends in the development of the media. We realise that the information in today's world is projected on the Internet. We made an analysis and although we intended to invest less funds in our own project, we decided to take this step. Our project would have required a smaller investment, but it would have needed a period of three to five years to get off the ground, whereas we are looking for an immediate impact for the media group.

Do you have an investment programme for the company?

Of course. Within a very short term we expect the management of the two companies to refine this programme and start applying it with joint efforts.

Will you extend a trade offer to the other shareholders?

Yes, Bulgaria On Air has already submitted to the Financial Supervision Commission a trade offer for purchase by the other shareholders of up to 100% of the capital of the company.

Will you leave the shares of Investor.BG on the stock exchange or will you delist the company?

The answer to this question is closely linked with the horizon for exit from the financial crisis. Surrounded by the financial turmoil experienced by Europe and the world, long-term business prognoses, no matter how accurate, are a difficult thing. In the mid-term, if a company cannot grow big enough, it has no place on the bourse.

Do you plan changes in the management of the company? Who will be on the board of directors? Do you foresee any changes in the operational management?

Changes are envisaged at the management level, the kind to enable us to join efforts and continue our common philosophy. This is why the board of directors will include proven specialists, who will maximally quickly achieve synergy between the television, radio and websites.

We count on the people in the two groups' current operational management being sufficiently prepared to realise the goals of the merger and the synergy as effectively as possible.

Do you envisage a merger of the two companies, or will they continue to operate independently of each other?

The media have to work both independently – each with its specific character and appearance, as well as together. The main flow of information, broadcasts, breaking news on websites will become part of the television programme. At the same time part of the television and radio programmes will be aired under the brands dnes.bg, investor.bg, imoti.net, gol.bg and so on.

Why did you pick exactly this moment for the transaction? Is there any connection with the upcoming elections?

The acquisition has nothing to do with politics. On the contrary, we preach that politics should be a consequence of mathematics, rather than politics changing mathematics. And this crisis that has been going on for five years now has definitely shown us that everything is a "current account deficit"...

In what direction will you develop the company websites? Will you seek niche products or will you bet on the already established brands of Investor.BG?

As I already mentioned, each separate brand and the two companies as a whole have to be developed and established. An example: a part of the stock exchange information on Bulgaria On Air television and radio will be developed by Investor.bg without contradiction with our contract with Bloomberg. A part of the news flow will be exchanged between the television and Dnes.bg. Also, the team of the Investor group will develop sites of the media group. It is very important for us for synergy to start working in a very short time.

What are your projections for the Internet advertising market this and next year?

We are all subordinate to the brand Bulgaria ... and, unfortunately, to the financial crisis. Sadly, over the last five years, by being disunited the Bulgarians have done much to worsen our image in the world.

Adding to this the helplessness of the world leaders, mixed with the "world conspiracy"... The picture is not very optimistic. History has shown that in a crisis one must react adequately. We believe that the advertising market depends on these factors. ■

Най-голямата измама в историята

Гагарин срещу Армстронг, който всъщност спечели Студената война и на кого дължим информационната революция – най-интересното от „Как мислите“ по телевизия *Bulgaria On Air*

МАРКСИЗЪТ И КОМУНИЗЪТ са най-голямата измама в историята, определена през април зрителите и читателите на *Bulgaria On Air*. Почти 29% от участниците в анкетата на предаването „Как мислите“ гласуваха по този начин. На второ място се подредиха финансовите пирамиди, или т.нар. схеми на Понци, с 22.4% от гласовете. По-назад останаха либералният капитализъм (19.5% от гласувалите), съществуването на летящи чинии и скрити на Земята извънземни (17.8%). Най-безобидната измама според нашата аудитория е музикалният талант на тийнейджърския игол Джъстин Бийбър – той е посочен от едва 11.6% от отговорилите.

МАРГАРЕТ ТАЧЪР е най-влиятелният политик от края на Студената война според резултатите от анкета на „Как мислите“. В седмицата на погребението на Желязната лейди за нея гласуваха почти половината участници (46.5%), втори е бившият съветски лидер Михаил Горбачов (39%). Изненадващо назад остана Роналд Рейгън – човекът, най-често сочен като победител в Студената война (11%). Съвсем скромна подкрепа събраха Обединителят на Германия Хелмут Кол (2%), и Дън Сяопин – лидерът, който преведе Китай от лудостите на маоизма до статута на икономическа и (вече) политическа суперсила.

ПОЛЕТЪТ НА ЮРИЙ ГАГАРИН е най-значимото събитие на космическата ера с 64% от гласовете в „Как мислите“. Изненадващо назад остана другото най-паметно постижение в историята на космическите изследвания – първото лунно кацане, осъществено от Нийл Армстронг и Бъз Олдрин през 1969. Епопеята на „Аполо 11“ получи едва 17.8% от гласовете. Близо 13% от запитаните отдават предпочитание на марсохода Curiosity. Малко над 5% гласуваха за космическия телескоп „Хъбъл“. От общо 3710 регистрации за участие нито една не бе с вот в полза на петия вариант – „Вояджър 1“, първия човешки пратеник към звез-

дите, които носи на борда си и запис на „Излез е Делбо хайдутин“ на Валя Балканска.

„БАЩАТА“ НА ПЕРСОНАЛНИЯ КОМПЮТЪР Джон Атанасов е най-влиятелният новатор на информационната епоха, събрал 47.5% от вота в „Как мислите“. На втора позиция с 19.4% от гласовете е Стив Джобс – създателят на Apple и човекът, който превърна смартфона и таблета в неразделна част от живота ни. Друга неразделна негова част – социалната мрежа Facebook – заслужи 17.2 на сто от гласовете за своя създател Марк Зукърбърг. Основателят на Microsoft Бил Гейтс е едва четвърти (15.2%). Пети, с по-малко от един процент, е Джеф Безос, създател и собственик на империята за онлайн-търговия Amazon. ■

ДВА САМОЛЕТНИ БИЛЕТА до европейска дестинация на *Bulgaria On Air* очакват всяка седмица един от гласувалите в „Как мислите“. Следете програмата на телевизия *Bulgaria On Air* за въпроса на седмицата.
www.bgonair.bg/kak_mislite

Графики: АЛЕКСАНДЪР МАРИНОВ

The Biggest Fraud in History

Gagarin versus Armstrong: Who did actually win the Cold War and to whom do we owe the information revolution? The most interesting from *Kak Mislite* on *Bulgaria On Air*

MARXISM AND COMMUNISM are the biggest frauds in history, the viewers and readers of *Bulgaria On Air* decided in April. Almost 29% of the respondents in the survey of the *Kak Mislite* show voted this way. Second place was taken by the financial pyramids, or the so-called Ponzi schemes, with 22.4% of the votes. Further down were liberal capitalism (19.5% of the votes), the existence of flying saucers and aliens hidden on Earth (17.8%). The most harmless deception, according to our audience, is the musical talent of teenage idol Justin Bieber – he was mentioned by only 11.6% of the respondents.

MARGARET THATCHER is the most influential politician from the end of the Cold War, according to the survey results of *Kak Mislite*. During the week of the funeral of the Iron Lady, almost half the respondents voted for her (46.5%), with former Soviet leader Mikhail Gorbachev (39%) in second place. Surprisingly lagging behind was Ronald Reagan – the man most frequently named as the winner in the Cold War (11%). Only modest support was garnered by the Unifier of Germany, Helmut Kohl (2%), and Deng Xiaoping – the leader who led China from the madness of Maoism to the status of economic and (by now) political superpower.

YURI GAGARIN'S FLIGHT is the most important event of the space age, with 64% of the votes in *Kak Mislite*. Surprisingly left behind, was another memorable achievement in the history of space research – the first landing on the Moon, made by Neil Armstrong and Buzz Aldrin in 1969. The epic of Apollo 11 garnered merely 17.8% of the votes. Almost 13% of the respondents opted for the Mars rover Curiosity. Just over 5% voted for the Hubble space telescope. Of a total 3,710 registrations for participation, none was a vote in favour of the fifth option – Voyager 1, the fist human envoy to the stars which carries on board the recording of Valya Balkanska's "Izlel ye Delyo Haydutin" [Delyo the hajduk has gone outside].

THE FATHER OF THE PERSONAL COMPUTER, John Atanasov, is the

most influential innovator of the information age, who collected 47.5% of the votes in *Kak Mislite*. Second place goes to Steve Jobs – the creator of Apple and the man who turned the smartphone and tablet into part and parcel of our life. Another inseparable part of it – the Facebook social network – got 17.2% of the votes for its creator Mark Zuckerberg. Microsoft founder, Bill Gates, is only fourth (15.2%). Fifth, with less than one percent, is Jeff Bezos, creator and owner of the Amazon online trading empire. ■

TWO PLANE TICKETS to a European destination of *Bulgaria On Air* are awaiting one of the voters in *Kak Mislite* every week. Watch the show of *Bulgaria On Air* TV for the question of the week.
www.bgonair.bg/kak_mislite

Graphics by ALEXANDER MARINOV

"Start creating your own special moments here"

*Star ★
Dreams*

"Dreamville" is glad to welcome you at "Star Dreams" - a condominium residence - a showcase for estate-quality craftsmanship and impressive outdoor spaces design (pools, green areas, children`s playgrounds, etc).

All apartments are fitted with comfortable and elegant furnishings designed to turn your residential home into a personal retreat oasis.

Premier locations on the highest floors offer breathtaking views of both the hills and the sea coast from Nessebar to St. Vlas.

Your privacy and ultimate discretion are ensured by custom-designed soundproof walls, 24/7 security and a private underground parking area.

Meet you at the seaside!

Sunny Beach office – "Golden Dreams"

St. Vlas office – "Star Dreams"

Tel.00359 888140400

www.dreamville-bg.com

Global Air
Customs
Distribution
Global Ocean
Consolidation
Express Trucking
Courier

 interlogistica

www.interlogistica.bg

Българската пешка в глобалната игра

Задаващото се търговско споразумение между ЕС и САЩ ще ни даде чудесни възможности – ако съобразим да ги използваме

Текст Д-Р БОЯН ИВАНЧЕВ

Напоследък говорим само за центробежните сили в големите икономически и политически блокове – и сякаш забравяме, че освен тях съществуват и центростремителни. Ето ви пресен пример: някои от страните в BRICS (Бразилия, Русия, Индия, Китай, ЮАР) вече сключиха двустранни споразумения да се разплащат при стокообмена си в национални валути. Не е и странно, че страните от BRICS – които притежават общо 4.4 трилиона щатски долара валутни резерви - искат да създадат своя единна финансова институция по подобие на Международния валутен фонд.

СТУДЕНАТА ВОЙНА МЕЖДУ САЩ И КИТАЙ вече е факт и голямото е просто пореден епизод от нея. Тя започна с американския натиск върху Пекин да прекрати скритото субсидиране на китайския експорт към САЩ и да допусне пазарен курс на юана, тоест негово поскъпване спрямо долара. Това ще намали конкурентоспособността на китайския експорт, оттам ще стопи щатския търговски дефицит, ще създаде повече работни места в САЩ, следователно повече приходи в хазната и по-малко дълг, и най-накрая - по-малка зависимост от Китай като един от големите купувачи на американски облигации.

Тази нова Студена война има най-различни проявления: от щатските обвинения срещу Китай, че на държавно ниво насърчава кибер атаките и промишления шпионаж, до знаменателните пет обиколки на президента Барак Обама в Южна Азия и Тихоокеанския регион.

На американските послания китайците, разбира се, отговориха със свои. На 18-ия конгрес на китайската комунистическа партия те обявиха, че китайската армия „...трябва да е съизмерима с международната позиция на Китай и да посреща нуждите по безопасност на страната“ и че „...Китай никога няма да се поддаде на външен натиск.“

В ПОДОБНИ МАНЕВРИ НЯМА НИЩО НОВО, разбира се – всеки исторически период си има противостоене между различни страни и блокове, стремящи се да бъдат политически и икономически хегемон. Новото днес е, че неолибералната философия, изповядвана най-вече от англосаксонските страни (и техните последователи – аз ги наричам екстремисти - в развиващи се страни като България) вече се изправя не срещу политическо, а срещу много по-комплексно противопоставяне. То е социално, икономическо, дори идейно. Все още не е намерило точната си формулировка, но става все по-мощно.

Една от възможните формулировки е тази на така наречения Скандинавски модел – една несравнимо по-успешна и човечна алтернатива на посланието на неолиберализма „повече конкуренция“, което незабелязано обрива милиони хора на глад и мизерия. Добър пример за последното е самата цитадела на неолиберализма – Америка. Дори и след усилията на Обама да разпростре медицинските застраховки върху повече американци, в САЩ все още има 5 милиона деца и общо 45 милиона души без достъп до здравеопазване.

НО АМЕРИКА И ЕВРОПА НЕ СА ОТПИСАЛИ модела, който следват от толкова десетилетия. Те търсят усилено изход от сегашните затруднения, и смятат, че може да са го намерили с новата стратегия за още по-тясно сдружаване между ЕС и САЩ. Европейският съюз е икономическият блок с най-голям БВП в целия свят; САЩ си остават страната с най-големия индивидуален БВП (около 15 трилиона долара). Заедно двете федерации създават около 47% от световния БВП и държат една трета от световната търговия (с почти 2 млрд. долара ежедневен стокообмен между тях).

Каква е тази стратегия? Тя се състои най-вече в засилване на икономическите връзки чрез преговори за всестранно споразумение за търговия и инвестиции. Това споразумение ще бъде най-голямата двустранна търговска спогодба в историята. Както прогнозира някои експерти, тя може да добави 0.5% към годишния икономически ръст на Евросъюза, и да замести поне част от китайските стоки в САЩ с европейски.

НАЧАЛОТО ВЕЧЕ БЕ ПОСТАВЕНО: в съвместна декларация президентът на САЩ Барак Обама, председателят на Европейската комисия Жозе Мануел Барозу и председателят на Европейския съвет Херман Ван Ромпой подчертаха, че започналите преговори ще помогнат не само за разширяване на търговския обмен и инвестициите от двете страни на Атлантическия океан, но и за изработването на световни правила, които да укрепят многостранната търговска система.

Трансатлантическото партньорство няма да се ограничи с класическото премахване на мита и отвяряне на пазарите на инвестиции, услуги и обществени поръчки. Основно внимание ще бъде отделено на т.нар. „паратарифни“ ограничения в търговията – тоест на уеднаквяване на правилата и техническите стандарти за продуктите, които понастоящем са най-голямата бариера пред презокеанската търговия. Проучванията показват, че допълнителните разходи, свързани с подобни регулаторни различия, днес са еквивалентни на митнически налози от порядъка на 10 и дори 20% за някои сектори - докато класическите мита са около 4%. Намалването на тези разходи и активизирането на търговията между Европа и Америка може да доведе до сериозен ръст на БВП – 0.5% за ЕС, 0.4% за САЩ. Това би отговаряло на допълнителен годишен приход от 86 млрд. евро за европейската икономика и 65 млрд. евро за американската.

КОГАТО НЕЩО Е ВЗАИМОИЗГОДНО, то обикновено се случва. Вероятно и това споразумение ще бъде постигнато – а то открива перспективи някои ниско- и среднотехнологични производства да се преместят от Китай в европейски страни като България, Румъния, Словакия, Гърция. Те ще получат шанса да заменят със свои стоки вездесещия досега китайски внос. Но това не е шанс, който ще бъде поднесен наготово. Важно е да видим къде ще бъде България в тази нова глобална стратегия, и какви ползи може да извлече от нея. Това изисква мислене и действия, а не само обичайното цъкване какви ги вършат големите сили, докато ние се забавляваме с битовите и кръчмарските си грами.

The Bulgarian Pawn in the Global Game

The upcoming trade agreement between the EU and the U.S. will provide us with wonderful opportunities – if we are able to make use of them

Text DR. BOYAN IVANCHEV

Recently, we have only been talking about the centrifugal forces of the big economic and political blocs, yet somehow we forget that centripetal forces also exist. Here is a very recent example: some of the BRICS countries (Brazil, Russia, India, China, South Africa) have already concluded bilateral agreements to settle their accounts from their exchange of merchandise in national currencies. It is also no surprise that the BRICS countries, which own a total of 4.4 trillion U.S. dollars in currency reserves, want to create their own unified financial institution following the example of the International Monetary Fund.

THE COLD WAR BETWEEN THE U.S. AND CHINA is now a fact and the aforementioned is just another episode in it. It began when the U.S. pressured Beijing to stop secretly subsidizing Chinese exports to the U.S. and to allow a market exchange rate for the yuan (meaning its appreciation against the dollar). This would reduce the competitiveness of Chinese exports, which would accordingly reduce the U.S. trade deficit, creating more job vacancies in the U.S.. Consequently, it would provide more income for the treasury and require less debt. The results would mean less dependency on China, which is one of the biggest buyers of American debt.

This new Cold war has manifest itself in various ways – from U.S. accusations that China is fostering cyber attacks and industrial espionage on a state level, to President Barack Obama's notable number of five visits to Southern Asia and the Pacific region.

Of course, the Chinese answered these U.S. accusations with their own insinuations. During the 18th Congress of the Chinese Communist Party they declared that the Chinese army "... must correspond to China's international position and fulfill the country's safety needs" and that "... China will never succumb to external pressure."

THERE IS NOTHING NEW IN SUCH MANEUVERS, of course: every historic period has its own opposing countries and blocs, striving to be the leading political and economic power. What's new today is that the neoliberal philosophy, professed mainly by the Anglo-Saxon countries (and their followers – I call them extremists – in developing countries like Bulgaria) is now standing up not against political opposition, but rather against something much more complex: social, economic, and even ideological. This opposition has not found its own specific formulation, but it is becoming more powerful.

One of the possible formulations is that of the so-called Scandinavian model – undoubtedly more successful and humane than the neoliberal message of "more competition," which destines millions of people to hunger and misery. A good example of this last affect is the citadel of neoliberalism – the United States. Even after Obama's attempts to create medical insurance that covers most Americans, there are still 5 million children and a total of 45 million people without access to healthcare in the U.S.

BUT THE U.S. AND EUROPE HAVE NOT GIVEN UP on the model they have been following for so many decades. They are putting efforts into finding a solution to their current difficulties and they think they may have found it in a new strategy for even closer cooperation between the EU and the U.S. The European Union is the economic bloc with the biggest GDP in the entire world; the U.S. remains the country with the biggest individual GDP (about 15 trillion dollars). Together, the two federations amount to 47% of the world's GDP and make up one third of worldwide trade (almost 2 billion dollars in daily trade between them).

What is this strategy? It focuses mainly on strengthening economic ties through negotiations toward a comprehensive trade and investment agreement. This agreement would be the biggest bilateral trade agreement in history. As some experts predict, it might add 0.5% to the annual economic growth rate of the European Union and substitute at least part of Chinese merchandise in the U.S. with European products.

THE FOUNDATION WAS LAIN with a mutual declaration from the U.S. president, Barack Obama; the chairman of the European Commission, Jose Manuel Barroso; and the president of the European Council, Herman Van Rompuy. It emphasized that the negotiations which had been initiated would not only help expand the exchange in trade and investments on both sides of the Atlantic Ocean, but would also help create world regulations, which would support the multilateral trade system.

The transatlantic partnership will not be limited to the traditional elimination of customs duties and opening the markets for investments, services and public procurement. The most attention is being paid to the so-called "para-tariff" limitations in trading, i.e. unification of product regulations and technical standards, which is the biggest obstacle in overseas trade at the moment. Research shows that the additional expenses related to such regulatory differences, amount from 10 to even 20% customs duties for some sectors today, while standard duties are about 4%. The reduction of these expenses and the activation of greater trade between Europe and America could lead to serious growth in GDP – 0.5% for the EU, 0.4% for the U.S. This would correspond to additional annual income of 86 billion Euros for the European economy and 65 billion Euros for America's.

WHEN SOMETHING IS OF MUTUAL BENEFIT, it usually happens. Most probably this agreement will be settled too, which would open up opportunities for some low and medium technology manufacturing to move from China to European countries like Bulgaria, Romania, Slovakia, and Greece. They would get the chance to replace the almighty Chinese imports with their own merchandise. But this is not an opportunity which will be readily granted. It is important to see where Bulgaria will be in this new global strategy and how Bulgaria can benefit from it. This requires thinking and actions, not the usual exasperation about what the great powers are doing, while we enjoy everyday, local pub dramas.

Meet the future

*Your business horizons expand with the advertising options
at the new passenger terminals of Burgas and Varna airports!*

Call +359 52 573 240

E-mail advertising@fraport-bulgaria.com

МИЛТОС БОСИНИС
е роден в Атина. Има
две магистърски
степенни - по бизнес
администрация от
Imperial College, Лондон,
и по инженерни науки
от Queen Mary College,
Лондон. Работи за
Assos Capital от 2008.

MILTOS BOSSINIS
was born in Athens.
He has MBA from the
Imperial College London,
and Master Degree in
Engineering from Queen
Mary College London.
Mr. Bossinis has been
working for Assos Capital
since 2008.

България е привлекателна за инвестиции

Имахме 11 милиона посетители в The Mall през 2012, казва
Милтос Босинис, директор Управление на активи в Assos Capital

Текст АСЯ ДИМИТРОВА / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Г-н Босинис, фондът Assos Capital е фокусиран главно върху инвестиции в търговския сектор. Притежавате един от най-големите молове в България – The Mall – както и два офис-центра. С какво България ви привлече като инвестиционна дестинация?

Assos Capital инвестира в цяла Югоизточна Европа, а България предлага привлекателна инвестиционна среда не само заради благоприятното законодателство, но и заради подхода и ангажираността и на публичния, и на частния сектор към новите бизнес начинания.

Тук открихме много добре подготвени, високообразовани професионалисти, склонни да се адаптират към нашите нужди и изисквания. Правителството също се стреми да подготви солидна почва за инвеститорите чрез политика, която стимулира бизнеса. Затова е повече от вероятно нашият бизнес ангажимент в България да се разшири в бъдеще.

Как се развива българската ви инвестиция в сравнение с другите проекти на Assos Capital? Има ли българският пазар свои специфики?

Много сме доволни от тукашната си инвестиция. Открихме, че България е един прозрачен пазар, който благоприятства дългосрочните инвестиции и предлага добра възвръщаемост.

Макроекономическата ситуация в целия регион бе сложна в последните три години, но ако положиш малко повече усилие и вярваш в онава, което правиш, тогава рискът от неуспех значително намалява.

И накрая, но не на последно място, нормативната уредба в България – ганъци, корпоративно и фирмено законодателство – правят страната наистина привлекателна за инвеститорите.

Днешната ситуация на пазара значително се различава от онази, при която придобихте The Mall през 2008...

Вярно е, че сега сме в напълно различна бизнес среда, но всъщност всичко зависи от това как подхождаш към проекта си. Имам предвид, че продължителните периоди на рецесия карат икономиките да се нормализират. Накрая се постигат нови баланси, което на свой ред намалява цените и води до по-прагматични нива в сравнение с тези отпреди рецесията.

Това може да създаде отлични възможности за инвеститорите, които искат да използват еволюиращата икономическа среда, за да увеличат възвръщаемостта на вложенията си. Ние определено се интересуваме от възможностите за нови инвестиции в България. Даже ще отидем по-далеч и ще кажем, че сега е точното време да разширим интересите си в региона.

Какви са основните предимства на моловете в сравнение с други проекти в този сегмент на недвижимите имоти?

Моловете трябва да се разглеждат като самостоятелни дестинации от потребителите. Нашата инвестиция, The Mall, предлага на клиентите си възможността да пазаруват, да се хранят, да отидат на кино или боулинг и още много неща – и всичко това под един покрив. The Mall несъмнено е дестинация за цялото семейство, за възрастни и млади двойки, за тийнейджъри и малки деца. Има по нещо за всеки, и това прави посещенията му уникално преживяване.

Концепцията на мола е относително проста, сравнена с другите възможности този сегмент. Имате безопасна, сигурна, топла среда с търговия, забавления и отици на ▶

► едно и също място. Разнообразието се ограничава само от две неща – от размерите и от въображението.

Другите възможности в сектора, като търговските улици и търговските паркове, са ограничени и от други неща – примерно от градското развитие или от самото си проектиране. Те не са замислени да предлагат комплексното преживяване, което дават търговските центрове. В моловете можеш да оставиш настрана чадъра, да съблечеш палтото си и да се почувстваш комфортно, докато откриеш онова, което търсиш – от аптеки и оптики до дизайнерска мода, шоколад, бижута. И, разбира се, можеш да отидеш на кино или да хапнеш – в ресторант или на крак. Търговският център ти позволява да отметнеш всички точки в списъка си, без да се налага да излизаш навън.

Съвсем наскоро в София отвори врати още един голям търговски център. Друг ще бъде открит през 2014. Как се отразява това на пазара и на цените на наемите? Близко ли сме до точката на пренасищане?

Вярно е, че секторът на търговските центрове в София показва известни белези на насищане заради големия брой съществуващи или строящи се молове. Но все пак не мисля, че това има значим ефект върху наемите, особено в The Mall, който в момента има 100-процентова заетост и списък от търговци, които чакат ред да влязат в него. The Mall успя да се отличи от останалите и да се превърне в пазарен лидер заради комбинация от фактори – първокласна локация, видимост и достъпност, изобилие от места за паркиране – 2600, а също комбинацията от наематели и оферти за потребителите. В допълнение към това приложихме една много активна стратегия за управление на активите, която ни гарантира, че The Mall винаги е стъпка пред конкурентите по отношение на маркетингови кампании, промоционални събития и така нататък. Тук, в The Mall, ние разглеждаме наемателите си като свои дългосрочни бизнес партньори, което в крайна сметка увеличава продажбите им. И знаем, че наемателите оценяват това.

Колкото до пазара като цяло, смятам, че центровете, които залагат на постоянство и професионален подход, като The Mall и „Сердика център“, ще запазят пазарните си позиции. Наемателите в България днес са добре образовани и могат да правят информирани решения къде да вложат парите си.

Миналата година в България стъпиха няколко нови глобални бранда, начело с H&M. Има ли тукашният пазар потенциала да привлече още големи международни компании?

Ние първи в България представихме H&M, Starbucks, Sephora, GAP, Нараріji, Lush, NEXT и други глобално разпознаваеми брандове. В непрекъснат контакт сме с международните търговци и постоянно проучваме възможността те да разширят бизнеса си и на българския пазар. България определено е в плановете на повечето такива големи брандове, и сме сигурни, че скоро и други компании от калибъра на H&M ще навлязат тук.

България има и търговския, и потребителския потенциал, за да привлече не само интернационални компании, но и нови, свежи концепции като Chillbox, водещата верига за замразен йогурт, която вече отвори първия си обект в The Mall, а наскоро откри и втори в Mall of Sofia. Тази тенденция се подкрепя и от бизнес средата в България, която в момента е благоприятна за навлизането на нови начинания.

Какво търсят подобри компании, когато избират къде да разположат магазините си?

Всяка компания си има различни критерии, когато става въпрос за намирането на идеалната локация. Фактори са и регионът, и конкуренцията, и демографските данни, и много други. Международните брандове са много чувствителни как ще бъдат представени – особено когато навлизат на нов пазар.

Едно от ключовите съображения е посещаемостта на конкретния мол. През 2012 година The Mall имаше около 11 милиона посетители. Това е нещо, което другите молове трудно ще постигнат.

В The Mall комбинирате търговска зона и площи за развлечение. Но някои експерти твърдят, че хората, които идват да се забавляват, обикновено не пазаруват. Вярно ли е това?

Ние смятаме, че при пълноценното развлекателно преживяване двата компонента не могат да бъдат отделени. За нас търговският център е място, където хората идват да прекарат безценното си свободно време – и това включва пазаруване, общуване, кино, изобщо приятно прекарване с приятелите и семейството.

Някои от най-успешните молове в света са изградени на този принцип. Вярвам, че без развлечението, което предлагаме, бихме станали свидетели на спад и в търговския оборот. Доказателство са и сезонните развлекателни събития, които организираме в The Mall и които пряко увеличават оборота и на магазините.

Една голяма част от пазаруването се прави импулсивно. Това означава, че може да сте дошли да гледате филм или да хапнете, но като се разхождате из мола, минавате покрай магазините и сте изкушени да видите какво предлагат. Търговските центрове с развлекателна част са така замислени, че всички сектори да имат полза от общата посещаемост.

Забелязвате ли тенденция към спад в потреблението напоследък? По-малко ли пазаруват българите?

Пазарът като цяло предизвиква един по-предпазлив подход към харченето у клиентите. Това показва и скорошното пазарно проучване, което направихме в The Mall. Потребителите са по-съсредоточени върху това какво купуват и върху съотношението цена-качество. Нашите клиенти вече са и по-бюджетно ориентирани. Имам предвид, че идват с определен бюджет и пазаруват според него, без да надхвърлят онова, с което разполагат в джоба си.

Не че непременно българите пазаруват по-малко – по-скоро пазаруват по-внимателно, защото икономическото бъдеще им се струва все още донякъде неясно, и те адаптират пазарните си навици към това. И все пак в The Mall започнахме да отчитаме леко нарастване в потребителското харчене през последните девет месеца.

Често слушаме обобщени прогнози за резултатите на сектора. И все пак има отчетливи разлики между големите молове и по-малките. Това български феномен ли е, или глобална тенденция?

По-малките търговски центрове могат да изпитват затруднения на развиващи се пазари като българския заради динамичния характер на този сектор и заради появата на ново, по-голямо и по-разнообразно предлагане.

В София по-малките схеми се появиха преди 4-6 години, и с течение на времето започнаха да срещат все по-сериозна конкуренция с еволюирането на следващото поколение молове. ►

Bulgaria Offers an Attractive Investment Environment

We had 11 million visitors at The Mall in 2012, says Miltos Bossinis, Head of Asset Management and Development at Assos Capital

By ASSIA DIMITROVA / Photography IVAYLO PETROV

Mr. Bossinis, Assos Capital fund is mainly focused on investing in commercial areas. Your company owns one of the biggest shopping malls in Bulgaria, The Mall, as well as two office centres. What attracted you to Bulgaria as an investment destination?

Assos Capital has invested in the whole Southeastern European Region, and Bulgaria offers an attractive investment environment not only because of its business framework, but also in terms of the approach and commitment of both the private and public sectors to new business.

The professionals we have encountered are extremely well trained, highly educated and willing to adapt to our business needs and requirements. This favourable environment is also supported by the government's efforts in preparing a solid ground for investors through policies that promote business activity. It is more than possible that our business commitment in Bulgaria will extend to other opportunities in the future.

How is your Bulgarian investment developing in comparison to the other investments of Assos Capital? Has the Bulgarian market any specific features?

We are very satisfied with our investments here. We have found Bulgaria to be a transparent market which favors a long term investment approach and offers the prospect of good return on investment. The macroeconomic situation has been challenging for the entire region over the last three years, but if you give extra effort and believe in what you are doing, then you mitigate the threat of failure.

Last but not least, the business framework in Bulgaria – taxation, corporate law, company incorporation, to name but a few – makes the country a potentially attractive destination for investors.

Today, the situation on the market is significantly different in comparison to 2008 when you acquired The Mall. Are you interested in new projects in the country?

It is correct that we are now faced with a totally different business environment, but it all depends on how you approach the business case.

What I mean by approach, is that the extended financial recession periods make economies normalize. Ultimately, new equilibriums are reached, which in turn reduces prices and yields to more pragmatic levels in comparison to where they used to be.

This can create great opportunities for investors who would like to take advantage of the evolving economic environment in order to maximize their return on investment.

We are definitely interested in making new investments in Bulgaria. We would go further and state that we believe that this is the right time to expand our interests in this region.

What are the key advantages of the shopping centres compared to the other projects in the segment?

Shopping centres should be viewed as a destination in their own right by consumers. Our investment, The Mall, offers to its customers the opportunity to shop, dine, go to the movies, go bowling, and much more- all under the same roof. The Mall is essentially a destination for the family, younger and older couples, as well as teenagers and younger children. There is something for everyone here, and this is what makes visiting it a unique experience.

In essence, a shopping centre concept is relatively simple, as compared to other offers in this segment. You have a safe, warm environment with retail, entertainment and leisure in one place. The diversity of offer within the shopping centre environment is only limited by size and imagination. ▶

► Other retail offers, such as high street and retail parks, are limited by either organic growth on an existing unplanned template (high street offer) or by the very design of the offer (retail parks). These usually feature large box contractions that are not designed to deliver the full customer experience that a shopping centre would deliver.

So to summarize, shopping centers offer a weather-protected, all-under-one-roof experience. You can put the umbrella away, take off your coat and browse in comfort. Find everything you're looking for from chemists and opticians to designer fashion, chocolatiers, jewelers. And of course visit the cinema and have a sit down or take away meal. A shopping centre effectively allows you to tick everything off your list without having to go outside.

A larger shopping center opened in Sofia recently. Another one is about to open during 2014. How is this affecting the market and the rent prices? Are we close to the point of saturation?

It is true that the shopping centre market in Sofia is possibly showing signs of saturation due to the number of shopping centers that exist or are about to emerge. Nevertheless, I cannot say that this has had a significant effect on rental levels; especially at The Mall, which currently has 100% occupancy and a waiting list of retailers seeking to enter. The Mall has managed to differentiate itself and to position itself as the market leader thanks to a combination of factors, such as its prime location, its visibility and accessibility, its ample parking facilities of 2,600 parking spaces and also its tenant mix and consumer offering. In addition to this, a very active asset and property management strategy has been implemented to ensure The Mall is always one step ahead of its competitors in terms of marketing campaigns, promotional events, as well as its tenant mix, in order for tenants and consumers alike to benefit. Here, at The Mall, we view the tenants as our long term business partners, which translates into better sales for them. And we know that our tenants recognize this.

With regards to the market in general, I believe the centers that offer a consistent and professional approach in doing business such as The Mall and Serdika Centre, will maintain their market position while those that do not, may find their position compromised in the market. Tenants in Bulgaria currently are very well educated, and can make informed decisions as to where they are going to put their money.

New brands for the Bulgarian market, such as H&M, stepped in last year. This has supported the commercialization of vacant units. Does the Bulgarian market have potential to attract more big international companies?

We were the first ones to introduce to Bulgaria H&M, Starbucks, Sephora, GAP, Napapijri, Lush, NEXT and other globally recognizable brands. We are in constant contact with international retailers from around the world, and we continuously explore with them the opportunity to extend their business to the Bulgarian market. For most of these big brands, Bulgaria is definitely on their expansion plans, and we are confident that with the offer we are able to provide, more retailers similar to H&M will soon enter the Bulgarian market.

So to summarize, Bulgaria has both the retail and customer capacity, not only to accommodate more large international brands, but also new and fresh concepts such as Chillbox, a leading frozen yogurt concept, which in December opened its first shop in The Mall, and has just opened its second shop in Mall of Sofia. This trend is further supported by the Bulgarian business environment, which is currently favorable to new businesses entering the country.

In fact, what do these companies seek when choosing where to locate their shops?

Every brand has different criteria when it comes to finding the right location. This can vary from what existing retail offer is found in either a region or an individual shopping scheme, what the competition is, what complimentary retail offer there is, demographic data and so on. International brands, in particular, are sensitive as to how their brand will be represented and portrayed – particularly when entering a new market.

One of the key features that retailers consider when deciding which shopping centre to enter, is the footfall of the shopping Centre – the number of visitors. In 2012, The Mall had approximately 11 million visitors. This is something that will be very difficult for other shopping centers to achieve.

With The Mall, you focused on combining the shopping area with an entertainment area. However, some experts claim that people who go to entertain themselves do not shop. Is this true? And is it actually a problem?

We believe that in order to provide a complete entertainment experience, these two parameters cannot be set apart. For us, a shopping center is a place where people come to spend their valuable free time – and that includes shopping, socializing, watching a movie and spending quality time with friends and family.

Some of the most successful shopping malls in the world are just that, due to the complete experience they provide their customers with. I believe that without the entertainment offer within our scheme, we would certainly see a decline in retail turnover. This is further supported by seasonal entertainment events that we have hosted in the Mall, which have led to an increase in retail turnover as a direct result.

A significant amount of the shopping done is impulse buying, meaning that you come to see a movie or have a meal, but as you walk through the Mall, you pass by the shops and are tempted by what you see on offer.

The design of a shopping mall with entertainment offer is important to ensure that all sectors in the mall benefit from the generated footfall. Designing it in such a way as to ensure you achieve circulation through the scheme, in order for the customers to see everything that the centre has to offer prior to reaching their destination, creates the effective synergy between retail and entertainment.

Do you observe a declining trend in the consumption lately? Are Bulgarians shopping less?

The market generally has led to a much more cautious approach to spending by our customers. This is supported by recent market research that we carried out in The Mall. Generally, customers are more focused on what they buy and the value for money they get with that purchase. Our customers are also much more budget orientated. By this, I mean they come with a monetary budget and purchase accordingly, not exceeding what they have in their pocket.

It is not that Bulgarians are necessarily shopping less - but they are shopping more cautiously as the economic future is still somewhat uncertain, and they need to adapt their shopping habits accordingly. Nevertheless, here at The Mall, we have actually begun to notice an increase in consumer spending over the last 9 months.

We often hear generalized forecasts about the sector's results. Still, there is a significant difference between the success achieved by the big malls and one of the smaller malls. Is this a Bulgarian phenomenon or a global trend?

Smaller shopping centres can struggle in a developing market such as Bulgaria, due to the dynamic nature of this sector as new, larger and more diverse supply continues to evolve here. ►

► Скоростта на развитие на този пазар все още не позволява на ситуацията да се стабилизира. Имам предвид, че концепцията на малките районни молове все още не е приложена тук, а някои от споменатите най-стари търговски центрове могат да я развият съвсем успешно. Да се пренасочат към по-поляризиран, по-локален пазар, вместо да се състезават с най-големите молове за едни и същи клиенти.

Така че в известен смисъл това – разликата в успеха на големите и по-малките молове – в момента е чисто български феномен. Но това може да се промени, защото секторът продължава да се развива.

Много гръцки компании планираха да се преместят в България заради кризата и строгите мерки за икономии в родината им. Случи ли се това? Какви са спецификите на правенето на бизнес в България?

България е очевидна дестинация за гръцките бизнесмени заради географската близост и споменатата вече атрактивна инвестиционна среда. Вярвам, че гръцката бизнес миграция към България е дългосрочна тенденция, и то от полза и за двете страни. Представителите на гръцкия бизнес се чувстват много комфортно в България. Големият инвестиционен потенциал на страната се потвърждава и от факта, че повечето големи гръцки финансови институции вече са представени тук. А идващите инвестиции създадоха така необходимите работни места и помогнаха за развитието на бизнес инфраструктурата на България.

В същото време няма реална езикова бариера, защото повечето хора и в двете страни владеят добре английски и за тях е лесно да работят заедно. И накрая, но не по значимост, идват сходната култура и сходният менталитет, които също помагат много да вършим бизнес заедно.

Вярвам, че при всички сходства в нашите култури и при дългата история на бизнес контактите ни, България и Гърция винаги ще имат тесни и плодотворни взаимоотношения. ■

► In Sofia, the smaller schemes were built some 4 – 6 years ago, and as time has moved on, shopping centers have also evolved to the next generation, which in turn has led to increased competition for those original existing schemes.

It can be argued that the speed of development in the retail sector in Bulgaria has yet to allow the situation to settle. What I mean by this is, the concept of the small community shopping mall is not something realized here, and some of the original shopping centres mentioned earlier may develop into such schemes. This can redirect the focus of such schemes to a more polarized and local market, as opposed to competing against some of the larger schemes for the same customers.

So you could argue that this is currently a Bulgarian phenomenon in regards to the difference in success between that of small and larger schemes, however this may change as the sector continues to develop.

A lot of Greek companies were planning to move to Bulgaria due to the crisis and the strict saving measures in Greece. Is this happening? What are the specificities of doing business in Bulgaria?

Bulgaria is an obvious destination for Greek business people due to its geographical proximity and the previously mentioned relatively enticing investment environment.

I believe that the Greek business migration to Bulgaria is a long-term trend, to the benefit of both countries. Greek business people feel very comfortable in Bulgaria. The country's big investment potential is proven by the fact that most of the Greek financial institutions are present in Bulgaria. Furthermore, the inward investment has created much needed employment opportunities, and development of the Bulgarian business infrastructure.

At the same time, there is no real language barrier, as most people have a good command of English. So it is very easy for people to work together. Last, but not least, is the overall business culture and similar mentality that also plays a big part in doing business together.

I believe that with all the similarities in our cultures and the long history of business contacts, Bulgaria and Greece will always maintain a close and fruitful relationship. ■

В сърцето на балона

Как да разпознаем признаците, че имотният пазар набъбва ирационално, и защо не бива да се плашим от това

Текст ЕМИЛ ИВАНОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Те винаги са били най-желаният, оспорван и ценен ресурс – като се започне от пещерите и колибите на първобитните хора, и се приключи с въртящите се небостъргачи в Дубай. Цели цивилизации са били създавани и заличавани според това доколко са успявали да си осигурят земя и убежище. В днешно време недвижимите имоти могат да носят огромни богатства за онези, които ги създават и контролират. А понякога носят и зрелищни катастрофи.

ПЪРВИТЕ ГОДИНИ НА XXI ВЕК ни поднесоха впечатляващи примери и в двете посоки. Между 2000 и 2008 цените на имотите в много западни гържави – от Австралия през Испания до САЩ – се удвоиха. Имаше моменти, когато инвеститорите в Дубай можеха да си докарат 10% възвръщаемост от имотни сделки не за година, а за броени минути. В „доброто старо време“ строителната индустрия на Испания осигуряваше 12% от БВП на страната – двойно повече, отколкото във Великобритания или Франция.

После нещата рязко се преобърнаха. Само през 2008 стойността на имотите в САЩ се понижи с 10%, а глобалният срив в цените на жилищата заличи над 3.4 трлн. долара от богатството на домакинствата. В самата Испания през 2012 цените се сринаха с почти 13% – най-резкият спад за повече от две десетилетия – а един милион имота все още стоят непродадени. Икономисти предупреждават, че цените там ще паднат с още 20%, преди да тръгнат в обратната посока.

В световен мащаб най-големия жилищен бум преживя Шанхай – от 2000 година досега цените там са скочили с 525%. В Мумбай увеличението е 400%, в Дубай – 300%. В развитите гържави на първите места са австралийският Бризбейн с 210%, Маями – 180% и Лос Анджелис – 170%.

ЛЮБОПИТНО Е, ЧЕ ТОЛКОВА МНОГО И РАЗЛИЧНИ страни по света се поддадоха на маниакалното пазаруване на имоти почти едновременно. Никога в досегашната история не бе имало такъв балон, който да засегне почти всички континенти по едно и също време и с такава сила. Мнозина го оприличаха на царевични зърна, пъкнати в машина за пуканки – всеки пазар достигаше пика си в различен момент, но в крайна сметка всички балони се спукваха.

Още през 2005 The Economist предупреждаваше, че имотният бум може да се превърне в катастрофа. В периода 2000-2005 общата стойност на жилищните имоти в развитите икономики

нарасна с над 30 трлн. долара и достигна 70 трилиона – 70 000 000 000 000! Този глобален бум бе движен от два основни фактора – от една страна, исторически ниските лихвени равнища окуражиха купувачите на имоти да вземат повече кредити, а от друга, сривът на фондовите борси накара домакинствата да изгубят доверие в акциите и да се насочат към недвижимите имоти.

За пръв път толкова много домакинства от средната класа получиха възможност да вземат ипотечни заеми при толкова ниски лихви, коментира американското издание на Forbes. При предишния голям дългов балон в САЩ, спукан от Голямата депресия през 1929, средностатистическото домакинство не е можело да си позволи къща, и е трябвало да предплати 50% от цената срещу петгодишна ипотека. Това предпазило цените на жилищата от надуването, което сполетяло цените на акциите, и по време на тази най-тежката депресия в американската история имотите поевтиняха с едва 26%.

ОТ ДРУГА СТРАНА, СРЕДНАТА КЛАСА в развиващите се гържави като Китай и Индия никога преди не се е разширявала толкова бързо – въпреки че средностатистическото семейство пак не може да си позволи покупката на къща в голям град като Шанхай.

След като изследват всевъзможни примери за мании и паники, сполетели човечеството в продължение на векове, авторите на Forbes стигат до заключението, че балоните винаги се пукат, а после цените се връщат там, откъдето са тръгнали – или малко по-ниско. Един от най-ярките примери е балонът, който преживя японският пазар в периода 1986-1991, когато имотите поскъпнаха със 160%, а после цените им се сринаха под първоначалните нива. Повече от два десет години по-късно те остават почти без промяна.

Много стабилни райони смятат, че техният балон няма да се спуква, защото те са специални (мнение, което в момента застрашава и норвежкия пазар). Но балоните винаги се пукат, особено когато имотите достигнат оценки, надвишаващи 10 пъти доходите – ситуация, която преживяха големите калифорнийски градове през 2006, а сега и Шанхай (там цените надхвърлят доходите 30 пъти). Друго общо правило е, че колкото по-голям е балонът, толкова по-болезнено е спукването.

БАЛОНИТЕ СА ПЕРИОДИЧНО И НЕОТМЕННО явление, с което е най-добре да се примирим. Те се появяват, когато инвестито-

**Need to rent in Sofia?
Call us!**

рите започнат толкова много да търсят даден актив, че нагубват цената му отвъд всякакво разумно отражение на неговата реална стойност. Подобно на сапунените балони, с които обичат да си играят децата, инвестиционните балони изглеждат, сякаш ще нарастват вечно, но тъй като не са направени от нищо значимо, в крайна сметка се пукат.

Почти винаги балоните се зараждат от някаква конкретна разумно звучаща история. Такъв е примерът с бума на технологичните компании в началото на XXI век, който се основаваше на логичния аргумент, че щом все повече потребители получават достъп до интернет, те ще пазаруват все повече стоки и услуги онлайн. Или бумът в цените на земеделска земя в САЩ, предизвикан от убеждението, че с непрекъснатото увеличаване на населението и нуждата от все повече храна в един момент земята ще се окаже недостатъчна. Икономистът Чарлс Киндълбъргър отбелязва, че неочаквано добри новини или оптимизъм също често дават повод за образуването на балон. Влияние могат да окажат и значими нови събития – като установяването на нови гържавни граници или появата на небостъргача.

Един от основните фактори за нагубването на балони е разпространяването на истории за успеха на първите инвеститори на пазара – щом чуят новината, останалите също се опитват да се възползват, съответно повишават още повече цените и на свой ред създават стимул за привличането на нови инвеститори. Ефектът през последните десетилетия се усилва допълнително от медиите, които допринасят за бързото разпространение на успешните истории.

Икономистът Робърт Шилър, който е един от най-загълбочените изследователи на имотните балони и създател на индекса S&P/Case-Shiller, обяснява тяхната поява със странността на човешкото поведение. „Когато вие изпитвате емоция, аз я виждам на лицето ви и изпитвам същото чувство. И когато другите хора се въодушевят и започнат да говорят за имотния пазар, аз също започвам да се вълнувам. Не можем да останем безразлични“, убеден е той.

В СРАВНЕНИЕ С БАЛОНИТЕ НА ФОНДОВИТЕ БОРСИ тези на имотните пазари са смятани за по-опасни. По данни на МВФ сриговете в цените на акциите се случват средно на всеки 13 години, продължават две години и половина, и причиняват спад от около 4% на БВП. Спаговете в цените на имотите са по-режки, но ►

- Stylish, interior-designed and fully furnished rental apartments
- Equipped with free cable TV, free Wi-Fi internet, free underground parking
- Situated in some of the best parts of town
- Strong security
- No monthly management fee

All apartments are owned and directly managed by Cleves - so we can look after you beautifully!

Call us now on
0700 17 008, 0884 036 202
or 0882 215 523

www.cleves.bg

► продължават почти два пъти по-дълго и водят до двойно по-големи загуби на вътрешен продукт.

Анализатори като Шилър вярват, че имотните балони могат да се разпознават авансово по някои пазарни показатели, и правителствата и централните банки биха могли да действат срещу надуването им. По тази причина Шилър и други икономисти отправиха предупреждение към Норвегия (една от най-богатите държави в света, сочена за оазис за инвеститорите), че е голям моментът да започне да се притеснява от прегряването на местния пазар на имоти.

Такъв лакмусов показател е съотношението между домакинствата, които притежават собствен имот, и живеещите под наем. То расте заедно с доходите. От друга страна, често правителствата въвеждат мерки като данъчни намаления или субсидирано финансиране, за да улеснят притежаването на жилища. Ако увеличението на собствеността не е подкрепено от ръст на доходите, това може да е сигнал за високи нива на задлъжнялост, които се свързват с балони. А когато собствениците на имоти използват кредити за тяхната покупка, спукването на евентуалния имотен балон може да причини финансови и икономически кризи - каквато е и глобалната финансова криза от последните шест години.

НАЧИНЪТ ДА ИЗБЕГНЕТЕ БЪДЕЩИ СРИВОВЕ е да се поучите от богатия опит на Америка, смята Едуард Глейзър от Харвардския университет. През 1817 например земята в Алабама е много евтина – около 35 долара за половин хектар. В същото време тя е много подходяща за добив на памук, чиито цени растат заради търсенето от британски текстилни производители. Година по-късно същото парче земя вече струва четири пъти повече. Междувременно обаче скъпият памук води до бум в световното произ-

водство и за две години цените на памука се сриват наполовина, понижавайки печалбите от имотите в Алабама с близо 90 на сто. С настъпването на рецесията през 1819 цените на земята се сринали и задлъжнелите купувачи били разорени. До 1850 половин хектар вече се продавал за едва 5 долара.

Земеделската земя в САЩ преживява нов възход и бум в началото на XX век в отговор на сходни тенденции при цените на пшеницата. Скъпата култура доведе до бум на пазара на имоти, но и стимулира скока на добивите, които в крайна сметка спуква балона.

Бумът в Чикаго през 30-те години на XIX век достигнал още по-големи крайности. Земята близо до ключови пристанища и корабни маршрути станала изключително ценна. През 1830 половин хектар струвал 800 долара, а след 6 години вече достигал 327 000 – спираща гръха сума за онова време. Седем години по-късно по-строгите условия за кредитиране в световен мащаб довели до паника и до 1841 цените паднали обратно до 38 000 долара.

Като цяло периодите на маниакално купуване на имоти са сравнително редки и раздалечени от много десетилетия, установил е в многобройните си изследвания Робърт Шилър. Надуването и спукването на сегашния глобален жилищен балон не може да се сравни с нито един предишен цикъл – нито на национално, нито на глобално ниво. Което дава основания на Шилър и неговите поддръжници да вярват, че той едва ли ще се повтори още много десетилетия напред.

Но в крайна сметка сривът е урок, който трябва да ни научи да се приспособяваме. Когато видите прекалено повишено настроение, очаквайте да настъпи промяна, съветват специалистите. Единственото постоянно нещо е промяната. А и, както казват, моментът за инвестиция в имот винаги е подходящ – стига да го купите на добра цена. ■

- ✓ Висококачествено строителство
- ✓ Вътрешен двор
- ✓ 24 часа охрана и видеонаблюдение
- ✓ Финансиране до 100%

- ✓ 1-стаен ап. от 27 810 €
- ✓ 2-стаен ап. от 45 320 €
- ✓ 3-стаен ап. от 65 920 €

Наеми на офиси,
магазини и складове
1,25 €/m²

София, Овча Купел | ул. Боряна / ул. Иван Радоев | +359 882 592 936 | estate@azpo.bg | www.azpo.bg

жилищен комплекс
PALLADIUM
Ново качество на живот.

НОРВЕГИЯ / NORWAY

Това е последната страна, в която бихте очаквали имотен балон, тъй като там има много свободна земя, смята Робърт Шилър. И все пак от 2006 до 2012 цените на имотния ѝ пазар скокчиха с близо 30%. Рекордно ниските лихви в страната с четвъртите най-високи доходи в света доведоха до невиджани нива на задлъжнялостта. Тази година дълговете на домакинствата ще достигнат повече от 200% от располагаемите доходи – в годините преди кризата на 90-те това съотношение бе около 150%. Предупрежденията най-накрая бяха чути и през последните месеци правителството и регулаторът в Норвегия вземат мерки да охладят прегрелия имотен пазар.

This is the last country you would expect a property bubble to grow, as there is a lot of vacant land there, Robert Shiller says. Still, between 2006 and 2012, prices on its property market increased by nearly 30%. The record low interest rates in the country that has the world's fourth highest income, resulted in unprecedented levels of indebtedness. In the current year, household debts will reach over 200% of the available income – they amounted to some 150% in the years before the 1990s crisis. The warnings were heard at last, and in recent months both the Norwegian government and regulator have been adopting measures to cool the overheated property market.

ДАНИЯ / DENMARK

Жилищната криза в Дания, която започна със слукването на местния имотен балон през 2008, като че ли се задълбочава. Над 100 000 домакинства ще имат нужда от договаряне на специални условия, за да изпълнят задълженията по кредитите си, сочи проучване от февруари. „80% от притежателите на жилища под 35 години са затруднени, а това е прекалено много“, коментира директорът на Центъра за икономика на имотния сектор в Копенхаген.

The housing crisis in Denmark, which started with the burst of the local property bubble in 2008, seems to be getting deeper. More than 100,000 households will need the arrangement of special conditions in order to be able to pay off their debt, a February research shows. "80% of house owners under 35 are facing difficulties and this is too much," the head of the Copenhagen Centre for Housing Economics commented.

КИТАЙ / CHINA

По всеобщо мнение в момента Китай преживява най-големия имотен балон в човешката история. Току-що построени небостъргачи, жилищни сгради и молове си остават призрачно празни – продадени на нетърпеливи китайски инвеститори, но без обитатели. Проблемът е, че растящата средна класа в Китай няма голям избор къде да влага парите си. Правителството не разрешава инвестиции в чужди акции и облигации, банките предлагат ниска възвращаемост, а местната фондова борса е като влакче на ужасите. Единственият вариант са недвижимите имоти, затова семейства от средната класа пазаруват по 5-10 апартамента наведнъж, а всяка година Китай построява еквивалента на 24 нови града.

It is a general feeling that China is currently experiencing the biggest property bubble in human history. Skyscrapers, residential buildings and shopping malls that are just built remain ghostly vacant – they are sold to impatient Chinese investors, yet have no inhabitants. The problem is that the growing middle class in China does not have many options about where to put their money. The government does not allow investments in foreign stocks and bonds, banks offer low return rates, and the local stock exchange is a mere roller coaster. Real estate is the only option that remains, so middle class families purchase 5 to 10 flats at once and China builds the equivalent of 24 new cities every year.

ИРЛАНДИЯ / IRELAND

Ирландия, която заедно с Испания преживя най-тежкия срив на имотните пазари, се измъква от дъното със скоростта на охлюв. Времето, необходимо да се продаде един имот в страната, вече намалява – знак, че пазарът започва да се възстановява. Сега 4 от 10 имота си намират купувач в рамките на 4 месеца, в сравнение с едва три от 10 преди година.

Ireland, which together with Spain experienced the hardest collapse of property markets, is now rising from the bottom with the speed of a snail. The time needed for a property in the country to be sold is already decreasing – a sign that the market is starting to recover. Today, 4 out of 10 estates can find a buyer within 4 months, compared to only 3 out of 10 a year ago.

In the Heart of the Bubble

How to recognize the signs when the property market is inflating irrationally.
And why we should not be afraid of it

By EMIL IVANOV / Photo SHUTTERSTOCK

They have always been the most desired, contested, and valued resource – starting from the caves and huts of primitive people and going to the rotating skyscrapers in Dubai. Entire civilizations were created and erased depending on how well they managed to gain land and shelter. Nowadays real estate can bring huge wealth to those who create and control it. And it sometimes brings spectacular misfortunes as well.

THE FIRST YEARS OF THE 21ST CENTURY showed us impressive examples in both directions. Between 2000 and 2008, real estate prices doubled in many western countries, from Australia through Spain to the USA. There were moments when investors in Dubai were able to gain a 10% return on property deals not for a year, but for a few minutes. In “the good old days” the construction industry in Spain provided 12% of the country’s GDP – twice as much as Great Britain and France reported.

Then things turned upside down. In 2008 alone, property values in the USA decreased by 10% and the global decline in housing prices erased over 3.4 trillion dollars of the households’ wealth. In Spain, prices collapsed by nearly 13% in 2012 – it was their sharpest fall in more than two decades, and one million properties still remain unsold. Economists warn that prices in the country will fall by another 20% before starting to go in the opposite direction.

On a world scale it was Shanghai that experienced the strongest housing boom – since 2000, prices there have jumped 525%. In Mumbai the increase is 400%, in Dubai – 300%. In the developed countries, the top positions are occupied by Brisbane in Australia with 210%, Miami – 180%, and Los Angeles – 170%.

WHAT IS CURIOUS, IS THAT SO MANY AND SUCH DIVERSE countries throughout the world succumbed to the frenetic shopping of property almost simultaneously. Never in human history has there been such a bubble affecting almost all continents at one and the same time with such force. Some claimed it resembled corn grains put in a pop-corn machine:

each market reached its peak at a different moment, yet all bubbles burst in the end.

Back in 2005, *The Economist* warned that the property bubble might become a catastrophe. In the period 2000-2005, the total value of house properties in the developed economies grew by more than 30 trillion dollars, reaching 70 trillion – 70,000,000,000,000! This global boom was triggered by two main factors: on the one hand, the historically low interest rates encouraged property buyers to take more credits, and on the other, the collapse on the stock exchanges made households lose confidence in securities and pay attention to real estate.

It was the first time that so many households from the middle class got the chance to take mortgage loans at such low interest rates, commented the *Forbes* US edition. When the previous significant debt bubble burst in the US because of the Great Depression in 1929, the average household was not able to afford buying a house and had to pay down 50% of the price in exchange for a five-year mortgage. This saved house prices from inflating as much as securities prices did, and during that gravest depression in American history, real estates lost just 26% of their prices.

ON THE OTHER HAND, THE MIDDLE CLASS in developing countries like China and India has never been growing so fast before – even though the average family is still unable to afford buying a house in a city like Shanghai.

After having studied quite a few manias and panics experienced by humanity in the course of centuries, the *Forbes* authors concluded that bubbles always burst and then prices go back to the levels they started from – or slightly lower. One of the brightest examples is the bubble the Japanese market experienced between 1986 and 1991, when real estate prices increased 160% and then collapsed below their initial levels. More than twenty years, later they have not changed much.

Many stable regions think their bubble is not going to burst because they are special (an opinion that is now threatening the Norwegian market). But bubbles always burst, especially

when real estate reaches valuations exceeding incomes by 10 times – a situation which the big cities in California experienced in 2006 and is now seen in Shanghai (prices exceed incomes by 30 times there). There is another general rule, too, which claims that the bigger the bubble, the more painful it bursts.

BUBBLES ARE A PERIODIC AND IRREVERSIBLE phenomenon that we’d better accept. They emerge when investors demand an asset so greatly, that they inflate its price beyond any reasonable reflection of its real value. Like the soap bubbles children enjoy playing with, investment bubbles seem as if they will grow forever, but since they are not made of anything significant, they eventually explode.

Almost always, bubbles appear as the result of a concrete, reasonably sounding story. This is how the boom of the technological companies was provoked in the early 21st century. It was based on the logical expectation that as more and more consumers were getting access to the internet, they would be buying more goods and services on the web. The same is valid for the boom in agricultural land prices in the USA, which was provoked by the conviction that as the population kept growing and there was an increasing need for food, a moment would come when land would appear insufficient. Economist Charles Kindleberger notes that unexpectedly good news or optimism also gives a reason for the inflation of bubbles. Significant new events, such as the establishment of new state borders or the emergence of the skyscraper, can influence a bubble, too.

One of the main factors for the inflation of bubbles is the distribution of success stories about the first investors in the market – as soon as the rest hear the news, they try to profit, too, thus raising the prices even further and again encouraging the attraction of new investors. Effect in recent decades has been also strengthened by the media, which are contributing to the fast spreading of success stories.

Economist Rober Shiller, who is one of the most careful researchers of property bubbles and creator of the S&P/Case-Shiller index, ►

► explains their emergence with the oddities of human behaviour. "When you feel an emotion, I see it on your face and feel the same. When other people get excited and start talking about the property market, I get excited, too. We cannot remain indifferent", he claims.

COMPARED TO STOCK MARKET BUBBLES, the ones on the real estate markets are considered more dangerous. According to the IMF, collapses in stock prices happen every 13 years on average, last two years and a half, and cause about a 4% decline in GDP. Declines in property prices happen more rarely, but last almost twice as long and result in twice as big losses of domestic product.

Analysts like Shiller believe that property bubbles can be recognized in advance due to some market indicators, and both governments and central banks could act to prevent their inflation. This is why Shiller and other economists warned Norway (one of the richest countries in the world, considered an oasis for investors) that the time has come for it to worry about an overheating of its property market.

One such indicator is the ratio between households who possess an estate and those renting a house. This ratio increases along with the incomes. On the other hand, governments often impose measures like tax reliefs or sub-

sidized financing in order to make it easy for people to own a house. If the increase of this ratio is not supported by a growth in income, this may be a signal for high debt rates associated with bubbles. And when property owners use credit to acquire them, the burst of the potential property bubble may provoke financial and economic crises – like the global financial one from the past six years.

IN ORDER TO AVOID FUTURE COLLAPSES, you should study the rich experience of America, Edward Glaeser from Harvard University says. In 1817, for example, land in Alabama was very cheap – it cost some 35 dollars per acre. At the same time, this land was very suitable for the production of cotton which was growing more expensive due to the demand from British textile manufacturers. A year later, the same piece of land already cost four times that price. Meanwhile, however, expensive cotton caused a boom in world production, and for two years cotton prices fell in half, decreasing Alabama land profit by nearly 90%. As recession came in 1819, land prices collapsed and indebted buyers went bankrupt. By 1850, an acre was already sold for no more than 5 dollars.

Agricultural land in the USA lived through another rise and boom in the early 20th century

as a response to similar trends in wheat prices. The expensive crop resulted in a property market boom, but also stimulated the growth of production, which eventually burst the bubble.

The Chicago boom in the 1830s went to even greater extremes. Land in the vicinity of key ports and ship routes became extremely precious. In 1830, an acre cost 800 dollars, and six years later its price already reached 327,000 – a breath-taking amount at the time. Seven years later, stricter crediting conditions around the world caused panic, and by 1841, prices fell back to 38,000 dollars.

As a whole, the periods of frenetic property acquisitions happen relatively seldom and are separated by many decades, Robert Shiller has found in his extensive research work. The inflation and burst of the present global housing bubble cannot be compared to any of the previous cycles – neither on a national, nor on a global level. This enables Shiller and his supporters to believe that it will hardly repeat in many decades ahead.

Eventually, though, any collapse is a lesson that should teach us to adapt. Whenever you see extreme excitement, beware things are going to change, experts advise. Change is the only permanent thing. And, as people say, it is always the right moment to buy an estate – as long as you buy it at a good price. ■

RE.
Raiffeisen evolution

Класа в небето над София

Завършен комплекс с редови къщи, апартаменти и 24 часова охрана
кв. Симеоново • sofia-sky.com • 088 560 8232 • Sofia_Sky

Имущество на еднолични търговци

Като едноличен търговец – тоест физическо лице с право да извършва търговска дейност – може да се регистрира всяко дееспособно местно лице. С тази регистрация не възниква нова правна личност, различна от самото физическо лице. Поради това е невъзможно физическото лице да осъществява търговски сделки със самия себе си като едноличен търговец. Движимите и недвижими вещи, принадлежащи на физическото лице, не могат да се прехвърлят на предприятието на едноличния търговец с правна сделка и обратно. Физическото лице може да включи в имуществото на едноличния търговец движими и недвижими вещи, които не са в режим на съсобственост или са част от съпругеска имуществена общност. За да го стори, трябва да състави протокол съгласно чл. 27, ал. 3 във връзка с ал. 2 ЗДДФЛ.

Поради факта, че физическото лице и едноличният търговец не са различни правни субекти, не е нужно да се съставя нов нотариален акт за собственост (или пък нов талон, ако става дума за

превозно средство). Протоколът няма вещноправни последици.

Ако обаче в имуществото на ЕТ се включва вещь, която е съпругеска имуществена общност, съпругът на търговеца декларира с **нотариално заверена декларация** съгласието си. Тази декларация има **вещноправен ефект** и трансформира вещта от съпругеска общност в лична собственост на тър-

говеца. **Заверката може да бъде извършена от всеки нотариус** (без оглед местонахождението, ако става дума за недвижим имот).

Тази декларация обаче урежда въпроса само с половината от собствеността върху дадената вещь – тази на брачния партньор на едноличния търговец. За неговата собствена половина трябва да се състави споменатият по-горе протокол.

При прехвърляне на имущество от съпругеска имуществена общност във владение на едноличния търговец, дори ЕТ впоследствие да прекрати търговската си дейност, дадената вещь ще остане негова лична собственост. За да се установи и удостовери това обстоятелство, не е необходимо издаването на нов титул за собственост – преустановеният дейността си едноличен търговец ще може да се легитимира като собственик пред нотариуса и третите лица с титула за собственост, с който вещьта е станала съпругеска имуществена общност, както и с декларацията – протокол по чл. 27 ЗДДФЛ.

Any person with legal capacity, i.e. a natural person entitled to carry on commercial business, may register as a sole trader. Such registration does not give rise to a new legal personality other than the natural person himself or herself. It is therefore impossible for the natural person to effect commercial transactions with himself or herself in a sole trader capacity. The movable and immovable things belonging to the natural person may not be transferred to the sole trader's enterprise by a legal transaction and vice versa.

The natural person may incorporate into the sole trader's property any movable and immovable things acquired by the person which are not in a co-ownership regime or do not form part of community property. To do so, the natural person must draw up a memorandum according to Article 27 (3) in conjunction with Article 27 (2) of the Income Taxes on Natural Persons Act.

Owing to the fact that the natural person and the sole trader are not separate legal entities, it is not necessary to draw up a new notarial act on ownership (or to obtain a new vehicle registration document, if the thing incorporated is a means of transport). The memo-

NOTARY CONSULTATION

Sole Traders' Property

random does not have property law consequences.

If, however, a thing which forms part of community property is incorporated into the sole trader's property, the trader's spouse must declare his or her consent by a **notarised declaration**. This declaration has a **property law effect** and transmutes the thing from community property to personal property of the trader. **Notarisation may be effected by any notary** (regardless of the location, if the

property in question is a corporeal immobile). This declaration, however, settles the matter of only half of the ownership of the thing concerned: the ownership of the sole trader's spouse. A memorandum as mentioned above must be drawn up on the sole trader's own half. Once property is transferred from community property to the sole trader's possession, the thing concerned will continue to be owned by the trader as his or her personal property even if the sole trader subsequently terminates his or her commercial business. A new title of ownership does not have to be issued in order to ascertain and certify this circumstance: the sole trader who has terminated his or her business will be able to legitimate himself or herself as owner before the notary and third parties using the title of ownership by which the thing became community property, as well as the memorandum-declaration under Article 27 of the Income Taxes on Natural Persons Act.

NOTARY OFFICE
ROSICA RASHEVA

Росица Рашева Нотариус

Минчо Даскалов Помощник Нотариус

1164 София, кв. Лозенец, ул. „Кръстьо Сарафов“ 1

тел: 02/963 01 99; факс 02/865 10 09

e-mail: rasheva@bulinfo.net; notarasheva@gmail.com

С поглед към твоето бъдеще

Пенсионно осигуряване
www.saglasie.bg

Животозастраховане
www.saglasielife.bg

Общо застраховане
www.saglasie-ins.bg

Централен офис: гр. София 1309, бул. Тодор Александров № 141
тел.: (02) 816 45 65; факс: 02/816 45 66; e-mail: headoffice@saglasie.bg

БЕДНИТЕ БОГАТИ

След скандала OffshoreLeaks на Земята
Вече няма рай – дори и за милионерите

Текст ВАЛЕРИ ЦЕНКОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Чудя се ще остане ли в историята 4 април 2013: датата, на която гръмна OffshoreLeaks? Под това досадно име се крие най-мощното глобално разследване на една система, широко използвана за укриване на данъци, пране на пари и финансиране на терористични групировки. Включва 2.5 млн. документа, или 250 гигабайта информация – колкото половин милион библии. В тях са засегнати 122 000 офшорни фирми от 140 страни, 130 000 бизнесмени, 12 000 консултанти, банкери и юристи.

КОГАТО ГОВОРИМ ЗА ОФШОРКИ, е важно да започнем с едно уточнение: те

не са изрично незаконни. Но досега правителствата по света бяха безсилни да се справят с този съмнително легален начин за укриване на данъци, пране на пари и легализиране на мръсен бизнес. Защото, за да могат водят легална битка с тях, трябваше да разполагат с банкови сметки, имената на титулярите по сметките и на истинските собственици на фирмите. От 4 април 2013 те вече ги имат (или поне на значителна част от тях). А възможността да надникнем в този мистериозен свят предлага повече изненади, отколкото бихме допуснали. ▶

Енергийният оператор E.ON, който продаде българския си бизнес, е оперирал у нас именно с филиал, регистриран в Делаяуър.

► Първата от тях е, че невинаги офшорните центрове вървят в комплект с палми, яхти, плажове и тропически бриз. Всъщност най-голямото данъчно убежище в света изобщо не е offshore – „отвъд брега“. Напротив, то се намира в самото сърце на една от най-строгите системи за събиране на данъци в света – Съединените американски щати, и се нарича Делаяуър. Това е родният щат на милионерската династия Дюпон, на бройлерите и на американския вицепрезидент Джо Байдън. Но е още по-известен като предпочитаната офшорна зона в света. Главният град – Уелмингтън – има само 80 000 жители. Но тук обаче са представени 80% от всички големи световни компании – Google, Apple, General Motors, Coca-Cola, American Airlines, Cargill, KFC, Verizon, JPMorgan Chase, Wal-Mart, HSBC, ABN Amro, Barclays, Credit Suisse, Lloyds, ING, Deutsche Bank, Allianz, Daimler, E.On, Adidas, VW, BMW, Lufthansa, Bosch... Всички те са регистрирани в Corporation Trust Center – една безлична двуетажна сграда на North Orange Street номер 1209. В тази неузледна постройка, която прилича повече на гараж, на книга се помещават над 200 000 международни фирми. Ако им разпределим наличната площ, ще им се пагне по-малко от една пощенска картичка. Но повече не им и трябва.

ВСЪЩНОСТ В CORPORATE TRUST CENTER в Уелмингтън изобщо няма офиси, а само някакви странни гишета. Работното време е заковано: от 08.30 до 16 часа. Но за сметка на това офисът на щатския секретар работи до полунощ – а точно той разписва и подпечатва регистрационните документи на всяка фирма.

Делаяуър наистина предлага изключително атрактивни условия за бизнес: създаване на фиктивни компании без служители, без активи, дори без конкретен бизнес – при това на символични цени. При регистрацията не са необходими никакви документи, не е нужно дори да доказваш кой си и какво искаш да правиш. Делаяуър гарантира пълна анонимност на фирмите и едновременно с това най-опростената процедура за регистрация. Поради това е предпочитана дестинация пред Каймановите острови, остров Ман и Гърнзи, например. Освен това местното законодателство позволява след регистрацията на фирмата да откриеш сметка навсякъде по света с помощта на американския си адрес. Всяка година в САЩ се регистрират 2 милиона фирми, всяка десета от тях е с адрес в щата Делаяуър.

За дейността си в САЩ фирмите са длъжни да плащат федералния корпоративен данък от 35%, но не и допълнителния, който всеки щат налага и който стига до 10%. Но всички останали такси в Делаяуър са равни на нула. Това е причината тук да е събрана най-реномираната колекция

от корпорации. Щатът има 897 934 граждани, на които се пагат 945 326 фирми.

Повечето фирми, регистрирани в Делаяуър, използват напълно легални методи за намаляване на данъците си. Централите им – независимо дали са в Лондон, Москва или, да речем, Плевен – могат да прехвърлят дължими суми или приходи към гъщерните си фирми в щата, където те не се облагат данъчно. Тази система е известна като „вратичката на Делаяуър“ (the Delaware loophole). Чрез нея през последните 10 години фирмите са успели да си спестят от данъци и такси повече от 9.5 милиарда долара – и това е по официални данни на властите в щата. „Вратичката“ е особено атрактивна за енергийни гиганти като Exxon, Chevron и Rio Tinto. На практика десетте най-големи енергийни концерни в света разполагат с общо 915 свои филиали в Делаяуър, срещу едва 51 в Швейцария и 49 – на Каймановите острови.

НО ИКОНОМИСАНИТЕ ДАЊЦИ НЕ СА единственият фактор, който подтиква компаниите да търсят офшорни убежища. Делаяуър е уникален, защото предлага две неща – пълна липса на бюрократични процедури и изключително надеждна правна система. В Ню Йорк регистрацията на нова фирма трае средно три седмици, а в Делаяуър – само един ден (и скромните 250 долара такси). Освен това от 1792 в щата е въведена уникална юридическа система с така наречения Канцеларски съд (Court of Chancery). За разлика от другите щати тук няма съдебни заседатели – правните казуси се решават само от професионалисти. За оземно мнозинство от търгуващите в САЩ германски компании например тази юридическа сигурност е главната причина да изберат Делаяуър. Тук са регистрирани над 20 от акционерите на Porsche, фирми на Volkswagen, BMW... Енергийният оператор E.ON, който миналата година продаде българския си бизнес, е оперирал у нас именно с филиал, регистриран в Делаяуър.

Финансовите колоси Deutsche Bank и Commerzbank при тежават поне девет филиала в данъчни убежища, твърди „Зюгдойче цайтунг“. Софтуерният гигант SAP, който също има значим бизнес в България, освен централния си офис във Валдорф разполага и с офшорни филиали на Каймановите и Вирджинските острови. И това не са просто „пощенски кутии“, а напълно функциониращи офиси – с общо над 250 служители. Данъчните оазиси очевидно имат остра нужда от софтуер.

Обичайна практика е глобалните корпорации да инвестират през офшорни структури. У нас в миналото го правиха Coca-Cola, Interbrew, AmBev, Heineken, Ideal Standart... Но след въвеждането на плоския данък от 10 процента за българските капитали просто няма смисъл да преминават през офшорни зони – освен когато става дума за пране на пари или участие в престъпни схеми.

Сега офшорките се ползват основно за прикриване на корупционни практики. Най-разпространената е хората от високите етажи на властта да се водят консултанти на офшорни фирми, на които всъщност са собственици. Много от незаконно забогателите представители на „сивия сектор“ на икономиката нямат почти нищо на свое име в България, а цялото им имущество принадлежи на уж анонимни офшорки.

ОФШОРНИТЕ КОМПАНИИ СА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО популярни и в реговете на организираната престъпност, особено в Източна Европа. По този начин престъпните босове едновременно укриват приходи и данъци, и изпират парите си. Схемата е много лесна: създават фиктивна ►

THE POOR RICH

After the Offshore Leaks scandal there is no longer any paradise on earth – not even for millionaires

By VALERI TSENKOV / Photography SHUTTERSTOCK

I wonder whether 4 April 2013 will go down in history: the day on which the Offshore Leaks scandal broke? This annoying name denotes the biggest global investigation of a widely used system for tax evasion, money laundering and financing of terrorist groups. It includes 2.5 million documents, or 250 gigabytes of information – as much as half a million Bibles. They affect 122,000 offshore companies from 140 countries, 130,000 businessmen, 12,000 consultants, bankers and lawyers.

SPEAKING OF OFFSHORE COMPANIES, it is important to start with the stipulation that they are not explicitly illegal. But so far, governments across the world have been unable to deal with this dubious legal way of tax evasion, money laundering and legalisation of dirty business. Because, to be able to wage a legal battle with them, they had to have the bank accounts, the names of the account holders and of the real company owners. Since 4 April 2013, they have them (or at least a large part of them). And the chance to glimpse inside this mysterious world offers more surprises than one would expect.

The first of them is that offshore centres do not necessarily go hand in hand with palms, yachts, beaches and a tropical breeze. In fact, the biggest tax haven in the world is not offshore. On the contrary, it is located at the very heart of one of the strictest tax collection systems in the world – the United States of America, and is called Delaware. This is the native state of the DuPont millionaire dynasty, of broiler chickens and of US Vice President Joe Biden. But it is even better known as the most

preferred offshore zone in the world. The main city – Wilmington – has only 80,000 inhabitants. Yet 80% of all big global companies are represented here: Google, Apple, General Motors, Coca-Cola, American Airlines, Cargill, KFC, Verizon, JPMorgan Chase, Wal-Mart, HSBC, ABN Amro, Barclays, Credit Suisse, Lloyds, ING, Deutsche Bank, Allianz, Daimler, E.On, Adidas, VW, BMW, Lufthansa, Bosch... They are all registered at the Corporation Trust Center – a nondescript two-storey building on 1209 North Orange Street. In this humdrum building, which resembles a garage, where on paper over 200,000 international companies are housed. If we divide the available area, each would have less space than a postcard. But then, they don't need more.

IN FACT, IN THE CORPORATE TRUST CENTER in Wilmington there are no offices, only some odd counters. Working time is fixed from 08.30 to 16 hours. To make up for this, however, the office of the secretary of state stays open until midnight – and it is this office that signs and stamps the registration documents of every firm.

Delaware does indeed offer extremely attractive conditions for business: establishment of shell companies without employees, without assets, even without any real business – moreover at token prices. No documents are required for registration, you don't even have to prove who you are and what you want to do. Delaware guarantees complete anonymity to companies and at the same time the most simplified registration procedure. This is why it is preferred to the Cayman Islands, the Isle of Man ►

► and Guernsey, for example. Even more, local legislation allows a business after registration to open a bank account anywhere in the world with the help of an American address. Every year, two million firms are registered in the USA, one in ten of them with an address in the state of Delaware.

For their business in the US, companies are obliged to pay the federal corporate tax of 35%, though not the additional one which every state imposes and which can reach up to 10%. But all other fees in Delaware are equal to zero. This explains why the most renowned collection of corporations is gathered here. The state has 897,934 citizens and 945,326 firms.

Most companies registered in Delaware use completely legal methods to reduce their taxes. Their headquarters, regardless of whether they are in London, Moscow or, let's say, Pleven – can transfer royalties and revenues to holding companies in the state, where they are not taxed. This system is known as “the Delaware loophole”. Over the last 10 years it has enabled companies to save more than 9.5 billion dollars in taxes and fees – and that is according to official data of the state authorities. The “loophole” is particularly attractive for energy giants such as Exxon, Chevron and Rio Tinto. In practice, the world's ten biggest energy concerns have a total 915 subsidiaries in Delaware, compared to a mere 51 in Switzerland and 49 in the Caymans.

BUT SAVED TAXES ARE NOT the only factor that prompts companies to seek offshore havens. Delaware is unique because it offers two things: a complete lack of red tape and an extremely reliable legal system. In New York, the registration of a new firm takes three weeks on average. In Delaware, it takes only a day (and a modest 250 dollar fee). Besides this, in 1792 a unique legal system was introduced in the state with the so-called Court of Chancery. In contrast to the other states, there are no jurors here – legal cases are solved only by professionals. For a huge majority of German companies trading in the US,

for example, this legal security is the main reason to choose Delaware. Registered here are over 20 of the shareholders of Porsche, businesses of Volkswagen, BMW... The power operator E.ON, which sold its Bulgarian business last year, operated in Bulgaria through a subsidiary registered in Delaware.

The financial colossuses Deutsche Bank and Commerzbank have at least nine subsidiaries in tax havens, the Sueddeutsche Zeitung claims. The software giant SAP, which also has a considerable business in Bulgaria, besides its head office in Wall-dorf, also has offshore subsidiaries in the Cayman and Virgin Islands. And these are not simply “mail boxes”, but fully functioning offices – with a total of more than 250 employees. Tax havens clearly are in dire need of software.

It is normal practice for global corporations to invest via offshore structures. In Bulgaria, Coca-Cola, Interbrew, AmBev, Heineken, Ideal Standart, etc., did so in the past. But after the introduction of the 10% flat tax rate for Bulgarian capitals, there is simply no point to go through offshore zones – unless it is a matter of money laundering or involvement in fraudulent schemes.

Offshore companies are now used mainly to cover up corrupt practices. The most widespread one is when people in high levels of power figure as consultants of offshore firms which they actually own. Many of the illegally grown rich representatives of the “grey sector” of the economy have almost nothing in their name in Bulgaria and their whole property supposedly belongs to anonymous offshore companies.

OFFSHORE COMPANIES ARE ALSO EXTREMELY popular among organized crime circles, particularly in Eastern Europe. In this way, criminal bosses simultaneously conceal income, dodge taxes, and launder their money. The scheme is easy enough: a shell company is set up in a foreign country through a foreign citizen. It is used by many politicians in Eastern Europe. It is also used by Mexican drug lords, terrorist organisations from the ►

► фирма в чужда държава чрез чужд гражданин. Използват я много политици в Източна Европа, използват я и мексиканските наркобарони, терористичните организации от Близкия изток, Азия и Африка, дори официалните власти в Иран и Северна Корея, които по този начин успяват да заобиколят санкциите на международната общност.

Според международната организация Tax Justice Network, само в бившия соцлагер всяка година по този начин се укриват четвърт трилион долара – 250 000 000 000! Това са парите, които би трябвало да се използват от правителствата в Източна Европа за образование, социални проекти, здравеопазване, пенсии и разкриване на работни места.

От Деллауеър например контролирал целия си бизнес прочутият сръбски тютюнев бос Станко Суботич – Цане. Той беше осъден в края на 2011 като организатор на престъпна група за контрабанда на цигари (1995-1996), осъдила държавата с 28 млн. евро и 8 млн. долара. На 23 март тази година Апелативният съд в Белград отмени присъдата, но Цане продължава да се крие, тъй като има издадена заповед за задържане от Интерпол.

През Деллауеър балканската наркомафия осъществява и финансира сделките си. Това стана известно след като наркобосът Дарко Сарич бе заловен преди две години с 2 тона кокаин, които се опитал да транспортира от Латинска Америка до Черна гора. Сарич, смятан за краля на кокаина на Балканите, е изпратил близо 100 млн. евро чрез една австрийска банка. Той депозирал парите в различни нейни клонове и получил кредити в същия размер, които инвестирал в строителни проекти.

Мариан Янчу, румънски бизнесмен, обвинен за организиране на въоръжена престъпна група в родината си, също използвал Деллауеър за регистрация на фирми, чрез които приватизирал държавната петролна рафинерия (която впоследствие препродал на олигарха Михаил Чорни). В момента живее в Лондон и е собственик на Balkan Petroleum.

ПО НАЧАЛО ОФШОРНИТЕ КОМПАНИИ и ганъчните консултанти не са извън закона. Те предлагат легални възможности за намаляване на разходите и увеличаване на печалбата. Появяват се през 60-те години като една по-сенчеста страна на банковия бизнес. Постепенно се развиват истински ганъчни оазиси: Каймановите острови, Бахамите, Бермуда, Панама, Монако, Люксембург, Лихтенщайн, Сингапур, Швейцария. След създаването през 1957 на „евродолара“, в Лондон се създава пазар, на който Bank of England гарантира на чужденци да осъществяват трансакции и в други валути, а не само в лири стерлинги. От този момент офшорните зони се превръщат в основни играчи при реализирането на тези сделки, чрез които се избягва контролът на националните валутни пазари. По този начин Лондон се превръща в световен финансов център, а офшорните зони – в субекти на бизнес сделки, осъществявани извън контрола на държавата.

Според официални данни, поне половината от международното банково кредитиране и една трета от преките чуждестранни инвестиции се осъществяват чрез тайната юрисдикция на офшорните зони. Нещо повече: половината от паричната маса в обръщение в един или друг момент преминава през офшорните зони, като само през хедж-фондовете сумата е около 1.17 трилиона долара. Анализатори като Хенри Джеймс са категорични, че тази практика до голяма степен носи вината за сегашната рецесия, тъй като все повече стават парите, замесени в пране, създаване на компании-фантоми, ограбване на инвеститори и укриване на печалби.

ПРЕДСТАВЕТЕ СИ ШОКА НА БРИТАНСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО, когато през 2007 национализира фалиралата банка Northern Rock и установи, че 50 млрд. лири по формата на ипотеките са били прехвърлени към офшорни сметки, скрити зад благовидната фасада на фондация за борба със Синдрома на Даун. Властите в Германия пък уличиха фармацевтичния гигант Merck & Co., че като прехвърлил патентите за своите медикаменти към фиктивна фирма на Бахамите, е спестил 2.3 милиарда долара данъци. Преди това в разследването на най-големия скандал в корпоративната история на САЩ – фалита на енергийния гигант Enron – бе установено, че скандалната кражба на финансови активи е станала възможна само заради мрежата от 3000 фиктивни гръщерни фирми в офшорни зони.

Най-често използваната офшорна измама е фиктивната търговия между свързани фирми с нереални цени. Така например компанията може да продаде експортен продукт на своя офшорен филиал на грастично ниска цена, след което той я препродава на пазарни цени, а печалбата остава в офшорната зона (в някои от тях корпоративният данък е нулев). Или обратното: офшорният филиал внася продукт на реална пазарна цена, но след това го продава на фирмата-майка на нереално ниски цени, поради което компанията може да направи сериозни отчисления от сумите в своята ганъчна декларация. По този начин от 49-те най-бедни страни в света през миналата година са били изнесени суми в размер на 8.5 млрд. долара (740 млн. от Нигерия, 450 млн. от Пакистан, 274 млн. от Бангладеш, и т.н.

ПО ДАННИ НА СВЕТОВНАТА БАНКА в офшорните зони годишно се въртят от 21 до 32 трилиона долара – двойно повече от държавния дълг на САЩ и почти равно на БВП на САЩ, Китай и Япония, взети заедно. Tax Justice Network

определя тези пари като „могъща черна дупка в световната икономика, която заплашва да погълне останалата легална икономика“.

В световен мащаб близо 10 млн. души гържат активите си в различни данъчни оазиси – и тези активи не са само пари, а и луксозни имения, самолети, яхти... Много експерти смятат, че тези тайнствени офшорни богаташи притежават повече от официалните милиардери в ранглистата на Forbes.

Най-много офшорни компании са регистрирани досега на Британските Вирджински острови – над 800 000, а в момента най-много фирми се регистрират в Хонконг – по 15 000 на година.

Според досега установените факти от Международния консорциум на разследващите журналисти, три са частните банки, които управляват офшорните сметки и активи на 92 000 души. Данните на Световната банка и МВФ показват, че само UBS, Credit Suisse и Goldman Sachs контролират активи на обща стойност от 9.8 трилиона щатски долара. Ако прибавим тези цифри към официалната статистика, ще се окаже, че неравенството, бедността и разслоението в света са много по-големи от това, което регистрират международните институции и организации. В същото време правителствата продължават да водят политика, която прехвърля бремето от кризата върху мнозинството от гражданите на своите държави, без да закачат офшорния елит на богаташите. Както казва експертът по данъчните оазиси Хенри Джеймс, ако светът успее да си върне гори и половината от тези укрити активи, може да се окаже, че много от бедните държави от Третия свят реално са богати и пребогати. Дали това важи и за България? За момента няма как да узнаем. ■

Делауеър е първият щат, ратифицирал американската конституция през декември 1787, и затова днес гордо се нарича „Първият щат“.

Delaware was the first state to ratify the Constitution of the United States (December 1787), thereby becoming known as The First State.

FRISOMAT®

Innovators in steel buildings

ВАШИТЕ МЕТАЛНИ СГРАДИ

Над 20 000 сгради в цяла Европа!

Над 15 успешни години в България!

Произведени в Белгия от FRISOMAT.
Изцяло интегрирана верига:
проектиране - производство - монтаж.

Бързо и лесно!

www.frisomat.net

YOUR STEEL BUILDINGS

More than 20 000 buildings
all around Europe!

More than 15 successful years
in Bulgaria!

Produced in Belgium by FRISOMAT.
Entirely integrated chain:
engineering - production - assembly.

Fast and easy!

www.frisomat.net

Frisomat Centre BG

Sofia 1715
Ring Road km 41 + 194,
Kambanite

GSM +359 888 55 66 50
tel. +359 2 975 02 85
fax +359 2 975 02 86

Belgium - Bulgaria - France - Germany - Hungary - Netherlands - Poland - Portugal - Romania - Slovakia - Spain - Ukraine - Lithuania

► Middle East, Asia and Africa; even by official authorities in Iran and North Korea, who thus manage to circumvent the sanctions of the international community.

According to the international organisation, Tax Justice Network, in this way every year a quarter trillion dollars – 250,000,000,000 are concealed in the former socialist camp alone! This is money that should be used by the governments in Eastern Europe for education, social projects, healthcare, pensions and the creation of new jobs.

For example, the notorious Serbian tobacco boss Stanko Subotic – Cane controlled his whole business from Delaware. He was sentenced at the end of 2011 as the organiser of a criminal group for the smuggling of cigarettes (1995-1996), which robbed the state of 28 million euros and 8 million dollars. On the 23rd of March this year, the Court of Appeals in Belgrade repealed the sentence, but Cane is still in hiding because a warrant for his arrest has been issued by Interpol.

The Balkan drug mafia is making and financing its deals via Delaware. This became known after drug lord Darko Saric was captured two years ago with two tonnes of cocaine, which he tried to ship from Latin America to Montenegro. Saric, regarded as the king of cocaine in the Balkans, laundered nearly 100 million euros through an Austrian bank. He deposited the money in different branches and received credits to the same amount, which he invested in construction projects.

Marian Iancu, a Romanian businessman, accused of organising an armed criminal group in his homeland, also used Delaware to register firms through which he privatized the state oil refinery (which he subsequently sold to oligarch Michael Cherneny). At present, he lives in London and is the owner of Balkan Petroleum.

TO START WITH, OFFSHORE COMPANIES and tax consultants are not outside the law. They offer legal opportunities to cut costs and increase profit. They appeared in the 1960s as a more shady side of the banking business. Gradually, real tax havens developed: the Caymans, the Bahamas, Bermuda, Panama, Monaco, Luxembourg, Liechtenstein, Singapore, Switzerland. After the creation of the “Eurodollar” in 1957, a market was created in London on which the Bank of England guaranteed that foreigners could conduct transactions in other currencies besides pounds sterling. From that moment on, offshore zones became key players in these transactions, through which control of the national currency markets is avoided. Thus, London became a world financial center, and offshore zones – subjects of business transactions conducted outside the control of state capitals.

According to official data, at least half of international bank lending and one third of foreign direct investments is conducted through the secret jurisdiction of offshore zones. Moreover, half of the money in circulation at one time or another goes through offshore zones, the sum being around 1.17 trillion dollars through hedge funds alone. Analysts such as Henry James are categorical that this practice is largely to blame for the current recession, since increasingly more money is involved in laundering, the creation of phantom companies, robbing of investors and hiding of profits.

IMAGINE THE SHOCK OF THE BRITISH GOVERNMENT when, in 2007, it nationalized the bankrupt Northern Rock bank and established that 50 billion pounds in the form of mortgages had been transferred to offshore accounts, hidden behind the plausible facade of a foundation to fight Down Syndrome. For their part, the authorities in Germany accused the pharmaceutical giant Merck & Co. of transferring the patents of its medicines to a shell company in the Bahamas and thus saving 2.3 billion dollars in taxes. Before that, the investigation into the biggest

scandals in US corporate history – the bankruptcy of energy giant Enron – established that the sensational theft of financial assets was made possible only because of the network of 3,000 shell firms in offshore zones.

The most frequently used offshore scam is fictitious trade between related firms with unrealistic prices. Thus, for example, a company may sell an export product to its offshore subsidiary at a drastically low price which is later resold at market prices, and the profit remains in the offshore zone (in some of them the corporate tax is zero). Or vice versa: the offshore subsidiary imports a product at real market prices but then sells it to the parent company at unrealistically low prices, enabling the company to make substantial write-offs in its income tax statement. In this way last year, sums to the amount of 8.5 billion dollars were taken out of the 49 poorest countries in the world (740 million from Nigeria, 450 million from Pakistan, 274 million from Bangladesh, etc.)

ACCORDING TO DATA OF THE WORLD BANK, an annual 21 to 32 trillion dollars go through offshore zones – double the state debt of the USA and almost equal to the GDP of the USA, China and Japan combined. Tax Justice Network defines this money as a “huge black hole in the world economy that threatens to engulf the remaining legal economy”.

Globally, nearly 10 million people keep their assets in various tax havens – and these assets are comprised of not only money, but also luxury estates, airplanes, yachts... Many experts believe that these mysterious offshore rich people own more than the official billionaires in the Forbes list.

The biggest number of offshore companies has so far been registered in the British Virgin Islands - over 800,000, and currently most firms are being registered in Hong Kong –15,000 annually.

According to the facts established so far by the International Consortium of Investigative Journalists, three private banks manage the offshore accounts and assets of 92,000 persons. Data of the World Bank and IMF show that UBS, Credit Suisse and Goldman Sachs alone control assets totalling 9.8 trillion US dollars. If these figures are added to the official statistics, it will turn out that inequality, poverty and stratification in the world are much bigger than registered by international institutions and organisations. At the same time the governments continue to pursue a policy which shifts the burden of the crisis to the majority of the citizens of their countries, without touching the offshore elite of the rich. To quote the expert on tax havens Henry James, if the world manages to get back even just half of these hidden assets, it may turn out that many of the poor Third world countries are actually rich and very rich. Would this also be true of Bulgaria? For the moment, there's no way of knowing. ■

An annual 21 to 32 trillion dollars go through offshore zones – double the state debt of the United States

62 | **КАК СЕ МАНИПУЛИРАТ
ИЗБОРИ**

HOW ELECTIONS ARE RIGGED

58 | **ПОЛИТИКА ОТ ДИСТАНЦИОННОТО
REMOTE CONTROL POLITICS**

67 | **СЛЕД ПОСЛЕДНИЯ ВАЛС
AFTER THE LAST WALTZ**

Тенденции Ups & Downs

Над 50 нови електронни услуги за граждани и фирми ще въведе Столична община. Първите пет ще бъдат пуснати през юни, достъпът до тях ще е чрез електронен подпис, карта за електронна идентификация или временна парола. Електронните услуги ще включват обработката на местните данъци и такси, както и услугите, свързани с общинска собственост, зелена система, социални дейности и транспорт. Граждани-те ще могат да следят онлайн на какъв етап са молбите или заявленията им.

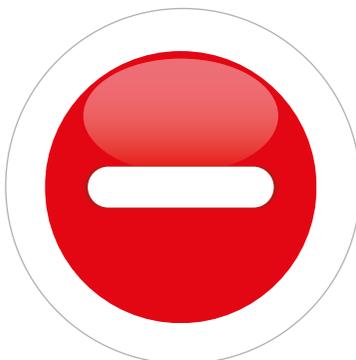
Over 50 new electronic services for citizens and companies will be introduced by Sofia Municipality. The first five will be launched in June, access to them will be via electronic signature, electronic ID card or temporary password. The e-services will include processing of local taxes and fees, as well as services related to municipal property, green system, social services and transport. Citizens will be able to track online at what stage their applications or requests are.

Изтласкването на ромското малцинство в периферията на обществото е най-сериозният проблем с човешките права в България, твърди годишният доклад за страната на американския Държавен департамент. Като други слабости са посочени политическият и корпоративен натиск върху медиите, който ограничава свободата на словото и стимулира журналистическата автоцензура, както и неефективното прилагане на законите срещу корупцията, позволяващо на държавните служители безнаказано да вземат подкупи.

Pushing the Roma minority to the periphery of society is the most serious human rights problem in Bulgaria, according to the annual report for the country of the US State Department. Other cited shortcomings are the political and corporate pressure on the media, which restricts the freedom of speech and stimulates journalistic self-censorship, as well as the ineffective enforcement of the laws against corruption, with allow civil servants to take bribes with impunity.

Двама съветници на президента Росен Плевнелиев се оттеглиха от постовете си след скандала с незаконното подслушване. Началникът на президентския кабинет Цветлин Йовчев и секретарят по отбрана и сигурност Васил Маринов напуснаха по „лични причини“ след разкритията на прокуратурата, че МВР незаконно е подслушвало политици и бизнесмени. Бившият земеделски министър Мирослав Найденов обвини Цветан Цветанов, че подслушвал останалите министри и дори премиера Борисов.

Two of President Rosen Plevneliev's advisers have stepped down after the illegal eavesdropping scandal. The head of the President's Office, Tsvetelin Yovchev, and the secretary on defence and security, Vasil Marinov, left for "personal reasons" after the revelations of the Prosecutor's Office that the Interior Ministry had illegally tapped politicians and businessmen. The former agricultural minister Miroslav Naidenov blamed former interior minister Tsvetan Tsvetanov of having tapped the other ministers and even prime minister Borisov.

Политика от дистанционното

Вече можем да гласуваме по-лесно, по-често и почти без да се замисляме. И май е време да си поускаме пак старата, умна, бавна демокрация.

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография SHUTTERSTOCK

„Изборите не променят нищо, иначе щяха да ги забранят“.

Този графит от софийския център трябва да получи някакъв Нобел за максимум пиар с минимум средства; толкова беше цитиран и коментиран. Защото с малко гуми казва много неща, при това доста различни.

СПЕЦИАЛНО НА БЪЛГАРИЯ графитът съобщава, че всичките и стратегически въпроси отдавна са решени. Ние сме пазарна икономика, парламентарна демокрация, член на ЕС и НАТО. Обичаме Запада, а също да либерализираме, приватизираме и да сваляме данъците. След 1997 се смениха четири правителства. Всяко от тях не харесваше другите три – но и четирите вършеха едно и също. Или, както казва Иван Кръстев, „Хората разбраха, че изборите променят политиките, но не и политиката. Затова са гневни.“

Така не е само у нас, а и на Запад. Там отдавна разликата между ляво и дясно е козметична, а изборите се въртят или около десе-

тичната запетая на ганьчните ставки, или (като в САЩ) около поляризиращи културни въпроси - правото на живот, дарвинизма и гей-браковете. Дейвид Риф, американски интелектуалец и син на Сюзън Зонтаг, буквално повтори Кръстев, като ми каза веднъж: „В Америка републиканците и демократите са на практика една и съща партия, разделена по въпроса за аборта“.

И какво сега? Идеологическите барикади ги няма; няма ги и светлите хоризонти, които да мобилизират народните маси пред урните. Оттук нататък идеите са много, изкушенията – също. Ще разгледаме някои от тях, пък вие кажете коя идея води към слънцето, а коя – към бездната.

ПО-ЛЕСЕН ВОТ. В света на интернет все повече си пробива път компютърното гласуване, гласуването по пощата и гласуването в отсъствие. Младото поколение трудно излиза от дома и затова иска да избира с електронен сертификат, парола и кликване.

ПО-ЛЕСНА ПОБЕДА. След като избирателите са улеснени, ще дремят ли партиите? И ето, появиха се изборните технолози, които превърнаха гласоподаването в семпъл алгоритъм. Вижте какво направи в началото на XXI век Карл Роув, мозъкът на двете победи на Джордж Буш – младши. Нарочно опростявам неговата схема, но тя и без това не се отличава с особена тайнственост: президентските избори в САЩ се решават в щата Охайо, а щатът Охайо се решава в две-три колебаещи се общини. Какво ти пречи тогава да извадиш телефоните, меїлите и автобиографиите на всички избиратели там – и да ги атакуваш с цялата мощ на своята изборна машина? Да изпратиш доброволци да им чукат по вратите, да заговаряш съседите им, да им предложиш кола в изборния ден, да ухажваш общината, града, квартала им. След като хората не излизат пред урните на живот и на смърт, те могат да бъдат убедени, съблазнени и очаровани от гребни неща. Така пада градчето, после общината, после Охайо, после САЩ.

ПО-ЧЕСТИ ИЗБОРИ. Да, изборите могат да станат по-изчислими; но не могат ли да станат и по-чести във времето? Дали социологическите анкети за проучване на общественото мнение не са един перманентен вот, който може да сваля и качва мнозинства в момента, в който престанат да бъдат такива? Нека властта непрекъснато да се подлага на тест и винаги да бъде на избор; нека всяко нейно решение да се мери от „голямото жури“ на социологическата извадка. Нека вотът да бъде всеки ден и всяка минута.

Днес непрекъснато гласуваме за нещо – за песни, певци, актриси, салами и Биг Брадър. Изкушението става огромно: след като всяка седмица можеш да промениш телевизионната „къща“, защо да не можеш да смениш властта?

Социалните мрежи усилват този ефект до крайност. Властта бива репликирана всеки ден, всеки час, буквално всяка минута. За секунди речта се сдобива с контрареч. Печели първият; той овладява ситуацията, хваща кормилото и започва да го върти. Нищо без обратна връзка не е легитимно – нито телевизионно предаване, нито интервю, нито управление, нито цяло правителство. Време за обмисляне няма; няма и възможност за осъществяване на дългосрочни стратегически проекти. Политиката се прави тук и сега; дори не в рамките на мандата, а в рамките на секундата. Референдум, който се провежда и дава резултат всеки миг.

ТЕЛЕКРАЦИЯ. Да управляваш между изборите, да наклониш изборите в твоя полза и да създадеш илюзията, че няма избор – това е телекрация; управление чрез масирано присъствие в медиите, маркетинг и пиар. Френският социолог Бернар Стиглер противопоставя телекрацията на демокрацията. Като зачерква общественото мнение и го замества с „аудиторията“, телекрацията разрушава демокрацията, взривява политическата машина и подригва гражданството. Атакувано от популизма, желанието за политическо действие е заменено с импулс, който провокира масов регрес. Гражданското участие е блокирано, рационалните дебати са убити, възцарила се е политическа инерция. Не трябва да си френски социолог, за да разбереш, че днешната политика е изкушена от забавление до смърт.

ДА ОБОБЩИМ: изборите, а оттам и демокрацията, са станали по-лесни, по-чести и по-секси. Дали обаче са станали по-умни? В процалната си реч бившият британски премиер Тони Блеър напомни, че това, за което Чърчил е решавал три дни, той трябва да реши за една минута. Така шансът за грешка също нараства три пъти. Най-големият лукс днес е времето. И нищо чудно идните поколения да си поискат онази демокрация – умната, сложната, баващата. Онази, в която изборите променяха света. ■

Shop **TAX FREE**
in Bulgaria!
Do not forget to refund the VAT.

E & S
TAX SERVICES

11A SLAVYANSKA STR., 1000 SOFIA

TEL: +359 2 986 92 25

www.eands-taxservices.com

Remote Control Politics

We can now vote more easily, more frequently, and almost without giving it a thought. It seems it is high time to return to the old, smart, slow democracy.

Text BOYKO VASILEV / Photography SHUTTERSTOCK

“Elections change nothing; otherwise they would have banned them.”

This graffiti from the centre of Sofia was so widely quoted and commented it should receive some Nobel Prize for achieving maximum PR with minimum resources. Despite using so few words, it says so much - and rather different things at that.

ESPECIALLY FOR BULGARIA the message this graffiti carries is that all its strategic questions have long since been solved: we are a market economy, a parliamentary democracy, and a member of EU and NATO. We love the West; we love to liberalize, privatize, and lower taxes. Four governments have held office since 1997. None of them appreciated any of the other three, but all four acted the same way. Or, using the words of Ivan Krastev, “The people have understood that elections change the politicians, not the politics. That is why they are angry.”

This is the situation not only in Bulgaria, but in the West as well. The difference between left and right has been merely cosmetic for a long time. Elections either gravitate around the decimal point in taxation percentages or (as in the USA) around polarising cultural issues, such as the right to life, Darwinism, or gay marriage. David Rieff, a US intellectual and the son of Susan Sontag, literally repeated Krastev’s words, when he told me once, “In the USA, the Republicans and Democrats are practically one and the same party, divided on the issue of abortion.”

And now what? The ideological barricades are no longer there; there are no more bright horizons to mobilize the popular masses to come to the

ballot boxes. From this point on, the temptations are as numerous as ideas. Let’s take a look at some of them and you will decide which idea leads towards the heavens and which toward a bottomless pit.

EASIER VOTE. Electronic voting, voting by mail, and absentee ballots are gradually making progress in the internet world. The young generation rarely leave their homes and, therefore, they want to vote electronically, with a password, and the click of a mouse.

EASIER VICTORY. Once voting has become easier for people, it is time for the parties to benefit. And so we have election technologies which turned voting into a simple algorithm. See what Karl Rove, the brain behind George W. Bush’s two victories, did in the beginning of 2000s. I have intentionally simplified his scheme, but it is not shrouded in any mystery anyway. The Presidential elections in the USA are decided by the state of Ohio and the State of Ohio is decided by two or three undecided counties. So, why not find the phones, addresses, and CVs of all the voters there and attack them with all the power of your election machine by sending volunteers to knock on their doors, starting a conversation with their neighbors, offering them a car for election day, courting their county, city, or even neighborhood. Since going to vote is not a matter of life and death for people, they need to be convinced, tempted and charmed by simple things. Thus one takes hold of the town, then the county, then Ohio, and finally the USA.

MORE FREQUENT ELECTIONS. Yes, elections could become more calculable, but couldn't they also become more frequent? Aren't sociological public opinion polls a type of permanent vote that can ensure or replace majorities the moment they stop being such? Let the powers be put constantly to the test and always dependent on the people's choice; let each and every step of theirs be measured by the "grand jury" of the sociological cross section. Let us vote every day and every minute.

Today we are constantly voting for something – for pensions, singers, actresses, sausages, and Big Brother. The temptation has gotten enormous: since one can change the 'house' on TV every week, why not change the government, too?

The social networks are bringing this effect to its extreme. Power is replicated every day, every hour, literally every minute. A speech is rebutted literally in seconds. The winner is whoever is first; he controls the situation, takes the wheel and starts steering. Nothing is legitimate without feedback – not a TV show, or an interview, management, or a government as a whole. There is no time for consideration; no opportunity is left for carrying out long-term strategic projects. Politics is being made here and now, not within the framework of a term, but each second. It is a referendum that is ongoing and gives results constantly.

TELECRACY. To rule between elections, to tip the scales in one's own favor and to create the illusion that there is no choice – that is "telecracy", government by mass presence in the media, marketing, and PR. French sociologist Bernard Stiegler sets telecracy in opposition to democracy. By obliterating public opinion and replacing it with an 'audience', telecracy destroys democracy; it blows up the political machine and undermines the civil society. Under attack from populism, the desire for political action is replaced by an impulse, which provokes mass retrogression. Civil participation is blocked, rational debate is suffocated, and the overarching factor is political momentum. But one does not need to be a French sociologist to understand that present-day politics is tempted by entertainment-to-death.

LET'S SUMMARIZE: elections, hence democracy, have become easier, more frequent, and sexier. But have they become smarter? In his farewell speech, former British Prime Minister Tony Blair reminded that while Churchill had three days to find a solution for something, he had only a minute. In that way the chance for one to make a mistake also increases three fold. The biggest luxury today is time itself. And I would not be surprised if future generations return to that old democracy – smart, complicated, and slow as it was – when elections changed the world. ■

*Find a place
to lose yourself!*

Located in the very heart of the city Les Fleurs is Sofia's premier boutique hotel. Designed by the renowned Italian architect Francesco Lucchese this jewel of contemporary design offers 29 incredible rooms and two panoramic suites, all individually designed. The restaurant's open space extends on to Vitosha Blvd – Sofia's main street and has become a fashionable meeting point.

Sofia, 1000 21 Vitosha Blvd. Tel: 359-2-8-100-800
www.lesfleurshotel.com

КАК СЕ МАНИПУЛИРАТ ИЗБОРИ

В началото на XXI век електоралните измами стават все по-сложни, фини и неуловими

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ

HARPER REGIME
STOLE THE
TRUTH MY
FATHER FOUGHT
FOR!

WE WANT
TRUTH
NOW

WE
WANT
TRUTH
PUBLIC INQUIRY
NOW

The more
we know
the better

times of UNIVERSAL
telling the
TRUTH
a revolutionary ACT
OR WE LL

Единствените наистина честни избори са онези, в които всъщност нямаш право на избор, шегуваше се навремето един руски сатирик. Действително в тоталитарната система, в която кандидатите на управляващата партия печелеха с по 99.98% от гласовете, не се налагаха манипулации – просто защото нямаше нито други партии, нито други кандидати.

ДНЕС ТАКИВА КРАЙНОСТИ се срещат вече само в шепата оцелели останки от комунизма, като КНДР например. Навсякъде другояче, дори в заклеимяваната като диктатура Венесуела, се провеждат свободни избори. Но колкото по-свободни са те, толкова по-изкушени са участниците в тях да правят електорални измами.

Впрочем изборните манипулации изобщо не са привилегия само на младите демокрации от бившия източен блок, както се опитват да ни убедят издания като The Economist. Повечето мръсни хватки всъщност са измислени на Запад преди десетилетия и столетия. Но е факт, че днес те вече обхващат целия свят, и особено местата, в които доскоро хората не бяха свикнали да избират.

Беларуският лидер Александър Лукашенко например сам призна преди време, че наредил резултатът му от изборите през 2006 да бъде изкуствено намален, за да не изглежда комично голям. Неправителствената организация Freedom House твърди, че от седемдесетте държави, които проведоха избори през 2012 година, по-малко от 40 се класират като истински „изборни демокрации“.

ТЕХНОЛОГИИТЕ И ПРИСЪСТВИЕТО на чуждестранни наблюдатели усложняват много изборните манипулации и карат непочтените политици да стават все по-изобретателни. На повечето места грубите измами в изборния ден са само резервно средство за краен случай, коментира пред The Economist Сара Бърч от Есекския университет. Сравнявайки докладите от 136 вота по цял свят, Бърч открива, че в последно време доста по-честа практика са промените в изборните закони в полза на управляващите и, естествено, във вреда на опозиционните кандидати (подходящ пример е пеецът Юсу Н’Дур, който се надяваше да се кандидатира за президент в родния си Сенегал, но бе спрял чрез една техническа дреболия в закона).

ВСЕ ПО-ЧЕСТИ СТАВАТ И ОПИТИТЕ да се повлияе на нагласите на избирателите, вместо върху самия резултат. Това става чрез купуване на гласове, използване на държавни ресурси в кампаниите и особено чрез използване на непочтени медии – все до болка познати явления и в България. Тези похвати са по-трудни за засичане, а дори засечени, надали ще изкарат по площадите гневни тълпи. Нарушенията в изборните стаички могат да бъдат засечени (и заснети) от бдителни граждани с обикновен мобилен телефон; несравнимо по-трудно е да се уловят нарушения в правилата за финансиране на кампаниите, да речем.

ПОНЯКОГА ИЗМАМАТА Е МАСКИРАНА като некомпетентност. The Economist цитира Джудит Кели от американския университет Дюк, според която най-големият брой нарушения в щатските избори в периода 1984-2004 засяга „недоглеждания“ на

местните изборни комисии. Твърде малко „тъмни стаички“ и урни за гласуване; непълни избирателни списъци; дълги опашки пред секциите – тези неща изкривяват вота също толкова сигурно, колкото изгарянето на валидни бюлетини или купуването на гласове (сравнително пресният спомен от последните президентски избори в България с колосалните им опашки показва, че това не е само американски патент).

В наши дни почти 80% от всички избори по света са критикувани под някаква форма от чуждестранните наблюдатели. През 1989 този показател е бил едва 30%. За сметка на това местните наблюдатели като тенденция стават все повече и все по-професионални. Колкото повече са наблюдателите като цяло (особено когато са въоръжени със смартфони и таблети), толкова по-сериозно могат да противодействат на измамите, включително и чрез така нареченото „бързо преброяване“ – ефективна, но твърде трюежка практика, която сравнява резултатите, обявени в изборните секции, с изпратените и оповестени от централните избирателни комисии.

ЗАРАДИ ТОВА НАБЛЮДАТЕЛИТЕ СЕГА СА ГЛАВЕН ПРИЦЕЛ на изборните манипулатори. Те могат да бъдат сплашвани, саботирани (на парламентарните избори в Русия имаше случаи на залепени врати на секциите) или манипулирани по други начини. През 2007 например казахстанското посолство във Вашингтон се опита да попълни мисията наблюдатели на ОССЕ със симпатизанти на властта в Астана.

Друг „финт“ е да се покани повече от една мисия. Наблюдателите от различни мисии си противоречат в поне една трета от случаите, а някои от тях са отчетливо по-снижодителни от други. Страни като Русия, Кения и Зимбабве са се възползвали неведнъж от това. Например наблюдателите от Организацията на независимите държави (една почти куха структура, оцеляла от края на съветската епоха и базирана в Минск) са потвърждавали като легитимни резултатите от вотовете в Русия, Украйна и Беларус, отхвърлени от по-утвърдени международни институции.

КОГАТО ИЗСЛЕДОВАТЕЛИТЕ ИМАТ малко или никакъв достъп до изборните секции, те прибегват към статистически методи за засичане на измамите. Според т.нар. Принцип на Бенфорд естествено появяващите се групи числа, като например данните за избирателната активност в отделните секции, образуват специфични схеми, които измислените числа много рядко могат да повторят. Ответният ход на манипулаторите е на свой ред да потърсят консултация от опитни математици.

При толкова много възможности за по-фино манипулиране може да ви изглежда странно, че грубите изборни измами все още си остават популярни. Може би изборните манипулации са белег на зле управляваните политически системи, в които корумпираните местни управници посягат към лошите практики като към най-естественото нещо. А може би те са просто преглазен клапан, допълнителна защита – в края на краищата и най-фината и хитра схема може да се обърка. И тогава на помощ идва добрата стара изборна измама. Защото политиците в калпавите демокрации бързо научават онава, което колегите им от развитите отдавна знаят – можеш да заблудиш само ограничен брой хора, и само за ограничено време, отбелязва The Economist. ■

Наблюдателите
от различни мисии
си противоречат
в поне една трета
от случаите,
а някои са по-
снижодителни
от други

How Elections Are Rigged

In the beginning of the 21st century election frauds are becoming more sophisticated, subtle and undetectable

The only truly fair elections are those in which you actually have no right to choice, a Russian satirist liked to joke. Indeed, in the totalitarian system in which the candidates of the ruling party won with 99.98% of the votes, no manipulations were necessary simply because there were neither other parties nor other candidates.

TODAY SUCH EXTREMES are seen only in a handful of surviving remains of communism, such as the Democratic People's Republic of Korea, for example. Anywhere else, even in Venezuela, branded as a dictatorship, free elections are held. But the more free they are, the more tempted the participants are to engage in election frauds.

In fact, election rigging is not the privilege only of the young democracies from the former Eastern bloc, as publications such as *The Economist* try to convince us. Most dirty tricks were actually invented in the West decades and centuries ago. But it is a fact that they have spread across the world, and especially to places where people until recently were not used to elections.

The Belarusian leader Alexander Lukashenko, for example, admitted some time ago that he had ordered the results of the 2006 elections to be tweaked downwards in order to avoid an embarrassingly large majority. The non-governmental organisation Freedom House claims that of the 70 states that held elections in 2012, less than 40 ranked as genuine "electoral democracies".

TECHNOLOGY AND THE PRESENCE of outside observers greatly complicate the election rigging and force dodgy politicians to become even more inventive. Most manipulators make only sparing use of blatant election-day frauds, Sarah Birch of the University of Essex comments to *The Economist*. Comparing the observer reports from 136 elections across the world, Birch found that a more recent practice is to alter election laws in favour of the ruling party and, naturally, to the detriment of opposition candidates (a good example is singer Youssou N'Dour, who hoped to run for president in his native Senegal, but was struck from the ballot on a technicality.)

ALSO MORE COMMON ARE ATTEMPTS to influence the choice of voters, instead of the result itself. This happens through vote-buying, the use of state resources in campaigning and especially by exploiting partisan media – only too well known phenomena in Bulgaria as well. Such subterfuge is more difficult to detect, and even if it is, it is unlikely to make the mob take to the street. Irregularities at polling stations can be detected (and photographed) by vigilant citizens with an ordinary mobile phone; it is far more difficult to detect them in campaign-financing rules, for instance.

SOMETIMES FRAUD IS MASKED as incompetence. *The Economist* cites Judith Kelley at Duke University who claims that most violations in the US elections in the period 1984-2004 concern "oversights" by local election commissions. Too few voting booths and ballot boxes; patchy voter lists; long queues at polling stations – these things distort elections as surely as burnt valid ballots or vote-buying (the relatively fresh memory of the last presidential elections in Bulgaria with their colossal queues shows that this is not only an American patent).

Now nearly 80% of all elections in the world are criticised in some form by foreign observers. In 1989 this figure was barely 30%. Instead, local observers are becoming more and more professional. More observers (especially when they are armed with smartphones and tablets) are better able to counteract frauds, including through the so-called "quick count" – an effective but resource-intensive practice which compares results declared at polling stations with those tabulated and announced by the central election commissions.

THIS IS WHY OBSERVERS ARE NOW THE MAIN TARGET for election riggers. They may be intimidated, sabotaged (doors being glued shut in the parliamentary elections in Russia) or manipulated in other ways. In 2007, for example, the Kazakh embassy in Washington tried to fill a mission of OSCE observers with sympathisers of the authorities in Astana.

Another dodge is to invite more than one mission. Observers from different missions disagree at least a third of the time, and some are clearly more lenient than others. Countries like Russia, Kenya and Zimbabwe have all exploited these differences. For example, monitors from the Commonwealth of Independent States (an almost meaningless structure surviving from the end of the Soviet era, based in Minsk) have confirmed as legitimate the results of elections in Russia, Ukraine and Belarus, which were rejected by more established international institutions.

WHEN RESEARCHERS HAVE little or no access to polling stations, they resort to statistical methods to detect frauds. A principle known as Benford's law shows that naturally occurring sets of numbers, such as returns from polling stations, have distinctive patterns that made-up numbers almost never match. The countermeasure of vote-riggers is to seek advice from experienced mathematicians.

With so many possibilities for subtle rigging it may seem odd that crude election frauds remain so popular. Perhaps election rigging is a hallmark of badly run political systems, where corrupt local officials resort to malpractices as the most natural thing. Or perhaps they are simply a safety valve, extra protection – in the final analysis, even the most subtle and cunning scheme can go wrong. That's when the good old election fraud comes to the rescue. Politicians in shoddy democracies are learning what leaders in real ones have long known - you can fool only some of the people, and only some of the time, *The Economist* says. ■

След последния валс

Емблемите от зората на българския преход днес живеят като граждани на света

Текст ПЕПА ВИТАНОВА / Фотография АРХИВ

През лятото на 1991 Симона Грозева, тогава на три, гледаше с големите си, питащи очи от предизборния плакат на Съюза на демократичните сили, на който пишеше: „СДС и за мен”. Идеята и авторството на плаката бе на баща ѝ Гроздан Грозов, професионален фотограф. „България тогава беше като едно объркано гете с молещ, изпълнен с въпроси поглед. Както впрочем е и сега”, разказва той. Негови приятели с леви убеждения му казали след изборите, че плакатът ги е докоснал и са гласували за „синята идея” и заради Симона.

„ВЗЕМИ ПАНЕЛИТЕ, ТРАБАНТА, НО ВЪЗДУХА МИ ОСТАВИ”. Днес посланията и обещанията на политиците от този „бебешки” период на българската демокрация са благополучно забравени. Но мнозина още помнят лицето на Симона, както помнят и невероятната енергия на „сините химни”, които огласяваха площадите: „Развод ми дай”, „Последен валс”, „Времето е наше”, „Вдигни очи”, „Утре започва от днес”. Автор на текстовете им е поетът Александър Петров – златното перо на българския рокендрол. „Първоначалната ми идея беше „Последен валс” всъщност да е танго”, спомня си Александър. „Но тангото е по-агресивно, ▶

After the Last Waltz

Today, the emblematic figures from the dawn of Bulgaria's transition period are living as citizens of the world

Text PEPA VITANOVA / Photography ARCHIVE

During the summer of 1991, Simona Grozeva, only three years old at the time, looked out from the pre-election poster of the Union of Democratic Forces with her big, questioning eyes, with the words: "UDF for me, too". The idea and the design for the poster was the work of her father, Grozdan Grozev, a professional photographer. "At that time, Bulgaria was like a perplexed child with eyes full of questions...like it is now, by the way," he relates. His friends with leftist leanings told him after that election they were touched by the poster and they too voted for "the blue idea", for Simona's sake.

"TAKE THE APARTMENT BLOCKS AND THE TRABANT, ALL I NEED IS THE AIR." Today, the politicians' messages and promises from this period of our democratic "infancy" have been long forgotten. But many still remember Simona's face, as well as the incredible energy of the "blue anthems" that filled the air above the squares: Give Me Divorce, Last Waltz, The Time Is Ours, Lift up Your Eyes, Tomorrow Begins Today. The author of these songs' lyrics is the poet, Alexander Petrov – the golden pen of the Bulgarian rock-and-roll. "My original idea for Last Waltz actually was for it to be a tango," remembers Alexander. "But the tango is more aggressive, while I wanted the song to be more relaxing – not stirring tension, not to offend somebody, but rather to be something of an elegant farewell without the hate that is innate to a deceived lover. It was to express the irony of a person

who has closed a page of his life, written it off and is now looking forward in anticipation. I did not take part in the making of the video clip; my conception for it was to be in black-and-white, the colors describing life as it was in 1991 – full of people, who had been fooled and were standing confused between two worlds," the poet recollects.

Petrov says that political relations resemble normal human relations. You love somebody, trust him, but then he starts cheating on you. You can choose to forgive, but if he cheats on you again and you turn a blind eye again, you become the object of contempt and a laughing stock.

"IN 1990, ALL OF EASTERN EUROPE WANTED A DIVORCE from the system, and the world was watching us with anticipation. Now, we are alone in the corner of the continent, humiliated and offended by our own mistakes, naivety, and levity. The years 1989-1990 were the beginning. And we still cannot see the end. There was joy then; now there is only anger. People were driven by hope to go out and protest. Today, they are on the streets because of the dead-lock," says Alexander. Simona Grozeva's strongest memories from those times are the feelings of joy and euphoria, songs, and streams of people at their house. The photo shoot for the poster is among the brightest memories of her childhood. "My favorite doll was Laurie. I wanted her to be with me in the photo, but I think Laurie did not want that; she thought it was boring," shares the girls who is,

at present, 25 years old. Four years ago, she moved to Prague to live and work there. She still has that enigmatic and magnetic outlook as on that poster (by the way, her family does not even have one copy of it now). The poster hung on the wall in Simona's room for several years. "One day I felt like kissing my face on the poster. I stood up on my bed and managed to reach my nose on the poster with my lips, but then I fell and got a concussion."

IN SOME SENSE, THE ILL-FATED INCIDENT proved symbolic. The concussion is a type of allegorical diagnosis of the condition of our present-day society. But not for Simona. According to her, everything is movement, change, and hope. When she was small, she liked drawing. She was admitted to the academy for gifted children in Gorna Banya. Later, she graduated from the private language school and the American College in Thessaloniki. She received a bachelor's degree in International Relations from the Anglo-American University located in Prague. She has always loved to do several things at the same time, associate with many people, and learn something new every day. While in high school, she wrote for the weekly Teenager, wrote a column on musical news, and was the Coordinator of the European International Youth Leadership Network. She worked as a guide. She speaks English, German, Spanish, French, and Czech. At present, she is a director in an international company in Prague that organizes business conferences. An accident helped her realize that

politics would only bring her disappointment. While studying in the college in Thessaloniki, she received an offer for practice in our consulate. "Being a student in international relations, I felt as if a dream had come true. I was told at an interview that they were impressed with my achievements at different youth conferences, but they wanted to know why I did not include information about my parents in my CV. They did not hire me. From then on, my enthusiasm for work in the political sphere and international relations began to wane."

SIMONA DOES NOT LIKE THE AIRS that her generation in Bulgaria puts on, and she is horrified by the pessimism of the previous generation. "I am annoyed when people say something is typically Bulgarian, and I try to avoid saying that, too. I am vexed by the lack of faith in anything. Even my peers have fallen prey to the negativism." She says that her parents were always her best friends. Then why she did not remain close to them in Sofia? "This is the dilemma of the present day; you are either open to the challenges of life, or you stay in your comfort zone of the familiar things. What is most important for me is the art of living an interesting life and testing my abilities."

The only daughter of Alexander Petrov – Boyana (24 years) is also a citizen of the world. She graduated with a degree in accounting in Arkansas (USA) and now works at an international company in Miami, Florida.

"I miss Boyana very much, but when we hear her happy voice on Skype, my wife and I also feel happy. It would be hypocritical to keep our children close to us at all cost, in "a small town where nothing happens"...It would be terrible if our children also walk down the path of disappointment, if their hopes turn gray like ours, if they feel the bitterness of our generation, now middle aged, which was worn out and used to the greatest extent," says the poet.

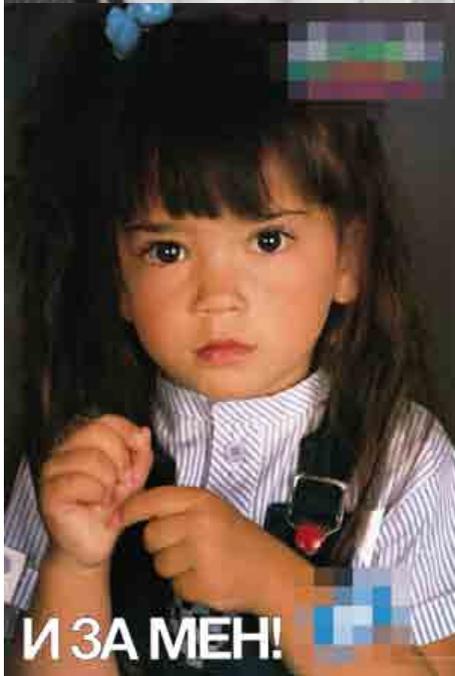
THE CHANGES ACTUALLY TURNED OUT TO BE AN EXCHANGE, he claims – the people's aspirations for freedom and happiness were replaced by a spirit-crushing struggle for survival. "Politics is like a beautiful girl. Our politicians understood that they could have a nice time with the beautiful girl, have their pleasure for a night or for a season. And that is enough for them. Perhaps this explains the frantic ambitions of more and more people to enter into politics at all costs. When something is done at all costs, the situation begins to resemble a market."

Alexander Petrov thinks that people can still be happy, despite the politicians, parties, and lies. All they need is to have three things to lean on in their lives: "A vocation they love. A family they are proud of. And a hobby..."

He believes in the wisdom of Destiny: "If, years ago, I had not walked on a particular

Александър Петров и Бояна
Alexander Petrov and Boyana

Симона на плаката на СДС и днес / Simona on the infamous billboard, and nowadays

street, but had chosen another, I might not have met my wife and my daughter would not have existed. Sometimes I have asked myself: If I could start all over again... If I could live my life again... Would I change something? And then I tell myself: You better leave it as it is. Do not change anything. Because this is your life, your calling card, so to say, which you will present some day with a bit of fear, curiosity and hope... in another time, in another world."

Simona also believes there are no coincidences; that all things are signs on the Road. "The interesting thing is that we usually understand these signs later... we look back and realize that if something, even some small event, had not happened to us a long time ago, then

we would not have become who we are today."

Being a real citizen of the world, Simona adores traveling. She has toured around Europe, America, and Asia. Alexander also thinks that journeys, or movement (in all senses of that word), are the greatest opportunities for a person – and for a nation as well. "Years ago, my grandpa used to tell stories about adventures. He made them up himself. There was a huge map of the world in his room, and he made up characters and used to send them to different places in the world. Thus, one day we were together with him in India; the next day we travelled to Alaska, then we dropped in on Australia. Today we do the same with my favorite little guide – my daughter, Boyana." ■

► а ми се искаше песента да е лежерна, да не създава напрежение, да не предизвиква обиди, да е като елегантно сбогуване, без омразата на излъганя любим. Да носи иронията на човек, който е затворил една страница от живота си, отписал я е и вече гледа с надежда напред. Не участвах в създаването на клипа, представях си го в черно-бели цветове, които показват живота такъв, какъвто беше през 1991 – с излъганите хора, стоящи объркани между два свята”, спомня си поетът.

Петров казва, че отношенията в политиката са като в обикновените човешки контакти. Обичаш един човек, имаш му доверие, но той започва да кръшка. Можеш да простиш. Но ако после пак те излъже и ти пак затвориш очи, вече ти ставаш смешен и жалък.

„ПРЕЗ 1990 ЦЯЛА ИЗТОЧНА ЕВРОПА ИСКАШЕ РАЗВОД със системата, светът гледаше към нас с очакване. Днес сме сами в ъгъла на континента, унижени и оскърбени от собствените си грешки, наивност и лекомислие. Годините 1989-1990 бяха начало. Сега не му се вижда краят. Тогава имаше радост, а днес – гняв. Тогава хората излизаша с надежда. Днес са на улицата от безизходица”, казва Александър.

И Симона Грозева помни онова време най-вече с усещането за радост. С еуфорията, песните и потока от гости в техния дом. Фотосесията за плаката е сред най-ярките щрихи от детството ѝ. „Имах една любима кукла, Лари. Исках да е с мен на снимката. Но мисля, че тогава Лари не искаше, стори ѝ се скучно”, разказва момичето, което днес е на 25. От 4 години живее и работи в Прага. И е запазила загадъчното и магнетично излъчване от онзи плакат (впрочем сега семейството ѝ не притежава дори един екземпляр от него). Няколко години плакатът стоял окачен в стаята на Симона. „Един ден ми се прииска да целуна лицето си от афиша. Покатерих се на леглото и успях да докосна с устни нослето от снимката, но паднах и получих комозио”.

В НЯКАКЪВ СМИСЪЛ ЗЛОПОЛУЧНИЯТ инцидент се оказва символичен. Комозиото е като метафорична диагноза на състоянието на обществото ни сега. Но не и за Симона – при нея всичко е движение, промяна, надежда. Като малка най-много обича да рисува. Приемат я в лицеза на надарени деца в Горна баня, после завършва частна езикова гимназия, Американския колеж в Солун, Англо-американския университет в Прага (Anglo American University – Prague) като бакалавър по международни отношения. Винаги е обичала да прави по няколко неща едновременно, да контактува с много хора, да научава всеки ден по нещо ново. Като гимназистка пише за седмичника „Тийнейджър”, води рубрика за музикални новости, координатор е на Европейския Младежки парламент (Coordinator International Youth Leadership Network). Работила е като екскурзовод. Говори английски,

немски, испански, френски, чешки. В момента е продуцент в международна компанията организиране на бизнес конференции в Прага.

Случайността ѝ помогнала да разбере, че политиката би ѝ донесла само разочарования. Докато учи в колежа в Солун, получава предложение за стаж в нашето консулство. „За студент по международни отношения това беше като сбъдната мечта. На интервюто ми казаха, че са впечатлени от постиженията ми на различни младежки конференции. Но после попитаха защо не съм включила в автобиографията информация за родителите си. Така и не ме назначиха. От този момент ентусиазмът ми за работа в политиката и международните отношения започна да намалява...”

В БЪЛГАРИЯ СИМОНА НЕ ХАРЕСВА позорството на своето поколение. А в поколението на възрастните я ужасява песимизмът. „Дразня се, когато хората казват: „българска работа”, и се старая да го изговоря максимално рядко. Натова ме липсата на вяра в каквото и да е. Дори мои връстници вече са в плен на негативизма”. Казва, че родителите ѝ винаги са били и нейни най-добри приятели. Защо тогава не остана при тях, в София? „Изборът днес е такъв: или си открит за предизвикателствата на живота, или оставаш в зоната на комфорта на познатото. За мен най-важно е изкуството да живееш интересно и да изпробваш възможностите си”.

Единствената дъщеря на Александър Петров – Бояна (24 г.) също е гражданин на света. Завършила е счетоводство в Арканзас, сега работи в интернационална компания в Маями, Флорида.

„Бояна страшно ни липсва. Но когато чуем по Скуре щастливия ѝ глас, двамата със съпругата ми също се изпълваме с щастие. Би било лицемерие да задръжаме децата си на всяка цена при нас, в „Малкия град, в който просто няма какво да се случи”... Страшно би било, ако и нашите деца извървят пътя на разочарованието. Ако надеждите им посивеят като нашите, ако изпитат озорчението на нашето поколение – поколението на средната възраст, което в най-голяма степен беше изхабено и употребено”, казва поетът.

ПРОМЯНАТА СЕ ОКАЗА ВСЪЩНОСТ ПОДМЯНА, твърди той – стремежът на хората към свобода и щастие бе погменен от смазваща гуха борба за оцеляване. „Политиката е като хубаво момиче. Политическите ни мъже разбраха, че с едно хубаво момиче можеш чудесно да си прекараш и добре да се позабавляваш една вечер, един сезон. И толкова. Може би затова е неистовият стремеж на все повече хора да влязат в политиката на всяка цена. А когато нещо е на всяка цена, ситуацията заприличва на пазар.”

Александър Петров смята, че все пак хората могат да бъдат щастливи, напук на всички политици, партии и лъжи. Достатъчно е да имат три опорни точки в живота си: „Професия, която обичат. Семейство, с което се гордеят. И хоби...”

Вярва в мъдростта на Съдбата: „Ако бях минал преди години не по онази, а по груга улица, може би нямаше да срещна жена си и нямаше да я има дъщеря ми. Понякога съм се питал: Ако мога да започна отначало... Ако мога да изживя живота си отново... Бих ли променил нещо? И си казвам: Я го остави така. Нищо не размествай. Защото точно това е твоят живот. Той е визитната ми картичка, която с малко страх, с любопитство и надежда ще представя някой ден... В друго време, в друг свят.”

И Симона е убедена, че няма случайни неща, всичко е знаци по Пътя. „Интересното обаче е, че разбираме тези знаци обикновено по-късно... обръщаме се назад и съзнаваме, че ако някое, макар и малко събитие, преди време не ни се бе случило – никога нямаше да сме това, което сме днес”.

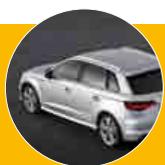
Като истински гражданин на света Симона обожава да пътува. Обиколила е Европа, Америка, Азия. И за Александър пътешествията, движението във всички смисли на думата са най-големият шанс за един човек. И за един народ. „Навремето дядо ми разказваше приказки за приключения. Сам си ги фантазираше – в стаята му имаше една огромна карта на света, той си измисляше герои и ги изпращаше по различни точки на света. Така един ден с него бяхме в Индия, на другия ден в Аляска, после прескачахме до Австралия. Днес същото правим с моя любим малък гуг – дъщеря ми Бояна”. ■

74 | **БЪЛГАРИЯ И КОСМОСЪТ**
BULGARIA AND THE SPACE

84 | **ДОБРИ МОМЧЕТА**
GOOD FELLAS

87 | **ПРАВОПИСНИ ГРЕШКИ ЗА МИЛИОНИ**
MILLION DOLLAR BLUNDERS

Мобилно приложение пази от секс с братовчеди

A Mobile Application against Sex between Cousins

Исландци създадоха програма, която Ви предупреждава, ако неволно флиртувате с далечен роднина.

Исландски студенти безапелационно завоюваха приза за най-абсурдно мобилно приложение, създавайки програма, която те предупреждава, ако си на път неволно да си легнеш с далечен братовчед.

В ИСЛАНДИЯ, С НЕЙНОТО едва 300-хилядно население и вековна изолация от останалия свят, не е рядко явление непознатата девойка в бара да се окаже всъщност твоя трета братовчедка. Заради твърде честите смесвания на роднински гени исландците държат едно от първите места по ракови и генетични заболявания.

Приложението използва данните от Islingabok – национален регистър на жителите на Исландия и родословните им дървета, простиращи се чак до Средновековието. Създателите Арнар Адалстейнсон, Александър Хелгасон и Хакон Бьорнсон са студенти последна година в Исландския университет.

Може би в резултат на горчив личен опит, на младежите им хрумнало да добавят функция, която да улесни любовния живот на техните сънародници. IslingaApp позволява при докосване телефоните на двама души да обменят информация и да издават предупредителен сигнал, ако притежателите им имат роднинска връзка.

ЗАСЕГА ПРИЛОЖЕНИЕТО е достъпно само за Android и е свалено 3 651 пъти, но съвсем скоро се очаква и версия за iPhone. Въпреки че звучи като първоаприлска шега, програмата има рейтинг 4.5 (от 5 възможни) в онлайн магазина Google Play. В коментарите един потребител е упрекнал авторите, че не са я създали по-рано. „Ако го имаше миналата година, вероятно нямаше да завърша въщи с братовчедка си“, с огорчение е написал той. ■

Icelanders created an application that warns you if you begin flirting with someone who is even distantly related to you.

Students from Iceland were the indisputable winners of the prize for the most absurd mobile application by creating a program that warns one, if he or she is about to sleep with someone, who is an unknown distant cousin.

IT IS A VERY FREQUENT PHENOMENON IN ICELAND, whose population of just 300 thousand has been isolated from the rest of the world for ages, for one to meet an unknown girl in a bar who turns out to actually be his third cousin. Due to the frequent mixing of family genes, Iceland is among the nations with the highest rates of cancer and genetically-related diseases.

The application uses data from Islingabok – the national register of Iceland's residents and their family trees that reach back even to the Middle Ages. The developers Arnar Adalsteinsson, Alexander Helgason, and Hakon Bjornsson are in their final year at the University of Iceland.

Perhaps led by their own personal (negative) experience, the young men decided to add a feature to ease the romantic life of their countrymen. The application, IslingaApp, allows two users to tap phones and see if they are closely related. The phones exchange data and sound an alarm, if their owners turn out to be relatives.

FOR THE PRESENT, THE APPLICATION IS ACCESSIBLE only for Android and it has been downloaded 3,651 times, but soon we can expect a iPhone version also. Despite sounding like an April Fools' Day prank, the application has a rating of 4.5 (out of 5) in the Google Play online magazine. One of the users chided the developers that they had not developed it sooner. "If I had had this app last year, I probably wouldn't have gone home with my cousin," he wrote bitterly. ■

140 000 ГЛОБА отнесе Google от властите в Германия заради незаконно събиране на лични данни за WiFi мрежите с автомобилите на услугата "Street View". Между 2008 и 2010 от Google са събрали информация чрез сканиране на наличните безжични мрежи. Те са генерирани списъци с чат протоколи, пароли, имейл акаунти и снимки, обяви Йоханес Каспар от информационния регулатор в Хамбург. Според него глобата е твърде ниска (тя се равнява на едва 0.002% от нетната печалба на компанията за 2012). Създателите на проекта никога не са искали данните и дори не са ги преглеждали, обяви Питър Флайчер, адвокат на Google. **AUTHORITIES IN GERMANY** fined Google 140,000 Euros for unlawfully collecting personal data from open WiFi networks used by autos providing Street View service. Between 2008 and 2010, Google collected information via scanning various unsecured wireless networks. Johannes Caspar, the Hamburg information regulator, explained that Google generated lists of chat protocols, passwords, e-mail accounts, and photos. According to him, the fine is quite inadequate (it equals just 0.002% of the company's net profits from 2012). The project's designers never wanted the data and never even reviewed it according to the statement by Google's counsel, Peter Fleischer.

представя

"Най-доброто
за нас може да
предстои"

"За дните,
изпълнени
със свободно
време"

"Няколко
истории,
в които Всеки
иска да
участва"

"Мечтите
нямат
възраст"

НЕОБИЧАЙНИТЕ ПЕНСИОНЕРИ

Всяка възраст има свои емоции. Предвкуси ги днес. Изживей ги, когато им дойде времето.

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“: ПЪРВОТО РЕГИСТРИРАНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ 1994 Г. ЛИЦЕНЗИРАНО ОТ КОМИСИЯТА ЗА ФИНАНСОВ НАДЗОР, УСТАВЕН КАПИТАЛ 10,5 МЛН. ЛВ. КЪМ 01.01.2013 Г. – С НАД 380 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И 540 МИЛИОНА ЛЕВА УПРАВЛЯВАНИ НЕТНИ АКТИВИ (ДАННИ НА КФН WWW.FSC.BG).

*ПОСРЕЧЕНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ПЛАМАТ ПО НЕОБХОДИМОСТ ВЪРЪЖЪК С ВЪВЕДИИ РЕЗУЛТАТИ.

С грижа за Вас!

1000 София, ул. Стефан Караджа 2, клиентски център - тел.: 0700 11 322, e-mail: office@ccb-sila.com, www.ccb-sila.com

Какво направи България за космическата наука

Георги Иванов, първият български космонавт, за истинската история на „Союз-33“, как се издържа натоварване от 10 g и защо си струва да се играе голф

Текст БИСЕР ТЕРЗИЕВ / Фотография АРХИВ

През април, точно навръх Международния ден на авиацията и космонавтиката, се навършиха и 34 години от успешното приземяване на първия български космонавт Георги Иванов. Мисията му на „Союз-33“ с командира Николай Рукавишников започва два дни преди това – на 10 април 1979, в 20:34 часа московско време. От тази дата България става пълноправен член на елитния Клуб на космическите нации като шестата държава в света, изпратила свой представител в Космоса.

Помолихме 72-годишния генерал-лейтенант Георги Иванов, двоекратен герой – на България и на тогавашния СССР – да ни разкаже за този исторически полет с идеята най-сетне да разсеем всички спекулации, които прогължават да се разпространяват около него.

Георги Иванов е роден на 2 юли 1940 в Ловеч. Като ученик и войник тренира парашутизъм, безмоторно и моторно летиене. Завършва първия випуск на Висшето военно-въздушно училище „Георги Бенковски“ в Долна Митрополия. Инструктор е на МиГ-15 и МиГ-17 и боен пилот на МиГ-19 и МиГ-21. След около 2-годишни тежки изпитания е избран измежду 700 кандидати за първия космонавт на България.

Здраве желаем, г-н генерал! Каква е вашата оценка днес, 34 години след вашия полет? Имаше ли смисъл той? Знаем, че днес Институтът за космически изследвания едва оцелява с минималния си бюджет?

Когато попитаха Юрий Гагарин защо трябва да се харчат милиарди за космическите полети, при положение, че по света има милиони гладувачи хора, неговият отговор беше: „Ако човек мисли само за насъщния, и досега щеше да живее в пещерите.“ Да, положението на днешната ни космическа наука не е завидно, но и сега тя пази своята ниша и прогължава да се развива. България беше третата страна в света, която създаде храни за Космоса. Днес те се използват не само там, но и за експедиции в Антарктида, Хималаите и пр. екстремни места. Те са с доказано качество, произвеждат се и се продават по света. България създаде и космическа оранжерия. И днес на Международната космическа станция работят български прибори – разработени и произведени от нашите учени. Подготвят се и се работи по нови експерименти. Така че космическата ни наука е жива и има място под слънцето.

Аз наистина ви благодаря за този интерес, тъй като според мен е много важно да се говори за това, което България направи за изследванията на Космоса през всичките тези години. А вие помнете, че миналата година чествахме 40 години, откакто България влезе в практическите космически изследвания.

Все пак нямате ли чувството, че космическите полети като че ли се обезцениха? Навремето светът следеше със захапани устни всяко излизане на човек в Космоса. Днес тези новини

сякаш са натикани в ъгъла, минават незабелязани на фона на криза, застреляни хора, природни бедствия и така нататък?

Не, не мисля, че космонавтиката беше натикана в ъгъла. Истината е, че за развитието ѝ са необходими много средства, каквито могат да си позволят само големи държави. Ето, Китай навлезе сериозно в пилотираните космически кораби. Индия извежда ракети в Космоса още от 70-те години на XX век, на които летиаха и български апаратури.

Така че не съм съгласен, че космонавтиката не се развива, че е била натикана в ъгъла.

И все пак знаете, че програмата „Космическа совалка“ в САЩ беше прекратена, далеч преди това приключи безславно и в Русия...

Програмата за космическите кораби за многократно използване в САЩ просто приключи. Сега се разработват нови космически полети. Руските кораби „Союз“ също се усъвършенстват. Прогължават изследванията на Луната, на Марс. Нататък са обърнати погледите на учените в големите космически страни. Мащабът на Международната космическа станция непрекъснато расте, към руските и американски модули се прибавиха и японски, и европейски... Тя скоро ще достигне мащаб от около 500 тона – едно наистина огромно съоръжение. Е, вярно, досега се обслужваше само от корабите „Союз“, но занапред на нея ще акостират и други кораби. Съвсем реална е възможността в недалечно бъдеще да се появят и нови станции. Космическите учени не спят, те работят, и то упорито, усърдно, денонощно. Така работеха и нашите космически учени през 70-те и 80-те години. А и сега работят, въпреки ограничения финансов ресурс.

Дано сте прав! Все пак на празник като на празник. Нека се върнем към вашия полет. Толкова противоречиви слухове вървяха тогава, а и сега. Какво всъщност се случи?

Излетяхме от Байконур в 20:34 часа московско време. В Космоса бяхме почти две пълни денонощия. През първото трябваше да се уточни орбитата, на която сме изведени, и да се извърши подготовката за сближаване и стиковане със станцията „Салют-6“, а на втория ден трябваше да се скачим с нея. Но на около 3 км от станцията - вече я виждахме - отказа основният двигател на кораба. Включвахме го един, два, три пъти, но той не влизаше в работен режим.

Защо?

Защото помпата за високо налягане на горивото се е взривила.

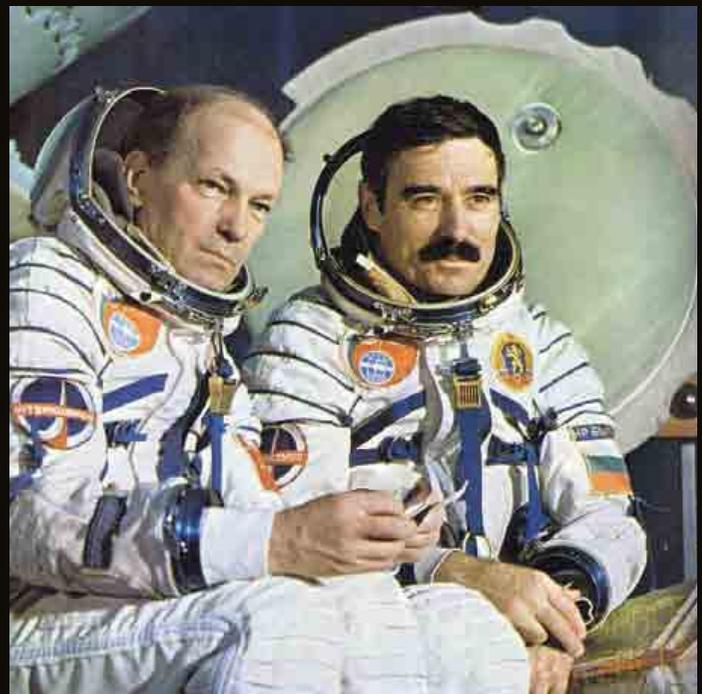
Как така взривила? Отказала е?

Не отказала, а направо – взривила! Защото по време на маневрирането при сближаването на кораба към станцията ние ▶

Георги Иванов и Николай Рукавишников – кадри от мисията на „Союз 33“ и от по-късни обиколки из България

Georgi Ivanov and Nikolay Roukavishnikov during Soyuz-33 mission and afterwards on a trip across Bulgaria

Дублиращият екипаж – Виктор Романенко и Александър Александров. 8 години по-късно Александров също лети в космоса.

The spare crew – Victor Romanenko and Alexander Alexandrov. Eight years later Alexandrov flew in space too.

Let Us Remember Bulgaria's Contribution to Space Science

Bulgaria's first astronaut speaks about the true history of Soyuz 33, how one endures a force of 10 g and why it is worth playing golf

Text BISER TERZIEV / Photography ARCHIVE

In April, on the World Day of Aviation and Astronautics, was the 34th anniversary of the first Bulgarian astronaut, Georgi Ivanov's, successful landing. His Soyuz 33 mission, together with Commander Nikolai Rukavishnikov, began two days prior to that date (on 10 April, 1979, at 20:34 Moscow time). From that day on, Bulgaria became a full member of the elite global club of space-going nations; the sixth country in the world to send a citizen of theirs into Space.

We asked 72-year-old General Lieutenant Georgi Ivanov, a double hero (of both Bulgaria and the then-existent USSR), to tell us about this historical flight, hoping to disperse all speculation still in circulation about him.

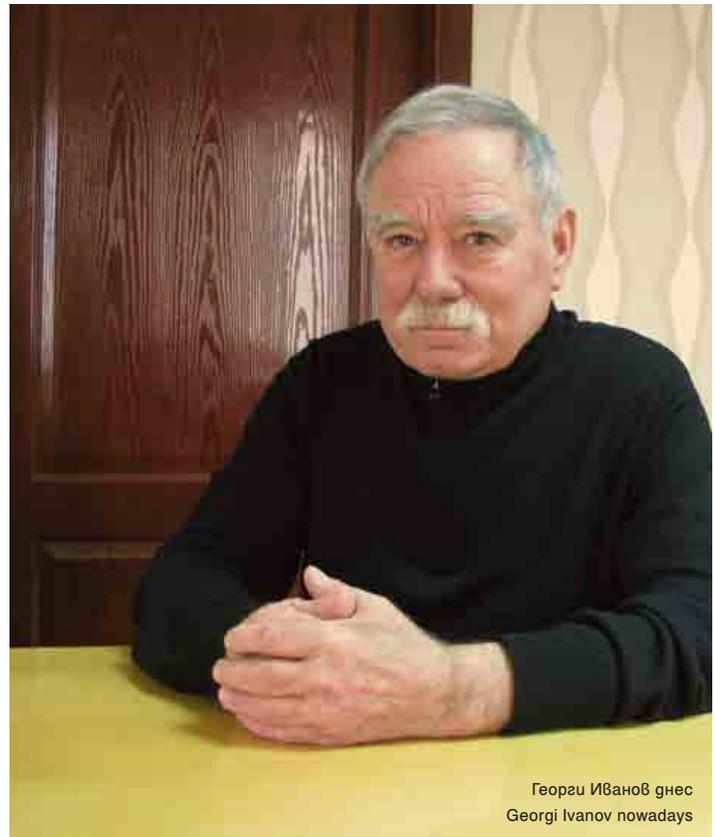
Georgi Ivanov was born on the 2nd of July in 1940 in Lovech. As a student and soldier he practiced parachuting, paragliding and powered paragliding. He was among the first batch of graduates of the Georgi Benkovski Air Force Academy in Dolna Mitropolia. He was an MiG-15 and MiG-17 flight instructor and an MiG-19 and MiG-21 military pilot. After intensive tests that lasted about two years, he was chosen from among 700 applicants to be Bulgaria's first astronaut.

General, how do you evaluate your flight now, 34 years later? Did it make sense? We know that the Institute for Space Research is barely surviving today with its minimal budget.

When Yuri Gagarin was asked why we have to spend billions for space flights when there are millions of starving people on the earth, his reply was, "If man only thought about his daily bread, he would still be living in caves." Yes, the situation of our present-day space science is not one to be envied, but it is still preserving its niche and continues to develop. Bulgaria was the third country in the world to make food for space flight. They are used today not only in space, but for expeditions to the Antarctic, the Himalayas and other extreme places. They have proved to be of outstanding quality; they are made and sold around the world. Bulgaria also made a space greenhouse. Even today, the crew on the International Space Station is working with Bulgarian apparatus – developed and made by our scientists. We are preparing and working on new experiments. So our space science is alive and has its place under the sun.

I really want to thank you for this interest because, in my opinion, it is very important that we speak about what Bulgaria did for space research during all those years. You will remember that last year we celebrated the 40th anniversary of our involvement in the practical exploration of space.

But do you not have the feeling that space flights seem to have lost their value? There were times when the world followed every launch of a man into space with bated breath. Today, such news is rather relegated to the corner; it goes unnoticed amongst a background of crises, people being shot, natural disasters, etc...

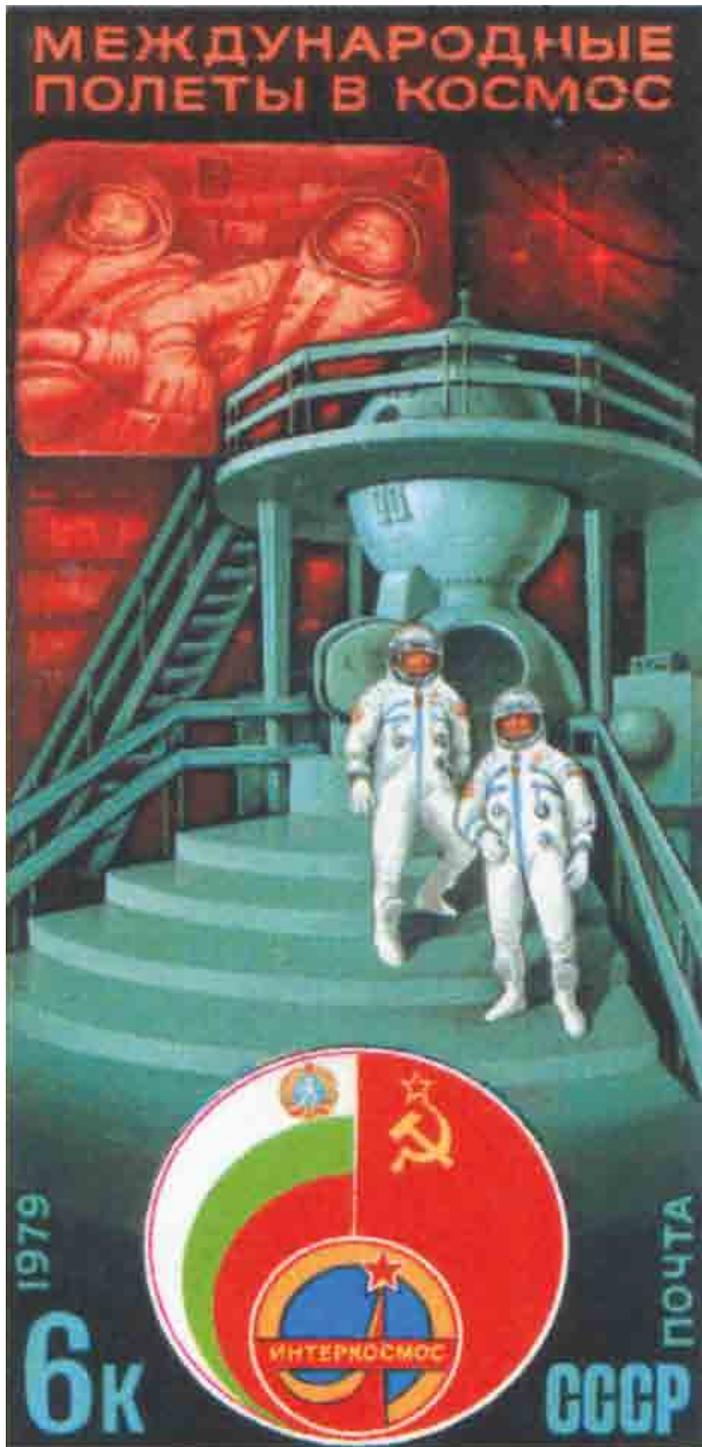
Георги Иванов днес
Georgi Ivanov nowadays

No, I do not think that space science has been relegated to the corner. The truth is that its development takes a lot of resources, which makes it affordable only for the big countries. For example, China has made serious advances in manned spacecraft. India started launching space rockets since as early as the 1970s. They also carried Bulgarian apparatus.

Therefore, I do not agree that space science is not developing; that it has been pushed into the corner.

Yet you know that the Space Shuttle Program in the USA has been canceled and, in Russia, it came to an end much earlier than that...

The program for reusable spacecraft in the USA simply ended. Now newer spacecraft are being developed. The Russian Soyuz spacecraft are also being improved. The explorations of the Moon and Mars are continuing. The eyes of the scientists from the big space nations are

turned toward these two heavenly bodies. The size of the International Space Station is continually growing. The Russian and American modules were complemented by Japanese and European modules. Soon it will reach a size of 500 tons – a truly huge installation. While, it is true that it was serviced only by Soyuz spacecraft until now, but from now on other spacecraft will land there, too. And there is a real possibility for other stations to be launched in the near future. Space scientists do not sleep. They work rather persistently, diligently, and 'round the clock. This was the way our space scientists worked during the 1970s and 1980s and they continue to work even now, despite the limited financial resources.

I hope that you are right! After all, let us celebrate with optimism. But let us return to your flight. There were so many controversial rumors at those times – and they continue even now. What did actually happen? ►

SHE
beauty culture

Center for
aesthetic medicine,
cosmetics and physiotherapy

VARNA,
NO 4, GENERAL STOLIPIN STREET

MOBILE: +359 893 603800
WWW.SHE.BG

гр. София 1000, бул. Витоша 10, тел: 02/980 59 42, факс: 02/980 96 47

Публични продажби
Частен съдебен изпълнител

www.milenbazinski.com

Public sales
Private Judicial Officer

10 Vitosha Blvd., apt. 3; 1000 Sofia, tel: 02/980 59 42, fax: 02/980 96 47

► We launched from Baikonur at 20:34 Moscow time. We were in space for almost two full days. During our first day, we had to specify the orbit where we were brought to and make preparations for the approach and docking of the Salyut 6 station. On the second day, we had to dock with it, but at a distance of about 3 km from the station (we could already see it) the main engine of our spacecraft failed. We re-started it one, two, three times, but it did not come back online.

Why?

Because the high-pressure fuel pump had exploded.

What do you mean by exploded? It had malfunctioned?

Not malfunctioned, but literally exploded! Because we had fired the engine at least 5-6 times during the spacecraft's approach maneuvers to the station. The engine was activated by a program; it worked as many seconds as it was, and then it was deactivated automatically. There was no problem. But, in the end, when it was activated for the approach, the engine started working but it shut down after 2-3 seconds. Following the directions of the ground-control, Nikolai made several attempts to activate it again, but they all failed.

Then ground-control gave us 12 hours of rest. They told us they would decide what to do the following day. Of course, we expected to be told to cancel the approach and docking with the station. This is logical. In principle, it poses great risk to couple a malfunctioning spacecraft with an ideally functioning station. That could have led to a total in-orbit failure of the space system. Then the main constructor of Soyuz, Yuri Pavlovich Semyonov, made an interesting, yet absolutely logical and very responsible decision – not to make a 3-second-long test of the back-up engine, but to fire it directly. Thus, we were to give the impulse we needed to direct the spacecraft for landing. At the appointed time, we fired the back-up engine. It had to work for 188 seconds. Rukavishnikov and I kept track of the time on two different clocks. But the engine did not shut down automatically. We had permission to allow it to work for another 25 seconds, but when they passed, Nikolai turned it off manually. This was the second problem that appeared after the failure of the main engine. In fact, it was not the second, because prior to that, there were troubles with the detaching of the reentry module from the habitation module. During all that time, we had constant communication with ground-control and received instructions from them. Thus, our so-called ballistic entry began. Soyuz spacecraft returned to Earth in a relatively soft and easy manner, while we had to land using the laws of ballistic – in the same way as the old round ships like Vostok, Voshod, and Mercury. The special characteristic of such an entrance is the huge overload that is endured by the human body – ranging from 8 to 9, even 10 g.

What did you feel in the reentry module?

We felt the enormous force. One's weight increases by 8 to 9 times above normal. We had training, but only at a force of 8 g and only for 30 seconds at that. At reentry, the force was a little bit higher and it lasted for a full 2-and-a-half minutes – five times longer. To prevent falling unconscious, one has to take a breath and then stop breathing; holding it the whole time. It seemed to last forever.

There was speculation regarding your actions on the ship – who did what. There were all kinds of articles about your self-control and heroism. Please, tell us the truth. What happened during those memorable hours?

Nikolai and I worked in full cooperation during the whole time. He has often said we worked like one man, like the multi-armed Shiva. And, honestly, only recently did I understand the origin of the theory invented by your colleagues – the thesis that I had rescued the craft, the crew and whatever else you can think of. I really want these speculations to stop once and for all. Therefore, I will give you a detailed explanation of the situation. In fact, I have only recently grasped the reason, when I had the opportunity to look at a full record of our first press conference after the

It is very important that we speak about what Bulgaria did for space research during all those years.

landing. One of the journalists there asked Nikolai how we had trained for the flight in Star City. He began to explain in full details by presenting one of our most complex training sessions dealing with simulating some of all the unplanned, extraordinary situations, which can happen during the flight – somewhere between 250 and 260 in number. For each of these situations we had to be well prepared in order to react accordingly. One of them was precisely the failure of the main engine, which happened to us. Another situation was "The commander has fallen unconscious and only the flight engineer is functioning". In our case, that was me. We had trained for this scenario multiple times, too, and Nikolai began to narrate about how this training has been conducted in a very engaging manner, with the greatest possible details. It seems the journalists must have forgotten that the question was actually about our training and related Nikolai's explanations to our actual flight. That resulted in all those speculations that Nikolai had fallen unconscious and that I was the one that saved the flight, which is something that is far removed from reality. Nobody was unconscious during the flight, and both of us acted in synchrony, exactly according to the instructions.

However, the mission of the flight failed due to the malfunction of the main engine, did it not?

Yes, we had to complete a very broad scientific program – a total of 28 experiments. There were entirely Bulgarian systems and tools that were developed for it, such as Spectar15, Sredets, and Pirin. We were able to conduct very few of these experiments. Our scientific program was completed later, by the crew of Salyut 6 station, and the results were submitted to our scientists in the Bulgarian Academy of Sciences.

How do you live now? Do you still go hunting?

Hunting?

Yes, there was information that once you were a passionate hunter of wild boars at the Kormisosh hunting residence together with Nikolai Rukavishnikov?

Oh, yes. The truth is that I have a hunting permit, but I have long since stopped hunting. Yes, it is true that once we used to go with Nikolai Rukavishnikov in Kormisosh. We hunted, but I would not call it a passion. That is far from being true!

What year was that?

Soon after the flight – perhaps by the end of 1979 or in 1980. But it has been 15 years or more since I have gone hunting.

Why? Do you no longer have the time or the desire?

Well, as always, time is the usual culprit.

And did you learn to play golf?

I am still learning, but golf is really an interesting activity; where the player is set up against himself. In order to win, he must overcome – to gain control – over himself. Golf trains interesting character traits in people. It forces them to accurately assess and foresee situations. So it is a sport that is very useful for everybody. ■

▶ Включвахме двигателя поне 5-6 пъти. Той се включваше по програма, отработваше си загадените секунди и автоматично се изключваше. Нямахме никакъв проблем. Но накрая, при включването за сближаване, двигателят започна да извежда и след 2-3 секунди спря. По указания от Земята Николай направи няколко опита да го включи отново, но все неуспешни.

Тогава от Земята ни дадоха 12 часа почивка. Казаха ни, че ще вземат решение какво ще се прави на грузия ген. Естествено, очаквахме да ни кажат да прекратим сближаването и скачването със станцията. Това е логично – по принцип е много рисковано да събереш заедно един аварирал кораб с една идеално работеща станция, което би довело до създаване на цялостна аварирала космическа система в орбита. Тогава главният конструктор на корабите „Союз“ Юрий Павлович Семьонов взе интересно, но абсолютно логично и много отговорно решение - да не правим 3-секундна проба на резервния двигател, а направо да го включим. По този начин трябваше да отработим импулса, необходим за насочване на кораба за приземяване. В определеното време включихме резервния двигател. По разчет той трябваше да отработи 188 секунди. С Рукавишников следяхме времето на два различни часовника. Двигателят обаче не изключи автоматично. Ние имахме право да го оставим да работи още 25 секунди, но когато минаха и те, Николай го изключи ръчно. Това беше вторият проблем, който се появи след отказа на основния двигател. Всъщност не вторият, защото преди това, още при отделянето на спускаемия апарат от битовия отсек, имахме проблеми и с разделянето. Като през цялото това време ние непрекъснато докладвахме на Земята и получавахме инструкции, така че комуникацията беше непрекъсната. Така влязохме в т.нар. баллистически спуск. Корабите „Союз“ се завръщат на Земята по един сравнително плавен начин, докато при нас се наложи да се спуснем по законите на балистиката - така, както са се връщали старите кръгли кораби от типа „Восток“, „Восход“ и „Мъркюри“. Особеното на това спускане е огромното претоварване, което понася човешкото тяло – от порядъка на 8-9, дори 10 g.

Какво чувстввахте в спускаемия апарат?

Чувстваше се огромното налягане. Теглото се увеличава 8-9 пъти над нормалното. Ние това сме го тренирали, но при претоварване от 8 единици, и то само за 30 секунди. А при нас претоварването беше малко по-високо, и то с продължение на цели 2 минути и половина - пет пъти по-дълго. За да не иззуби съзнание, човек трябва да поеме въздух, да спре дишането и така да издържи цялото време – цяла вечност.

Имаше много спекулации около действията ви на самия кораб – кой какво е правил, какви ли не писания излизали за вас – самообладание и героичество. Нека изясним истината – какво точно се случи в онези паметни часове?

С Николай през цялото време работехме в пълен синхрон. Той неведнъж го е заявявал – че работехме като един човек, като многогоркия Шива. И, честно казано, аз едва неотдавна разбрах откъде вашите колеги журналисти изсмукаха от пръстите си тезата, че едва ли не аз съм спасил кораба, екипажа и какво ли още не. Искам наистина веднъж винаги да се спре с тези спекулации, затова сега пред вас ще обясня много подобно ситуацията. Всъщност

самият аз си изясних причините неотдавна, когато имах възможност да гледам пълен запис от първата пресконференция след приземяването. На нея някои от журналистите попита Николай как сме тренирали за полета в Звездното градче. И той започна надълго и нашироко да обяснява, като представя една от най-сложните наши тренировки. Става дума за отиграване на една от всичките нещатни, извънредни ситуации, които могат да възникнат по време на полета и чиито брой беше някъде между 250 и 260. За всяка от тези ситуации ние трябваше да сме тренирани как съответно и точно да реагираме. Една от тях беше именно отказ на основния двигател, което ни се случи на нас. Друга ситуация беше „Командирът е загубил съзнание, действа само бордният инженер“ – в случая аз. Това също сме го тренирали, отигравали многократно, а Николай взе да обяснява увлекателно, с най-големи подробности, как е била проведена тази тренировка. И в един момент явно журналистите забравиха, че всъщност въпросът е за нашите тренировки, и свързаха обясненията за Николай с нашия реален полет. В резултат на което тръгнаха и тези спекулации, че Николай е изгубил съзнание и че аз съм спасявал полета – нещо, което няма нищо общо с реалността. Никой по време на полета не беше губил съзнание, и двамата действвахме в синхрон точно според инструкциите.

Все пак мисията на полета се провали заради отказа на основния двигател, нали така?

Да, ние трябваше да изпълним много широка научна програма – общо 28 експеримента. За нея бяха създадени изцяло български системи и прибори, като „Спектър15“, „Средец“, „Пирин“. Ние успяхме да изпълним много малко от тези експерименти. Нашата научна програма беше изцяло изпълнена по-късно от екипажа на станцията Салют-6, а резултатите бяха предадени на нашите учени в БАН.

Как живеете сега? Ходите ли още на лов?

Лов ли?

Да, излезе информация, че навремето сте гонели с голяма страст дивите свине в ловното стопанство „Кормисош“ заедно с Николай Рукавишников?

А, да. Истината е, че имам ловен билет, но отдавна не ходя на лов. Да, вярно е – ходихме навремето в „Кормисош“ с Николай Рукавишников, правихме някакъв лов, ама чак пък страст – това галече е от истината!

Коя година е било това?

Малко след полета – може би в края на 1979 или през 1980. Но повече от 15 години не съм ходил на лов.

Защо? Време ли нямате или желание?

Ами, както винаги се оправдаваме с времето.

А голф научихте ли се да играете?

Още се учи. Но голфът наистина е интересно занимание, при което играчът застава сам срещу себе си. За да спечели, той трябва да преодолее, да надвие себе си. Голфът формира интересни качества у човека, кара го да се учи да преценява и прогнозира точно. Така че това един много полезен спорт за всеки. ■

Иванов с бившия руски президент Медведев
Ivanov with the former russian president Medvedev

www.facebook.com/bgair

www.twitter.com/BulgariaAir

plus.google.com/u/0/b/113126356516876045088/

www.youtube.com/user/FlyBulgariaAir

www.foursquare.com/bulgariaair

АМСТЕРДАМ

Летете всеки ден до Амстердам
Fly every day to Amsterdam

Цена от
Price from

€ 189

за двупосочен билет
for round trip ticket

**От 8 май, освен сутрешните,
ви очакват и нови - следобедни
полети в сряда и четвъртък.**

*From 8th of May in addition to our morning flights
we offer you new ones - afternoon flights
on Wednesday and Thursday.*

AMSTERDAM

**С удобни връзки за
САЩ и Канада**
With convenient connections
to the USA and Canada

FLY MORE

www.air.bg/bg/frequent-flyer

CCB Club

www.ccb-club.bg

Трупайте точки с програмите ни за лоялни клиенти
Collect points with our frequent flyer program

С право на един безплатен ръчен багаж до 10 kg и един безплатен чекиран багаж до 23 kg.
You are allowed to bring a free cabin baggage up to 10 kg and a free checked-in bag up to 23 kg.

Цените са с включени летищни и други такси. В зависимост от издателя може да се добави и такса за издаване на билет. Местата са ограничени.
Airport taxes are included. The air ticket issuing charge may also be applied, according to the issuer's policy. The seats are limited.

Bulgaria Air

82 THE INFLIGHT MAGAZINE
your complimentary copy www.air.bg

The Face of Bulgaria

Graffit Gallery Hotel

65 Knyaz Boris I Blvd., 9000 Varna, Bulgaria
phone +359 52 989 900, fax +359 52 989 902
reservations@graffithotel.com
www.graffithotel.com

ЛЯТНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ 2в1 с до 30% отстъпка

Хотел-галерия Графит & Rappongi Beach
Пакети за двама в стая Ексклузив*

Уикенд – от 272 евро
5 дни – от 606 евро
7 дни – от 790 евро

*със закуска *ВИП шезлонги на плажа
*Удобен трансфер от хотела до плажа и обратно

2in1 SUMMER GETAWAY with up to 30% Off

Graffit Gallery Hotel & Rappongi Beach
Packages for two in DBL Exclusive room**

Weekend – from EUR 272
5-day – from EUR 606
7-day – from EUR 790

**B&B **VIP lounges on the beach
**Daily shuttle service to the Rappongi Beach and back

Добри момчета Good Fellas

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / By KONSTANTIN TOMOV

Фотография / Photography AUDI

Новото Audi A3 Sportback е пораснало, но все така услужливо, приятно и практично

В луксозния сегмент напоследък е по-свирепо, отколкото в тропическата джунгла. Все повече загадъчни твари се борят за място под слънцето, а производителите вече се мъчат да заемат ниши, за които доскоро не бихме и допуснали, че съществуват. Ще разберете какво имам предвид, като видите в някоя автомобилна брошура, че тази и тази кола е предназначена за „30-годишни семейни архитекти с едно дете, със слабост към колоезденето и джаз-музиката“. Следващата стъпка вече ще е да ги назовават поименно („този модел е създаден за 27-годишния Димитър Иванов Георгиев от Бургас, ерген, не пуши, обича котки“).

ЗА ЩАСТИЕ В ТАЗИ ВСЕОБЩА лудост все още съществуват и машини като A3 Sportback – добре измислени, старателно съгробени и създадени не да задоволяват уникалните претенции на миниатюрни обществени групи, а да пленяват абсолютно всички. Макар и по различен начин.

В гамата на Audi това е еквивалентът на доброто старо швейцарско ножче. A3 може да бъде всичко. Ако искате емоция и адреналин, то ще ви позволи да го вкарвате агресивно в завоите и после грижовно ще ви измъква от тях. Ако искате спокойствие, трудно ще намерите в този сегмент толкова защитено от шум купе и толкова ласкаво към гръбнака окачване.

ВЕРСИЯТА SPORTBACK се отличава от стандартното A3 с две допълнителни врати, 3.3 см повече в междуосието

и 15 литра по-голям багажен обем. Числата са скромни, но дават отчетлива разлика, ако се наложи някой да седне на задната седалка. Тя се сгъва напред с остатъчен ръб – един от малкото видими недостатъци на колата. Но дори и така A3 Sportback е достатъчно практична машина и спокойно събира два големи куфара.

Бензиновите турбодвигатели в гамата са пъргави и икономични. Нашият тестов 2.0 турбодизел бе малко по-груб, но пък с достатъчно тяга, за да развали морално и най-въздържащия шофьор. Склонността ви към поразии само ще се засили, когато видите, че дори и при явна жестокост спрямо газта, разходът на гориво едва се качва над 6 на сто.

A3 ДЕЛИ ЕДНА ПЛАТФОРМА с новия VW Golf, Seat Leon и Skoda Octavia, но в никакъв случай не е просто напугрен Golf. Дори само интериорът си струва разликата в цената – елегантен и с явно внушение за лукс, но в същото време семпъл и ненапратчив. Материалите са първокласни, а ергономията ясно наемква за група сериозни германци, които дълго и педантично са обмисляли точното място на всеки бутон. Всичко тук ще ви размекне – от елегантно прибиращия се в таблото екран на информационната система до хромираните пръстени, които с въртене отварят и затварят отворите на климатроника. Единственото, което няма да ви размекне, е цената – чувствително над тази на Golf, да не говорим за Leon. Но пък добрите неща в живота винаги са стрували скъпо. ■

НОВИНИ от Auto On Air

NEWS from Auto On Air

TWIZY RENAULT SPORT F1 е концептуален модел на френската компания, базиран на електромобилчето Twizy, но с добавени технологии от Formula 1, като например система за възстановяване на кинетичната енергия (KERS). Заради това машинката ускорява до 100 км/ч толкова бързо, колкото и Megane R.S. – най-динамичният серийен модел на Renault.

TWIZY RENAULT SPORT F1 is a conceptual model of the French company, based on the Twizy electromobile, but with added Formula 1 technology, as for example a kinetic energy recovery system (KERS). Hence the machine accelerates to 100 km/h as quickly as the Megane R.S. – Renault's most dynamic serial model.

www.autoonair.bg

Auto On Air

The new Audi A3 Sportback has grown up, but is just as obliging, pleasant and practical

Things in the luxury segment have lately been fiercer than in a tropical jungle. More and more mysterious creatures are fighting for a place under the sun, and manufacturers are trying to occupy niches which we never even imagined existed. You'll understand what I mean when you see in an automobile brochure that such and such a car is designed for "30-year-old family architects with one child, keen on biking and jazz music". The next step will be to call them by name ("this model has been designed for 27-year-old Dimiter Ivanov Georgiev from Bourgas, bachelor, non-smoker, loves cats").

FORTUNATELY IN THIS UNIVERSAL madness there still are machines like the A3 Sportback – well designed, carefully assembled and not created to satisfy the unique pretensions of miniature social groups but to captivate absolutely everyone. Albeit in a different way.

In the Audi range this is the equivalent of the good old Swiss knife. The A3 can be anything you like. If you are looking for emotion and adrenalin, it will let you drive it aggressively in the curves and then carefully lead you out of them. If you want quiet, you will be hard put to find in this segment a coupe as protected against noise and a suspension as caressing to your spine as the A3's.

THE SPORTBACK VERSION differs from the standard A3 by two extra doors, a 3.3 cm larger wheelbase and an

extra 15 litres of load space. The figures may be modest but definitely make a difference when somebody has to sit in the back. The rear seats fold on to the bases so the load bed is uneven – one of the car's few visible shortcomings. But in spite of that the A3 Sportback is practical enough and easily accommodates two large suitcases.

The petrol turbo engines in the range are quick and economical. Our test 2.0 turbo diesel was a little bit rougher, but with enough traction to morally spoil even the most restrained driver. Your propensity for mischief will only be reinforced when you see that no matter how cruelly you treat the gas pedal, fuel consumption barely rises to over 6 percent.

A3 SHARES A PLATFORM with the new VW Golf, Seat Leon and Skoda Octavia, but is by no means simply a re-vamped Golf. The interior alone is worth the difference in price – elegant and with a clear suggestion of luxury, yet simple and unobtrusive. The materials are first rate and the ergonomics conjure a group of serious Germans who long and pedantically considered the exact place of each button. Everything here will soften you – from the information system screen, elegantly retracting into the dashboard, to the chromium plated rings you turn to operate the climatronic controls. The only thing you might not like is the price – considerably more than that of the Golf, let alone the Leon. But then the good things in life have always been expensive. ■

AUDI A3 SPORTBACK 2.0 TDI

1968 куб. см работен обем
6-степенна ръчна трансмисия

150 к. с. максимална мощност

320 Nm макс. въртящ момент

8.7 секунди за ускорение 0-100 км/ч

215 км/ч максимална скорост

4.1 литра комбиниран разход за 100 км

106 г/км емисии CO₂

1968 cubic cm working volume

6-speed manual transmission

150 hp maximum power

320 Nm maximum torque

8.7 seconds from 0 to 100 km/h

215 km/h maximum speed

4.1 litres combined consumption per 100 km

106 g/km CO₂ emissions

Възползвайте се от два безплатни чекирани багажа до 23 kg и от един ръчен до 10 kg за полетите ни до:

Take the opportunity of two free checked-in bags up to 23 kg and a free cabin baggage up to 10 kg for our flights to:

**Летете до желани дестинации
с два пъти повече багаж!**

Fly to desired destinations with
twice as much baggage!

Цени от
Price from

Берлин Berlin € 78

€ 225 Бейрут Beirut

Пафос и Ларнака € 243
Paphos and Larnaca

за двупосочен билет
for round trip ticket.

FLY MORE

www.air.bg/bg/frequent-flyer

CCB Club

www.ccb-club.bg

Трупайте точки с програмите ни за лоялни клиенти
Collect points with our frequent flyer program

Цените са с включени летищни и други такси, в зависимост от издателя може да се добави и такса за издаване на билет. Местата са ограничени.

Airport taxes are included. The air ticket issuing charge may also be applied, according to the issuer's policy. The seats are limited.

НАЙ-СКЪПИТЕ ПРАВОПИСНИ ГРЕШКИ

Когато буквата „р“ струва половин милион долара, а Библията ни заповядва да съгрешаваме: кратка история на гаfoвете

Вероятно не подозирате, че името на една от най-прочутите компании в света – Google – всъщност е резултат от правописна грешка. Начинанието на Сергей Брин и Лари Пейдж трябвало да се казва Googol (така се казва числото с единица и сто нули), но чиновниците объркали изписването при регистрацията.

Другото, което може би не знаете, е, че правописните грешки са много изгоден бизнес за Google. Според експерти от Харвард компанията печели 497 млн. долара на година само от грешното изписване на популярни сайтове в търсачката ѝ. Ако искате да влезете в сайта на Times, да речем, но неволно напишете Tmies, най-вероятно ще се окаже, че има създаден „грешен“ сайт, и обикновено той е пълен с Google Ads – реклами от системата на Google.

Това е сгрешен правопис, който носи печалба. Но твърде често, както подчертава Mental Floss, една сбъркана буква или цифра може да доведе и до чудовищни загуби. Ето няколко от най-скъпите грешки в историята.

ТИРЕ ЗА МИЛИОНИ. Обикновено пропуснатото тире просто създава неприятно впечатление. Но в случая с американската аерокосмическа агенция NASA то се оказва доста скъпа грешка. През 1962 апаратът Mariner 1 трябвало да прелети край Венера и да проучи втората планета от Слънчевата система. Но при изписването на програмния код за мисията някак било пропуснато едно тире. В резултат космическата сонда, струваща огромните за онова време 80 милиона долара, се взривява няколко минути след излитането.

ЗЛАТНАТА БИРА. Една пропусната буква Р вероятно е най-болезнената грешка в живота на търговец в eBay. Той пуснал на търг 150-годишна бира Allsopp's Arctic Ale, но неволно я изписал като Allsop's. Заради липсващото „р“ колекционерите изобщо не успяли да видят офертата му в търсачките и на търга участвали само двама души, които вдигнали цената от стартовите 299 до 304 долара. Седмица по-късно

доволният купувач повторно предложил античната бира на търг, но този път с правилно изписване. Стоотици се записали за участие в аукциона, накрая бутилката била продадена за 503 300 долара.

ГРЕШКА С БИБЛЕЙСКИ МАЩАБИ. Дори Бог видимо не е застрахован срещу грешки от невнимание. През 1631 година лондонското издателство Baker неволно променя 10-те божии заповеди, защото пропуска едно „не“ в седмата – вместо „Не прелюбодействайте“ изписва заповедното „Прелюбодействайте“. Британският парламент ни най-малко не съзира комичния елемент и нарежда всички копия от книгата, прочула се като „Порочната Библия“, да бъдат унищожени. Издателството отнася и 3000 лири глоба – колосална сума за времето.

КУПУВАШ СКЪПО, ПРОДАВАШ ЕВТИНО. През 1994 онлайн търговията тепърва прохожда – за вечно съжаление на Хуан Пабло Давила. Служител на държавната медодобивна компания Codelco, Давила погрешка купува акциите, които всъщност е натоварен да продаде. После панически се опитва да оправи нещата, като купува и препродава огромни пакети акции. В края на деня щетите от намесата му надхвърлят 175 млн. долара. Давила е уволнен, а Codelco успява да покрие част от щетите (\$25 млн.), като осъжда брокерите от Merrill Lynch, затеги му позволили да сключва неоторизирани сделки. От подвига на Давила в чилийския жаргон остава глаголят *davilar* – оплесквам нещо в грандиозни мащаби.

ОТСТЪПКАТА НА ОТСТЪПКИТЕ. През декември 2005 японската компания Mizuho Securities включва в портфолиото си компанията J-Com Co, като обявената стойност на една акция е 610 000 йени. Година по-късно обаче един борсов агент фатално разменя двете числа и всъщност пуска в продажба 610 000 акции на цена по 1 йена парчето. Въпреки отчаяните молби на компанията, борсата в Токио отказва да коригира проблема.

НАЙ-СКЪПАТА РЕКЛАМА. През 2007 автомобилен дилър от Розуел, Ню Мексико измислил хитър начин да стимулира закъсалия пазар. Той решил да разпрати по пощата 50 000 рекламни стикера на фирмата си, един от които носел награда от 1000 долара. Печатарите обаче се объркали и отпечатали 50 000 брошури, всяка от които обещавала печалба от 50 млн. долара. Разбира се, нещастният търговец нямало как да изплати подобни суми, но за компенсация предложил на всеки от получателите на стикера купон за пазаруване на стойност 5 долара.

ТВЪРДЕ ЕКЗОТИЧНА ВАКАНЦИЯ. Преди години американска туристическа агенция решила да се включи в издание, подобно на популярните „жълти страници“, за да рекламира бизнеса си. В отпечатания каталог обаче вместо „екзотични пътешествия“ пишело „еротични“. Грешката предизвикала значителен интерес към компанията, но не точно от клиентите, към които тя се целела. Издателят предложил компенсация от 230 долара (цената на рекламата), но туроператорът потърсил адвокат и в крайна сметка го осъдил за 10 млн. долара обезщетение. ■

Million Dollar Blunders

When the letter “P” costs half a million dollars and the Bible commands us to sin – a short history of the misprint

You would probably never suspect that the name of the most popular company in the world, Google, is actually a result of a typo. The undertaking of Sergey Brin and Larry Page was supposed to bear the name Googol (actually the number one followed by hundred zeros), but the clerks misspelled it during the registration process.

Something else you probably did not know is that typographical errors are a very profitable business for Google. According to experts from Harvard, the company makes \$497 million annually from misspelled searches for popular sites in its browser. If you want to go to Times' site, for example, but mistakenly spell it „Tmies“, most probably it will turn out that there is an “error” site – usually filled up with Google Ads from their advertising system.

This is a misspelling that generates profit. But more often, as Mental Floss emphasizes, a mistaken letter or number can amount to monstrous losses.

Here are some of the most expensive typos in history.

A HYPHEN WORTH MILLIONS. Usually, an omitted hyphen only makes a bad impression. In the case of the US space agency, NASA, it proved a very expensive typo. In 1962, the Mariner 1 space probe had to fly past Venus and explore the second planet of the Solar System. Unfortunately, a hyphen was omitted during the typing of the mission code. The result was that the space probe, which cost \$80 million, exploded a few minutes after it had been launched.

THE GOLDEN ALE. The omission of the letter “P” is surely the most painful typographical error in the life of one particular trader on

eBay. He put a 150-year-old beer, Allsopp's Arctic Ale, on auction on eBay, but unknowingly spelled it Allsop's. Because of the missing “P”, collectors did not see his offer in the browser and the auction only attracted two bidders, who raised the price from the starting \$299 to \$304. A week later, the happy buyer put the same old beer up for auction again, but this time with a correctly spelled name. Hundreds of people signed up to participate in the bidding, and it sold for \$503,300.

A TYPO OF BIBLICAL PROPORTIONS. It seems that even God is not insured against accidental typos. In 1631, the London publishing house, Baker, involuntarily changed the Ten Commandments by omitting the “not” in the Seventh Commandment, thus reading “Thou shalt commit adultery” instead of “Thou shalt not commit adultery”. The British Parliament was not the least inclined to see the comical side of this, and ordered all copies of the so-called “Wicked Bible” to be destroyed. The publishers were fined 300 pounds sterling, a colossal sum at the time (roughly equivalent to 34,000 pounds today).

BUY HIGH, SELL LOW. In 1994, online trade was only just beginning – to the eternal regret of Juan Pablo Davila. A clerk at the state-owned copper company, Codelco, Davila unwillingly bought shares he had actually been instructed to sell. Then, he frantically tried to rectify the mistake by buying and reselling huge packages of stocks. At the end of the day, the damages inflicted by his intervention exceeded \$175 million. Davila was fired, and Codelco managed to recover part of the damages (\$25 million) by suing the brokers from Merrill Lynch for having allowed Davila to make unauthor-

ized deals. Davila's blunder originated the verb *davilar* in the Chilean slang, which means – to screw up royally.

THE GREATEST DISCOUNT OF ALL. In December 2005, the Japanese company Mizuho Securities included J-Com Co in its portfolio, the nominal value of one share being 610,000 yen. A year later, however, a broker made the fatal error of exchanging the two numbers and actually put 610,000 shares up for sale at 1 yen apiece. Despite the company's desperate pleas, the Tokyo Exchange refused to undo the blunder.

THE MOST EXPENSIVE ADVERTISING. In 2007, a car dealer from Roswell, New Mexico, came up with a smart way to stimulate the stagnant market. He decided to mail 50,000 stickers advertizing his company; one recipient would be entitled to a \$1000 award. The printers, however, made the mistake of printing all 50,000 brochures with a sticker promising a profit of \$50 million. The unfortunate dealer obviously could not give away such amounts, but, as compensation, he offered a \$5 shopping coupon to everyone with a sticker.

A FAR TOO EXOTIC VACATION. Years ago, a US tourist agency decided to list its services in a publication similar to the popular “Yellow Pages”, in order to advertize its business. However, instead of “exotic trips”, the catalogue read “erotic trips”. The misspelling stirred significant interest for the company, but not exactly among the customers it was targeting. The publisher offered compensation of \$230 (the price of the advertising), but the tourist agency turned to the courts and eventually sued the publishers for \$10 million in damages. ■

ДЕРЕСНЕ МОДЕ В СОФИЯ

DEPECHE MODE IN SOFIA

12 май, стадион „Локомотив“ / May 12, Locomotiv Stadium

93 | **С ДРУГИ ОЧИ**
WITH DIFFERENT EYES

98 | **ПРИВЛЕКАТЕЛЕН АД**
AN ATTRACTIVE HELL

АФИШ

Събитията
и нещата, за
които ще се
говори през
май

КИНО

СТАР ТРЕК: ПРОПАДАНЕ В МРАКА // Дългоочакваният нов епизод от фантастичната сага, в който екипажът на „Ентърпрайз“ е повикан обратно на Земята. Там капитан Кърк и компанията заварват ужасяваща гледка – организацията им Старфлийт е унищожена, а повечето им колеги са загинали. На планетата цари пълен хаос. Неготам оригинален сюжет, но компенсиран с участието на блестящия Бенедикт Къмбърбач („Шерлок“) като главния злодей.

В кината от 10 май

РОМАН

УНИЗЕНИ ТЕЛА // Шедьовърът на Ивлин Уо е определен като един от най-ярките романи от първата половина на ХХ век. Той ни пренася в ежедневието на висшите кръгове в Англия през 30-те – с безделието, фалшивия блясък и буафорната екстравагантност, с флиртовете, политическите политическите стремежи и жаждата за богатство. С този роман Уо затвърждава славата си на един от най-големите майстори на сатирата.

Издателство „Колибри“

РОК

BON JOVI // Някога един конкурент се пошегува, че Bon Jovi свирели „happy metal“. Шегата не е галеч от истината – Джон Бон Джови и компанията винаги са умеели да забавляват публиката и да правят купон. Най-после в това ще се убедят и българските им фенове, защото София е спирка от турнето за представяне на новия албум What About Now. Естествено, ще има много и от познатите ни класици: Bad Medicine, Lay your hands on me, Livin' on a Prayer...

14 май, стадион „Васил Левски“, София

EN

CINEMA

STAR TREK: INTO DARKNESS // In the long-awaited, newest episode of the science-fiction saga the crew of the “Enterprise” is summoned back to Earth. There, Captain Kirk and his crew discover a terrifying situation – their organization, Starfleet, has been destroyed and most of their colleagues have perished. There is complete chaos on the planet. The plot is not very original, but compensates that with the participation of the remarkable Benedict Cumberbatch (“Sherlock”), who portrays the main villain.

In cinemas from 10 May

NOVEL

VILE BODIES // Evelyn Waugh's masterpiece has been defined as one of the most vivid novels of the first half of the 20th century. It transfers us to the daily life of England's upper echelon during the 1930s – with its idleness, counterfeit glamour, extravagance for show, flirting, political ambitions and thirst for wealth. With this novel, Waugh confirms his fame as one of the greatest masters of satire.

Colibri Publishing House

ROCK

BON JOVI // Once a member of a competing band joked that Bon Jovi's musical style should be called “happy metal”. The joke is not far from the truth; Jon Bon Jovi and the band have always been able to entertain the audience and have fun. Bulgarian fans will finally be able to find this out for themselves, as Sofia will be part of the tour to present their new album, What about Now. Of course, there will be many of the familiar classics: Bad Medicine, Lay Your Hands on Me, Livin' on a Prayer...

14 May, Vassil Levsky Stadium, Sofia

Events and
things that
will be
discussed in
May

POSTER

ФЕСТИВАЛ

ПУЛСЪТ НА ЮЖНА КОРЕЯ // Първото издание на „Дома Арт Фест“ е посветено на съвременните южнокорейски изкуство и култура. В София ще гостуват художници, скулптори, илюстратори, графични, фотографи, танцьори и музиканти. В програмата освен изложби и концерти са включени лекции, кинопрожекции, танци и различни игри. А на 1 юни вниманието ще бъде обрнато изцяло на децата.

До 9 юни, София, www.domaartfest.com

ДЕБЮТ

ЗЕЛЕНИЯТ БРЯГ // Още с първия си роман Натали Бакопулос, преподавателка по литература от Мичиганския университет, спечели наградата „О'Хенри“. Посветен на управлението на военната хунта в Гърция, той проследява събития в Атина и Париж в периода между 1967 и 1972 година. Бакопулос рисува умело и увлекателно портрета на едно семейство с трогателните му истории, представени на фона на едно размирно време.

Издателство „Сиела“

ИЗКУСТВО

ПЛАНИРАНА НЕИЗПРАВНОСТ // Изложбата представя двама млади и интересни български творци – Марияна Василева и Петко Дурмана. Марияна, която от 20 години живее в Берлин, е показвала семплите си и въздействащи творби в музеи като „Тейт“ и „Помпиду“. Петко Дурмана, който акцентира върху възприятията и новите технологии, има проекти в София, Берлин, Манчестър и Ню Йорк. Изложбата е част от Фестивала за съвременно изкуство *contempo* 2013.

17 май – 17 юни, *Graffit Gallery, Варна*

EN

FESTIVAL

THE PULSE OF SOUTH KOREA // The first edition of “Doma Art Fest” is dedicated to the art and culture of contemporary South Korea. Artists, sculptors, illustrators, graphic artists, photographers, dancers and musicians will visit Sofia. The program will include not only exhibitions and concerts, but also lectures, film screenings, dances and different games. On 1 June, attention will be dedicated entirely to children.

Until 9 June, Sofia, www.domaartfest.com

DEBUT

THE GREEN SHORE // Natalie Bakopoulos, a literature professor at the University of Michigan, won the O. Henry Award with her debut novel. Dedicated to the rule of the military junta in Greece, the novel tracks the events in Athens and Paris during the period between 1967 and 1972. Bakopoulos masterfully and interestingly depicts the portrait of a family with its touching stories, presented amid a background of turbulent times.

Ciela Publishing House

ARTS

PLANNED MALFUNCTION // The exhibition presents two young and interesting Bulgarian artists, Mariana Vasileva and Petko Dourmana. Mariana, who has been living in Berlin for the last 20 years, has displayed her simple and powerful works in museums such as Tate and Pompidou. Petko Dourmana, who focuses on perceptions and new technologies, has projects in Sofia, Berlin, Manchester and New York. The exhibition is part of the *Contempo* 2013 Festival for Modern Arts.

17 May – 17 June, *Graffit Gallery, Varna*

Текст АСЯ ДИМИТРОВА / By ASSIA DIMITROVA

Париж, „Сакре Кьор“
Paris, Sacre Coeur

С ДРУГИ ОЧИ

Шест нестандартни идеи за лятната ви ваканция

Текст КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Доломитите / The Dolomites

Добрият стар лукс вече не е онова, което беше. С идването на едно ново поколение пътешественици тенденциите се променят; в навечерието на лято 2013 вече се търси не блясък и комфорт, а автентичност. Колкото по-неповторимо и извън коловоза е пътуването, толкова по-добре. В този дух Bulgaria On Air подбра 6 разнообразни идеи за почивката ви.

НЕПОЗНАТИТЕ ГРЪЦКИ ОСТРОВИ. Гърция е благословена с 1200 сравнително големи острова и още 4800 малки, така че е съвсем необяснимо защо при планирането на ваканцията винаги се сещаме само за два-три. Миконос и Санторини са несъмнено прекрасни места, но също така са претърпани, неприлично скъпи и леко банални. Защо вместо това не се спрете на Сирос от групата на Цикладите – един изпълнен с живот остров, слабо познат на чуждестранните туристи, но предпочитан от атиняните за ваканцията им? Опознайте очарователната столица Ермуполис, разгледайте построения от венецианците преди 8 века Ано Сирос, порадвайте се на слънцето на някой от приказните плажове и увенчайте това с прекрасна морска храна под живите звуци на бузуки.

Как да стигнете: *България Ер лети до Атина 10 пъти седмично. От Атина до Ермуполис хванете корабче (29.5 евро, около 3 часа).*

РЕМБРАНД И БИРА В АМСТЕРДАМ. Главният град на Холандия е привлекателен с много неща – уникалната архитектура, каналите, около 1500 вида холандско сирене и чудесна бира (да не забравяме червените фенери и легалната марихуана). Но от миналия месец към чаровете му се прибавя още един – феноменалният Национален музей, Rijksmuseum, отвори врати след десетгодишна реконструкция. Легендарната „Нощна стража“ на Рембранд е само един от безбройните шедеври в колекцията

му. Дори да не сте изкушени от изящните изкуства, посещението на Rijksmuseum е спомен за цял живот. А в съседство през май отваря врати и освеженият музей на Ван Гог.

Как да стигнете: *България Ер лети до Амстергам Всеки ден. Спестете си опашките пред музея на rijksmuseum.nl/tickets (15 евро).*

МАРАТОН? НЕ, ТРЕКАТОН! Един неочакван поход към големите европейски столици става все по-популярен напоследък. Искате ли да разгледате детайлно прелестите на Париж, и в същото време да направите една добра тренировка? Решението се нарича „трекатон“ – градска разновидност на марафона, която покрива същата дистанция (42 км), но по най-атрактивните улици на европейските столици. Парижкия маршрут тръгва от Айфеловата кула, прогължава по булевард „Сен Жермен“ и Люксембургската градина, изследва Латинския квартал и Сорбоната, прекосява Сена в посока Монмартр, отбива се до Триумфалната арка и финишира, разбира се, пред Нотр-Дам.

Как да стигнете: *Bulgaria Air лети до Париж всеки ден.*

КУЛИНАРНА НАУКА В ИСПАНИЯ. В актуалната класация на десетте най-добри ресторанта в света три са в Испания – без да смятаме взелия си кратка почивка гений на молекулярната кухня Феран Адриа. Но най-забележителното е, че всеки регион на страната е уникален в кулинарно отношение – Каталуня предлага удивителна смес от планинска и морска кухня, Астурия се слави със сирената си, Андалусия – с телешкото, Галисия – с мидите, раците и октоподите, Навара – с култа към зеленчуците. Добавете към това Риоха, тази Мека на виното, и сте готови за едно незабравимо кулинарно изследване. Можете да го увенчае и с готварски курс в Магрид, който е събрал на едно място очарованията на всички области.

Как да стигнете: *Bulgaria Air лети до Магрид всеки ден.*

С КОЛЕЛО ИЗ ДОЛОМИТИТЕ. Времето, когато тълпите ба̀вичко започват да се преместват към морския бряг, е всъщност идеално да се запознаете със спиращата дъха красота на ита̀лианските Доломити. А най-добрият начин да го сторите е върху велосипег. В Араба и Кортина д'Ампецо се предлагат десетки подобни екскурзии, има дори 13 специализирани хотела за велосипедисти, в които не само няма да се скандализират от вида ви след дълъг преход, но и ще се погрижат старателно за колелото ви. Околността е пълна с безукорни, но тихи и ненатоварени асфалтови пътища, а гледките... ще трябва да ги видите сами, не си струва да се описват с гуми.

Как да стигнете: *С Bulgaria Air до Милано, оттам можете да изберете влак, автобус или автомобил (4 часа).*

ЗДРАВЕ ОТ ПРИРОДАТА В РОДОПИТЕ. Незасезната природа, живописни селца, вкусна селска храна и изобилие от минерални извори – българските Родопи са вълшебно място, което за нула време ще ви накара да забравите ежедневието и проблемите си. Направете си спокойна обиколка из западните им части, като започнете от Велинград с лековитите му извори. После се насладете на пряно уловена пастърва в Доспат, един от най-красивите язовири в България. Опитайте типично родопски специалитети като клин (баница с ориз) и пататник в Триграг – и не пропускайте домашната малинова и прасковена ракия в селската кръчма. Накрая разгледайте архитектурния резерват Широка лъка и Вкусете безпедобните родопски манатарки.

Как да стигнете: *Велинград е на 130 км с автомобил от летище София. Цялата описана обиколка е 480 км с връщането. ■*

GRAND HOTEL SOFIA

SHADES OF RED RESTAURANT

MAGNIFICENT
DECOR & SETTINGSGOURMET
MENUEXCLUSIVE
WINE LIST

Shades of Red Restaurant, Grand Hotel Sofia
1, Gurko Str., 1000 Sofia, Bulgaria, tel. +359 2 811 0 930
www.grandhotelsofia.bg

WITH DIFFERENT EYES

Six unconventional ideas for your summer vacation

By KALIN NIKOLOV / Photography SHUTTERSTOCK

Good old luxury is no longer what it was. With the advent of a new generation of travellers, trends are changing. And on the eve of summer 2013, people are no longer looking for glamour and comfort, but for authenticity. The more unique and off the beaten track the trip, the better. In this spirit, Bulgaria On Air has chosen six different ideas for your holiday.

THE UNKNOWN GREEK ISLANDS. Greece has been blessed with 1,200 relatively large islands and another 4,800 small ones. It is therefore quite inexplicable why we always think of only two or three when planning our vacation. Mykonos and Santorini are undoubtedly wonderful places, but they are also overcrowded, indecently expensive and slightly mundane. Instead, why not opt for Syros in the Cyclades - an island bubbling with life, little known to foreign tourists, but preferred by Athenians for their vacation. Get to know the inviting capital, Ermoupolis. Take a tour of Ano Siros, built by the Venetians eight centuries ago. Enjoy the sun on one of the fabulous beaches; and top it off with delicious seafood to the live sounds of bouzouki.

How to get there: *Bulgaria Air flies to Athens 10 times a week. From Athens you catch a boat to Ermoupolis (29.5 euros, about 3 hours).*

REMBRANDT AND BEER IN AMSTERDAM. Holland's main city holds many attractions - unique architecture, canals, some 1,500 different types of Dutch cheese and great beer (let's not forget the red lanterns and the legal marijuana). As of last month, yet another one has been added to its charms. The phenomenal National Museum, Rijksmuseum, opened doors after ten years of reconstruction. Rembrandt's legendary Night Watch is one of the countless masterpieces in its collection. Even if you're not tempted by fine art, a visit to the Rijksmuseum is a memory to last a lifetime. And next door, the revamped Van Gogh Museum also opens its doors in May.

How to get there: *Bulgaria Air flies to Amsterdam daily. Skip the long queues outside the museum with rijksmuseum.nl/tickets (15 euros).*

MARATHON? NO. TREKATHON! An unexpected approach to big European capital cities has recently been gaining popularity. Would you like to see the charms of Paris in detail, and yet have a good workout at the same time? The solution is called "trekathon" - an urban variety

of the marathon, which covers the same distance (42 km), but on the most attractive streets of Europe's capitals. The Paris itinerary starts from the Eiffel Tower, continues on to Boulevard Saint-Germain and the Luxembourg Gardens, explores the Latin Quarter and the Sorbonne, crosses the Seine in the direction of Montmartre, stops at the Arc de Triomphe and, of course, finishes outside Notre Dame.

How to get there: *Bulgaria Air flies to Paris daily.*

CULINARY SCIENCE IN SPAIN. In the current ranking of the world's ten best restaurants, three are located in Spain - not counting the genius of molecular gastronomy, Ferran Adria, who has taken a short break. But the most remarkable thing is that every region in the country is unique in a culinary respect: Catalonia offers an amazing mixture of mountain and seaside cuisine, Asturias is famous for its cheeses, Andalucia for its veal, Galicia with mussels, crabs and octopuses, Navarra with its cult for vegetables. Add to this Rioja, this Mecca of wine, and you are ready for an unforgettable culinary experience.

You can complete it with a cooking course in Madrid, which gathers the fascination of all regions in one place.

How to get there: Bulgaria Air flies to Madrid daily.

BIKING IN THE DOLOMITES. The time when the crowds slowly start moving to the seashore is actually an ideal time to get to know the breathtaking beauty of the Italian Dolomites. And the best way to do it is on a bicycle. Arabba and Cortina d'Ampezzo offer dozens of such excursions. There are even 13 hotels catering especially to cyclists, in which nobody will take offence at your appearance after a long journey, but where your bicycle will also be diligently looked after. The vicinity abounds in flawless, but quiet asphalt roads with little traffic. And the views... you will have to see them for yourself. Words simply fail them.

How to get there: With Bulgaria Air to Milan, and from there you can choose a train, coach or car (4 hours).

HEALTH FROM NATURE IN THE RHODOPES. Unspoilt scenery, picturesque villages, tasty country food and an abundance of mineral springs – the Bulgarian Rhodope Mountains are a magical place, which in no time will make you forget your daily cares. Make a relaxed tour of their western parts, starting from Velingrad with its curative springs. Then enjoy freshly caught trout at Dospat, one of Bulgaria's finest dams. Sample typical Rhodope specialties, such as klin (pasty with rice) and patnik (potato dish) in Trigrad – and don't miss the home-made raspberry and peach brandy in the village inn. Finally, take a look at the Shiroka Laka architectural reserve, and try the unrivalled Rhodope mushrooms.

How to get there: Velingrad lies 130 km by car from Sofia Airport. The whole proposed tour is 480 km long, together with the return. ■

МЕЛИА ГРАНД ЕРМИТАЖ, ЗЛАТНИ ПЯСЪЦИ

Част от Melia Hotels International, Bulgaria

Петзвездна почивка и ексклузивно обслужване с уникалната за България програма THE LEVEL

Представете си място, с неповторима атмосфера и обслужване, където да се отпуснете и насладите на спокойствието, слънчевите лъчи и морето...

Представете си място, което ще надхвърли очакванията Ви!

Добре дошли в Мелиа Гранд Ермитаж!

Мелиа Гранд Ермитаж с гордост предлага на своите гости най-висок стандарт на услуги, обслужване със страст и внимание към най-малкия детайл и петзвездно изживяване с програмата THE LEVEL - брандирана уникална концепция, която може да бъде открита единствено в хотелите на Melia Hotels&Resorts.

THE LEVEL концепцията предава идеята за „хотел в хотела“, за изтънчени гости, за изискан клуб, който е в услуга на гостите, настанени в най-висока категория стаи – THE LEVEL стаи и апартаменти.

От самото пристигане до момента на напускане ще имате привилегиата да бъдете персонално обслужени в отделен THE LEVEL Ресторант, THE LEVEL клуб с уникална панормна гледка, THE LEVEL лятна градина, обзаведена с шезлонги и външно джакузи. Към програмата са включени и много други предимства и безплатни услуги като безплатен мини бар, удължена закуска, безплатно ползване на сауна, джакузи и други.

Ако искате да почувствате нашата „страст за обслужване“ и стил, ако желаете да се погледите с финес, концепцията THE LEVEL е за Вас!

MELIÀ GRAND HERMITAGE BULGARIA

ЗА КОНТАКТИ И ПОВЕЧЕ ИНФОРМАЦИЯ:

FOR CONTACTS AND MORE INFORMATION:

мел./tel: +359 52 394 003, 004, 005

факс/fax: +359 52 333 888

e-mail: reservations@hermitage.solmelia-bg.com

MELIA GRAND HERMITAGE, GOLDEN SANDS

Part of Melia Hotels International, Bulgaria

Five-star holidays and exclusive service with the unique for Bulgaria THE LEVEL concept

Imagine a place with sophisticated atmosphere and service where you can relax and enjoy the serenity, the sun and sea...

Imagine a place that will exceed your expectations!

Welcome to Melia Grand Hermitage!

Melia Grand Hermitage offers its guests with pride the highest quality of services achieved with passion and attention to every detail, a five-star experience with THE LEVEL programme – a branded unique concept which can be found only in the hotels of Melia Hotels&Resorts.

THE LEVEL concept conveys the idea of a “hotel within a hotel” for exquisite guests, for a refined club for the guests, accommodated in the highest room categories – THE LEVEL rooms and Suites.

Right from the moment of your arrival until your departure you will have the privilege to enjoy personal services in THE LEVEL Restaurant, THE LEVEL Lounge with a spectacular panoramic view, THE LEVEL Garden, equipped with chaise longues and outdoor jacuzzi.

The concept includes many other advantages and free services such as a free mini bar, extended breakfast, free use of sauna, jacuzzi, etc.

If you want to experience our “passion for service” and style, if you want to be pampered in style, THE LEVEL concept is for you!

ПРИВЛЕКАТЕЛЕН АД

Построена около средновековен замък, „Нюрбургринг“ си остава най-плашещата писта в историята на моторния спорт

Текст ДРАГОМИР ПОПОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Трудно е да се каже в кой момент германската писта „Нюрбургринг“ се сдобива със сегашния си легендарен статут. Дали когато лудият шотландец сър Джеки Стюарт я нарича „Зеленият Аг“, или когато компании като Aston Martin и Porsche започват да изпробват и дори да разработват там новите си модели? А може би причината е в демократичността на пистата, на която всеки редови автомобилен фен може срещу скромна сума да си пробва силите със собствената си кола?

ЕДИНСТВЕНОТО НЕСЪМНЕНО НЕЩО

е началото: през 1925 година, когато архитектът Густав Айхлер започва работа по гигантско съоръжение, замислено да комбинира пистовите състезания с популярните по онова време планински отсечки. Мястото е избрано лесно – гористата планина Айфел в Северна Германия, където до този момент Германският автомобилен клуб (ADAC) организира състезания по обществените пътища. Оригиналният проект на Айхлер бил дълъг над 28 километра, по време на които състезателите трябвало да преодолеят 187 от най-коварните завои. При това под строгия надзор на средновековния замък Нюрбург, разположен на един от високите хълмове в пределите на пистата.

В голяма степен всичко това е запазено и до днес. Състезателната дистанция е скъсена до все още впечатляващите 20 километра, но останалото – неравният бетон, слепите завои, липсата на зони за сигурност – продължава да гразни съня на всяка жертва на автомобилната страст. През годините асфалтовото трасе постепенно се разраства до огромен комплекс. В Южната част е изградено модерно трасе за Гран при напревари, появяват се хотели, търговски центрове, изложбени зали, дори музей. Но най-популярна остава класическата северна дъга, известна с немското си име – Nordschleife.

АКО ДАНТЕВИЯТ „АД“ ИМА ДЕВЕТ КРЪГА, „Зеленият Аг“ край Нюрбург се справя чудесно и с четири. Това са критичните точки, за които всеки осмелил се да излезе на пистата трябва да внимава. Комплексът „Летището“ например обяснява прякора си с адските условия, на които подлага автомобилите. В тази част на пистата настилката е изключително не-

равна и по-бързите състезателни машини на моменти отлепят и четирите си гуми. Но всъщност прякорът е по-стар – от далечното вече време, когато в близост е било разположено малко летище.

Най-известната комбинация от завои на „Нюрбургринг“ е „Мината“. Тук са се случили най-много инциденти, някои от които фатални. „Мината“ се състои от остър десен завой, зад който дебне бърз ляв вираж. Именно там, на изхода от „Мината“, през 1976 Ники Лауда се забива в мантинелата и остава заклещен в горящия си автомобил, докато неговите колеги от Формула 1 се опитват да го измъкнат. Ники оцелява, макар и с цената на продължителна кома и тежки изгаряния по лицето. По ирония на съдбата точно преди старта Лауда е имал намерение да бойкотира напреварата, за да обърне внимание на организаторите, че мерките за сигурност са негостатъчни. Тогава останалите пилоти почти му се изсмихват в лицето и отказват да го подкрепят.

ЛЮБИМОТО МЯСТО НА ФОТОГРАФИТЕ

и една от най-бавните отсечки се казва „Карусел“ („въртележката“). Това е дългият обратен завой, покрит с бетонни панели, който задължително присъства на всяка снимка от „Нюрбургринг“. Кръстен е на германския пилот Рудолф Карачола, който установил, че когато влезе с двете си вътрешни гуми в канавката, колата му излиза сама от завоя с максимална скорост – като по релси. Впоследствие и други пилоти също стигнали до фундаменталния извод.

Интересна история на „Карусел“ има и аржентинската легенда Хуан Мануел Фанджо. Бъдещият петкратен шампион във „Формула 1“ веднъж бил подслушан как съветва млад пилот да се цели в най-високото дърво на изхода от завоя, за да съхрани в най-голяма степен скоростта си.

Последният кръг от „Зеления Аг“ се казва „Малкият кладенец“. Той се състои от два десни завоя, свързани с къса права. В модерната история на „Нюрбургринг“ тук се събират най-много зрители, защото отсечката се намира близо до най-големия паркинг в комплекса. Това е и причината тук да е най-сериозната концентрация на катастрофи – въодушевените непрофесионални пилоти използват случая да впечатлят събралата се зад оградата тълпа. ■

ПОПУЛЯРНИ АВТОМОБИЛИ НА „НЮРБУРГРИНГ“:

Dodge Viper ACR – 7:12 минути
Chevrolet Corvette C6 ZR1 – 7:19 минути
Porsche 911 GT2 RS – 7:24 минути
Ferrari Enzo – 7:25 минути
Ferrari 458 Italia – 7:32 минути
Lexus LFA – 7:38 минути

РЕКОРД:

Radical SR8 LM – 6:48 минути

An Attractive Hell

Built around a medieval castle, 'Nurburgring' remains the most frightening track in the history of motorsports

Text: DRAGOMIR POPOV / Photographs: SHUTTERSTOCK

POPULAR CARS ON 'NURBURGRING':

- Dodge Viper ACR – 7:12 minutes
- Chevrolet Corvette C6 ZR1 – 7:19 minutes
- Porsche 911 GT2 RS – 7:24 minutes
- Ferrari Enzo – 7:25 minutes
- Ferrari 458 Italia – 7:32 minutes
- Lexus LFA – 7:38 minutes

RECORD:

Radical SR8 LM – 6:48 minutes

It is difficult to say at what moment exactly the German track 'Nurburgring' gained its present legendary status. Was it when the crazy Scot Sir Jackie Stewart nicknamed it The Green Hell, or when companies such as Aston Martin and Porsche started testing and even running their new models there? Perhaps the reason is in the track's democracy, where any regular motorsport fan is able to – in exchange for a small fee – try their strengths with their own car?

THE ONLY SURE THING is the beginning: in 1925 when the architect Gustav Eichler started work on a giant facility planned to combine track races with the then popular mountain straights. The location was easily chosen – the wooded Eifel mountains in Northern Germany, where until that moment the German motorsport club (ADAC) had been organising races on public roads. Eichler's original project was over 28 kilometres long, during which the race drivers had to negotiate 187 of the most insidious curves. What is more, the medieval castle of Nurburg is situated on one of the high hills within the track's limits.

To a great extent, all this is preserved now. The racing distance is shortened to a still impressive 20 kilometres. The rest, however – the uneven concrete, the blind curves, the lack of safety zones, keeps disturbing the sleep of every passionate motorsport victim. Throughout the years, the asphalt road-bed has gradually grown to become a huge complex. In the Southern part, modern Grand Prix races have been built. Hotels, shopping centres, exhibition halls, even a museum have appeared. Nevertheless, the most popular one is the classic North-eastern loop, known by its German name – Nordschleife.

IF DANTE'S INFERNO HAS NINE CIRCLES, The Green Hell near Nurburg manages just fine with four. These are the critical points where anyone who has dared to come out on the track must be careful. The complex Airport, for example, explains its nickname with the hellish conditions with which it puts vehicles

to the test. In this part of the circuit the covering is extremely uneven and the faster racing cars occasionally lift off on all wheels. The nickname, however, is actually older – once a small airfield was located near it. The most well-known combination of turns in 'Nurburgring' is The Mine. Here, the most accidents have occurred, some of which fatal. The Mine consists of a tight right-hand corner followed by a fast stalking left kink. On that very spot, at the exit of The Mine in 1976, Niki Lauda hit the embankment and remained trapped in the burning car while his F1 colleagues tried to pull him out. Niki survived, though at the cost of a prolonged coma and severe burns to his face. By an irony of fate, right before the start, Lauda intended to boycott the race in order to draw the organisers' attention to the insufficient safety arrangements. Then, the other pilots almost laughed at him and refused to support him.

THE PHOTOGRAPHERS' FAVOURITE LOCATION

and one of the slowest straights is Karussell ("the carousel"). This is the long U-turn, covered with concrete panels, which is present in every 'Nurburgring' photograph. It is named after the German pilot Rudolf Caracciola who determined that when he entered the ditch with his two inner tyres, his car left the curve on its own with maximum speed – as if on rails. Later on, other pilots came to the same fundamental conclusion.

The Argentinean legend Juan Manuel Fangio also has an interesting story on Karussell. The future five-time F1 champion was once overheard advising a young driver to aim for the tallest tree at the exit of the curve in order to preserve the speed at an extreme degree.

The last circle of The Green Hell is called Small Fountain. It consists of two right-hand corners connected by a short straight. In 'Nurburgring's' modern history the most spectators are gathered here, as the straight is located the closest to the largest car park of the complex. And, this is the reason why most accidents happen here – enthusiastic non-professional pilots use the opportunity to impress the crowd gathered behind the fence. ■

В куфара на Иван Иванов

Иван Иванов е мениджър на корейския гигант LG Electronics за България. Нещата, които винаги взема със себе си на път:

Nexus 4. Защото ми е нужен телефон, на който мога да разчитам.

Just listen. Наръчникът за комуникация на всички нива на Марк Голдстън ми дава интересни идеи как да извлечам най-доброто от различни ситуации и как успешно да управлявам хората и бизнеса на компанията.

Lanmon LG. В него е събран целият ми свят – в професионален и личен план. Използвам го за делова кореспонденция и преглед на документи, тук се пазят и всички незабравими моменти с моето семейство.

Фотоапарат Canon. За да запечатвам най-хубавите гледки и най-интересните места, на които имам желание да се върна.

Доброто си настроение. Защото вярвам, че животът е такъв, какъвто си го направиш, и е твърде кратък, за да го пилееш в лошо настроение. ■

In the Suitcase of Ivan Ivanov

Ivan Ivanov is the CEO of the Korean giant LG Electronics for Bulgaria. These are the things he always carries with him on his travels:

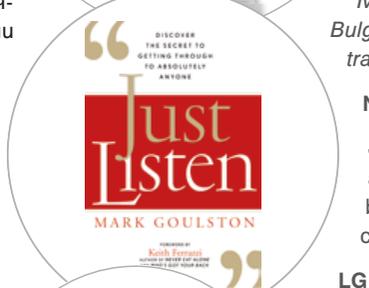
Nexus 4. Because I need a reliable telephone.

Just Listen. Mark Goulston's communication manual for all levels gives me interesting ideas on how to make the best of any situation and how to successfully manage the company's people and business.

LG Laptop. My whole world is in there – both the professional and personal aspects. I use it for business correspondence and reviewing documents, but all those unforgettable moments with my family are also in there.

Canon Camera. In order to capture the most beautiful sights and the most interesting places, which I would like to visit again.

My good spirits. Because I believe life is what one makes out of it and it is too short to waste being in a bad mood. ■

Sams^onite

BY YOUR SIDE

Офисът – моята крепост

Работното място трябва да
внушава почти домашен уют
според най-новите интериорни
тенденции.

Текст КИРИЛ СТАНЕВ
Фотография АЛЕКСАНДЪР НОВОСЕЛСКИ

„Моят дом е моята крепост“ е вече
твърде демодурирана концепция. Актуална
тенденция в интериора гласи по-скоро
„Моят офис е моят дом“. Не се притесня-
вайте, не ви призоваваме да работите
денонощно. Просто в последните години
концепцията за офиса се промени корен-
но. Няма го вече заслепяващото неоново
осветление, скучните бюра и неудобните
столове. Мястото, на което работим (и
където според една протичка сметка пре-
карваме една трета от активния си жи-
вот), трябва да е удобно, с изразителност
и собствено послание. Няколко от най-ак-
туалните идеи за офис-пространството:

Известният експериментатор Арик
Леви е откъснал офиса от земното прите-
гляне (1), извеждайки го в този насърчаващ
въображението смалтов метеорит.

Италианецът Карло дал Бианко насто-
ява в офиса да използва всички елементи,
които използва и в дома, за да създаде уют
и творческа обстановка (2).

Гуруто на модерните продуктови ди-
зайнери Алесандро Мендини залага на
микса от много цветове, извити нетра-
диционните форми или много изчистени ми-
нималистични линии (сн. 8731)

От Fondazione Visazza настояват, че
мъжът, за да се чувства добре на работ-
ното място, задължително се нуждае от
следните скулптурни елементи - чанта,
шапка, ръкавица, чаша за кафе, лампа, кос-
тюм и най-вече сейф (4).

Някои дизайнери смятат, че офисът
трябва да пресъздава лятното безгрижие
и атмосферата на плажа (5). Или пък, на-
против, да сложи строга метална маска,
за да всява уважение и почитание сред слу-
жителите (6).

The office – my castle

The workplace should suggest almost domestic cosiness according to the latest interior trends.

By KIRIL STANEV
Photography ALEXANDER NOVOSELSKI

“My home is my castle” has become a rather outmoded concept these days. Instead, the current interior trend is “My office is my home”. Don’t worry, we’re not urging you to work round the clock. It’s simply that in recent years the office concept has changed dramatically. Gone are the blinding neon lighting, boring desks and uncomfortable chairs. The place where we work (and where, according to a simple calculation, we spend one third of our active life) has to be comfortable, with an ambience and own message. Some of the current ideas for office space:

Well-known experimenter Arik Levy has detached the office from gravity (1), placing it into this imagination-triggering enamel meteorite.

The Italian Carlo dal Bianco insists to use all the elements he uses at home in the office in order to create a cosy and creative atmosphere (2).

The guru of modern product designers, Alessandro Mendini, bets on a mix of many colours, curved unconventional forms and pure minimalist lines (photo 8731)

Fondazione Bisazza insists that in order to feel good in the workplace a man must have the following sculptural elements: bag, hat, glove, coffee cup, lamp, suit and, above all, a safe (4).

Some designers think that the office should recreate summer carefreeness and a beach atmosphere (5). Or, on the contrary, don a stern metal mask to instil respect and deference among employees (6).

БАЛОНЕНА ИНДУСТРИЯ

Измислена още от древните гърци, в наше време гъвката завладя света и дори се превърна в начин на изразяване. Непокорен от нея остава само шоколадът

Текст ЯСЕН БОРИСЛАВОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Изглежда някак банално историческите корени на всички съвременни храни и готварски технологии да се откриват в праисторическата древност, в египетските папируси, в Библията или в Омировия епос. Струваше ни се, че поне дъвката – този толкова съвременен порок – ще направи изключение. Но се оказа, че грешим.

УСТАНОВЕНО Е, ЧЕ ДРЕВНИТЕ ГЪРЦИ са дъвчели смола от мастиково дърво (с тази смола се прави истинското узо), за да си чистят зъбите, а може би и за по-приятен гъх. Маите в Южна Америка също дъвчели смола от различни растения. Индианците в Северна Америка дъвчели смола от смърч и е твърде вероятно под тяхно влияние първите европейски заселници да са усвоили този навик, който няколко века по-късно щял да роди едно от знаковите изобретения на модерната цивилизация - дъвката. Изглежда, верни на европейския обичай всяка чуждоземна новост да се преосмисли и усъвършенства, първите американци започнали да смесват смолата от смърч с пчелен восък. Все пак ранната история на дъвката за нас остава неясна и догадките в тази област са повече от неоспоримите факти.

МОДЕРНАТА ИСТОРИЯ НА ДЪВКАТА започва към средата на XIX век в САЩ, където тя се превръща в пазарен продукт. Анализите на тази индустрия сочат, че през 1848 година американецът Джон Къртис произвел първата дъвка за пазара. Нарекъл я Pure srgise gum, което може да се разбира малко двусмислено – srgise означава както „смърч“, така и „издокаран“, „наперен“. Може би още оттогава датират онази характерна напереност и онзи непукизъм, с който киното по-късно ще увековечи образа на младия човек, дъвчещ дъвка. Той винаги е изглеждал някак дистанциран от заобикалящия го свят.

През 1850 същият Джон Къртис започнал да продава парафинови дъвки, които бързо станали много популярни. Малко по-късно друг американец, зъболекарят Уилям Филип Симпъл от Охайо, патентовал дъвката в САЩ под името Improved chewing gum. Той явно е усещал, че това е продукт с бъдеще в стоматологията, но истината се оказала много по-масабна.

ГОЛЯМАТА ПРОМЯНА, или по-точно същинското раждане на новата индустрия станало през 1869, когато според различни източници бившият мексикански президент генерал Антонио Лопес де Санта Ана, след като бил изгонен от родината си, се установил да живее в Ню Йорк. Той пренесъл със себе си един тон суров латекс, добит от каучуково дърво (Hevea Brasiliensis). Това била отлична суровина за дъвка (като такава се използва и днес), но трябвало някой да открие това нейно приложение и да го предложи на

пазара. Генералът опитвал да убеди нюйоркския фотограф и изобретател Томас Агамс да купи гумата. Агамс след известни колебания приел, като възнамерявал да я използва за гумени изделия, но установил, че точно този тип не се поддава на вулканизация. Докато изобретателят правел различни експерименти, мексиканецът с отегчен поглед го наблюдавал и от време на време дъвчел от суровината. Тогава Агамс бил осенен от гениалната идея. Той приготвил част от естествения латекс в дози за дъвкане и го предложил в една дрогерия за продажба. Година по-късно поръчките били толкова много, че Агамс, вече в амплото си на изобретател, патентовал машина за производство на дъвки. Неговата първа дъвка била кръстена „Black Jack“.

През 1880 друг американец, Джон Колган, измислил начин вкусът на дъвките да стане по-траен и по-приятен. Той пръв започнал да ги подслажда. Дотогава вкусът им бил слаб или никакъв.

ДНЕС НЯКОИ ИСТОРИЦИ са склонни да виждат в дъвката не просто важна част от американската култура, но и катализатор за развитието на търговията. През 1888 година в една от станциите на нюйоркското метро била поставена първата машина за продажба на дъвки. По-късно практиката станала масова, а идеята за този вид търговия била приложена при десетки други продукти. Иначе казано, дъвката стои в основата на днешните автомати за продажба на кафе, чай, цигари, а очевидно и идеята за банкоматите е вдъхновена от този опит.

Дъвката за балончета – последният и най-висш стадий в развитието на тази индустрия – била измислена още през 1906, но станала истински популярна едва през 20-те години на миналия век. Тогава в продажба била пусната знаменитата розово оцветена дъвка „Double bubble, bubble gum“. Оттогава до днес розовият цвят е най-често срещаният при дъвките за балончета. Явно това е цветът, чрез който дъвчещият и методично произвеждащ балончета човек има най-малък шанс да остане незабелязан.

ЗАЩО ТОЧНО ДЪВКАТА ЗА БАЛОНЧЕТА се оказва ключов етап в развитието на тази индустрия? Какво дава балончето на дъвчещия и околните? Отговорите трябва да се търсят в полето на социалната психология. Благодарение на балончето дъвкането се превръща в едно малко по-специално занимание. Чрез него дъвката напуска устата на дъвчещия и се превръща в комуникационен знак. Чрез балончето може да се изрази отношение към света, към околните, към урока по математика или литература. Нагувайки голям розов балон, точно когато учителката по математика обяснява Питагоровата теорема, всеки юноша демонстрира, че вече се е издигнал над тези неща, че живее в свой автономен свят, където площта на който и да ▶

► било ромб или тетраедър е съвършено незначителен и периферен проблем.

Странно е, че американските учителите, които някога са наказвали учениците за гъвчене в час, сега раздават гъвки като награда за добро поведение. Така твърдят някои американски сайтове, посветени на историята на гъвката.

ИМА ОЩЕ ЕДНА СТРАННОСТ: човекът е единственото същество, което гъвче гъвка. Опити с шимпанзета са установили, че след няколко минути маймуната или я изплюва на земята, или си я размазва в козината.

Впрочем това поведение на животното не би трябвало да изненадва, защото точно гъвката в устата на Homo sapiens често му придава замислен вид. Ако тя беше позната по времето на Декарт, неговата максима „Cogito ergo sum“ (мисля, следователно съществувам) вероятно би изглеждала по друг начин – „Дъвча, следователно мисля.“ Балончето в този случай прилича на сигнал за току-що произведена мисъл. Възможно е авторите на комикси, поставяйки мислите на своите герои в балончета, да са достигнали до това графично хрумване благодарение на гъвката за балончета.

След като в края на XIX век производителите се чудели как да подсладят гъвката, към средата на миналия век тенденцията тръгва в обратна посока. Тогава са изобретени гъвките без захар, както и освежаващите ментови гъвки, често препоръчвани като здравословни, защото почистват зъбите и намаляват стреса. Целта е била да се привлекат за каузата на гъвкането всички възрасти и тя явно е постигната. Днес средният американец предгъвква около 300 гъвки годишно, което прави оборот от около 2 млрд долара само в САЩ.

В МОМЕНТА ДЪВКИТЕ СЕ ПРАВЯТ от захар, житен сироп, овкусители, омекопителители и гума база. Последната суровина най-често е синтетична, но понякога се използва и естествен латекс – точно като онзи, който Томас Адамс купил от изгонения мексикански генерал Антонио Лопес де Санта Ана през 1869.

Въпреки огромното развитие на тази индустрия, невероятното разнообразие от вкусове и щедро рекламираните чудодейни свойства на нейните продукти, все още има и непостижими неща. Оказва се, че не е възможно да се направи гъвка с шоколадов вкус. Причината е, че какаовото масло прави латекса прекалено мек и лепкав. До това забележително откритие

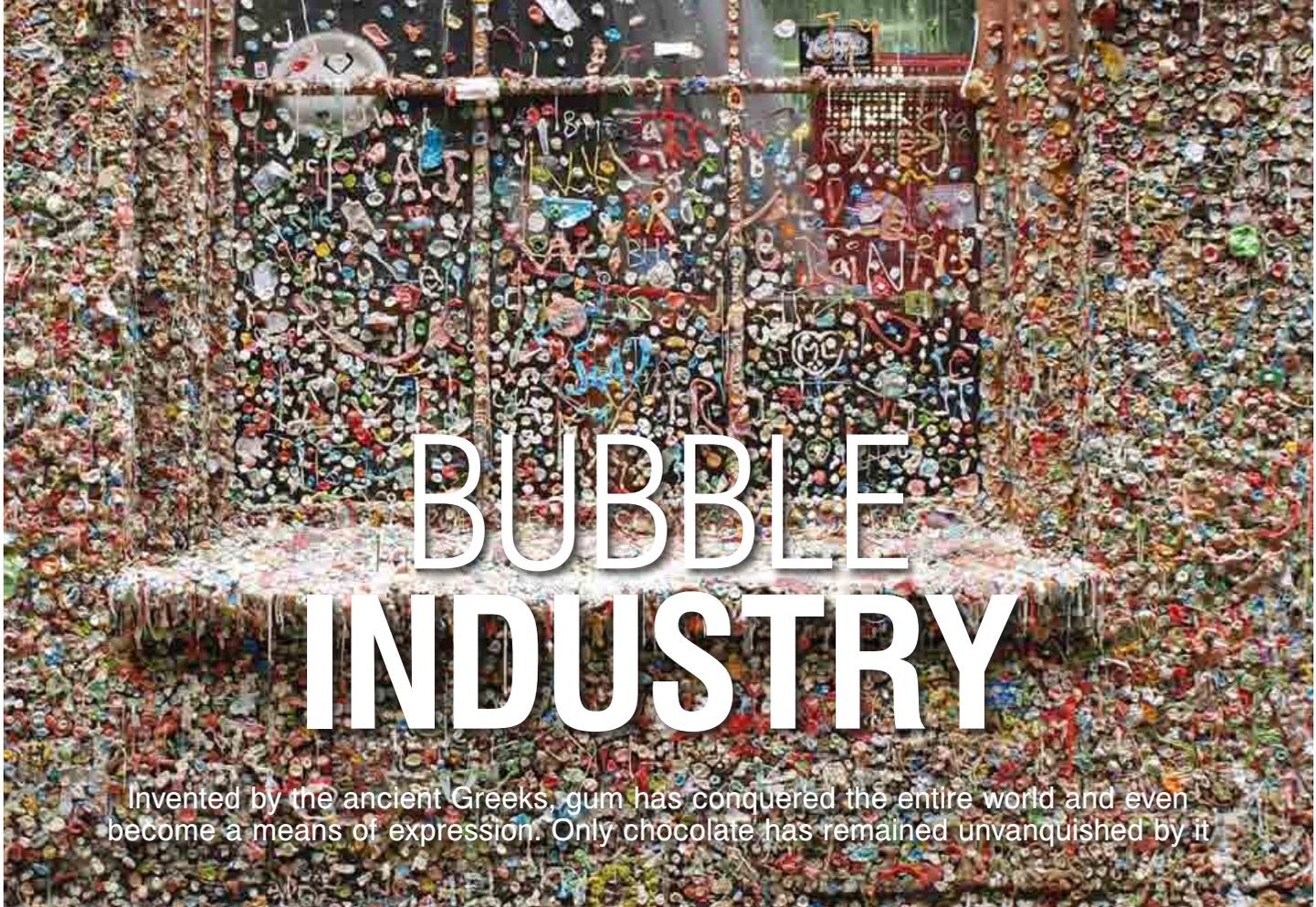

Днес средният американец предгъвква около 300 гъвки годишно, което прави оборот от около 2 млрд долара само в САЩ

почти всяко дете е стигало и само, след като е опитвало да гъвче гъвка заедно с парче шоколад.

България никога не е стояла далече от световните тенденции в гъвкането на гъвка. Познатата от негалеchnото ми-

нало българска гъвка „Идеал“ беше мярка за детски комфорт, добро настроение и умерено щастие. От нея обаче не ставаха хубави балончета, което с днешна дата би могло да се тълкува като един от дефектите на социализма. ■

Text YASEN BORISLAVOV / Photography SHUTTERSTOCK

Finding the historical roots of all modern foods and cooking technologies in prehistoric times, Egyptian papyri, the Bible, or a Homeric epos may sound somewhat commonplace, but we thought that, at the very least, bubblegum – that modern vice – would be an exception to the rule. But it turns out we were wrong.

IT HAS BEEN ESTABLISHED THAT THE ANCIENT GREEKS chewed resin made from the mastic tree (also used for making authentic ouzo), in order to clean their teeth, and perhaps to have more pleasant breath. The Mayas in South America also chewed resin from different plants. Indians in North America chewed spruce resin and, most likely, they influenced the first European settlers to adopt the habit, which would give birth to one of the most popular inventions of modern civilization – gum. It seems that being true to the European habit of rethinking and improving every foreign novelty, the first settlers began to mix the spruce resin with beeswax. However, the early history of bubblegum remains hidden in mystery and speculation in this area outnumbers proven facts.

THE MODERN HISTORY OF BUBBLEGUM began by the middle of the 1800s in the USA, where it turned into a marketable product. Industry chronicles point out that in 1848 the American John Curtis made the first gum for the market. He called it Pure Spruce Gum, which is intentionally somewhat ambiguous; spruce means not only the coniferous evergreen tree, but also “smart in appearance” or “neat”. Perhaps we can draw a connection to the typical jauntiness and self-confidence of those times, which the film industry would later immortalize via images of a young person chewing gum. He always looked somehow detached from the surrounding world.

In 1850, that same John Curtis began to sell paraffin gums that quickly became popular. A little later another American, William Philip Simple, a dentist from Ohio, patented a gum product in the USA under the name Improved Chewing Gum. He obviously felt that this product had a future related to dentistry, but the truth vastly exceeded his expectations.

THE BIG CHANGE, or rather the birth of the gum industry per se, happened in 1869, when, according to different sources, the former Mexican President, General Antonio Lopez de Santa Ana, moved to New York after being exiled from his native country. He brought with him a ton of raw latex, obtained from the rubber tree (*Hevea Brasiliensis*). This was an excellent raw material for chewing gum (and is still used as such today), but no one had yet discovered that particular use for latex and offered it on the market. The general tried to convince the New York photographer and inventor Tomas Adams to buy the rubber. After some hesitation Adams agreed, intending to use it for rubber articles, but he discovered that that particular type of latex does not survive vulcanization. While the inventor was experimenting with different possibilities, the Mexican watched him wearily and chewed a bit of the raw material once and awhile. Then, a brilliant idea dawned on Adams. He prepared part of the natural latex in portions suitable for chewing and offered them to a drugstore for sale. A year later, there were so many orders that Adams, already an inventor, patented his machine for producing bubblegum. His first gum was called Black Jack.

In 1880, another American, John Colgan, invented a means to make the taste of chewing gum more durable and pleasant. He was the first to add sugar to the gum. Until then their taste was weak or they had no taste at all.

SOME HISTORIANS TODAY tend to see chewing gum not only as an important part of American culture, but as a key accelerator of the development of trade, too. The first vending machines were installed in one of New York’s subway stations in 1888, exclusively to sell chewing gum. Later this practice became wide-spread and the trade concept was applied to scores of other products. In other words, bubblegum was the foundation for all present day vending machines whether selling coffee, tea, or cigarettes; the idea for the first ATM was also borrowed from this experience.

Bubblegum – the final stage and apex in the development of this industry – was invented as early as 1906, but it was not until the 1920s that it gained popularity. The famous pink colored gum, Double Bubble Gum, was released on the market precisely during those years. From then on pink would be the color most often used for bubblegum. Obviously, this is the color with which the person chewing and methodically making bubbles has the slightest chance of remaining unnoticed.

WHY DID BUBBLEGUM PRECISELY prove to be a key stage in the development of the industry? What meaning does the bubble hold for the person chewing and for the others around him? We must look for the answers in the field of social psychology.

Thanks to the bubbles, chewing became a slightly more specific activity. It allowed the gum to leave the mouth of the chewing person and become a means of communication. By means of the bubble one can express his attitude to the world, to the surrounding people, to one's math or literature class. By blowing a big pink bubble just when the teacher is explaining the Pythagorean Theorem, every teenager can show he is above those things, that he lives in his own autonomous world where the area of any rhomb or tetrahedron is an absolutely insignificant, marginal issue.

It is a strange thing, according to some American sites dedicated to the history of chewing gum, that at one time US teachers punished students for chewing in class, while now they hand out bubblegum as a reward for good behavior.

THERE IS ONE MORE PECULIARITY: man is the only creature that chews gum. Experiments with chimpanzees have established that after a few minutes the monkey either spits it out, or smears it into its fur.

By the way, this behavior on the part of the animal should not surprise us since gum in the mouth of Homo sapiens does precisely the same

thing – gives him a thoughtful appearance. If chewing gum were known in the time of Descartes, his maxim Cogito ergo sum (I think, therefore I am) would have been I chew, therefore I think. In this case, the bubble looks like a signal that a thought has just been thought. It is possible that the authors of comics picked up the graphic idea of putting the words of their characters in balloons thanks to bubblegum.

While chewing gum manufacturers were wondering how to add sweetener to gum by the end of the 1800s, this trend began to reverse from the middle of the 1900s. In those years, sugar free chewing gum was made, as well as refreshing mint-flavored gum, which is very often recommended as healthy because they clean one's teeth and lower stress. The goal was to entice people of all ages to chew and that goal has obviously been met. The average American today chews about 300 pieces of gum annually, which leads to revenues of \$2 billion in the US alone.

AT PRESENT, CHEWING GUM IS MADE from sugar, corn syrup, flavoring, softeners, and a gum base. The last ingredient is most often synthetic, but sometimes the manufacturers use natural latex, just like the one, which Tomas Adams bought from the exiled Mexican general Antonio Lopes de Santa Ana back in 1869.

Despite the huge development of the industry, the incredible variety of tastes and the widely advertised miraculous qualities of its products, there are still things that can not be attained. It turns out that it is impossible to make chocolate-flavored gum. The reason is that cocoa butter makes latex too soft and sticky. This remarkable discovery has been made by any child who has tried to chew gum with a piece of chocolate.

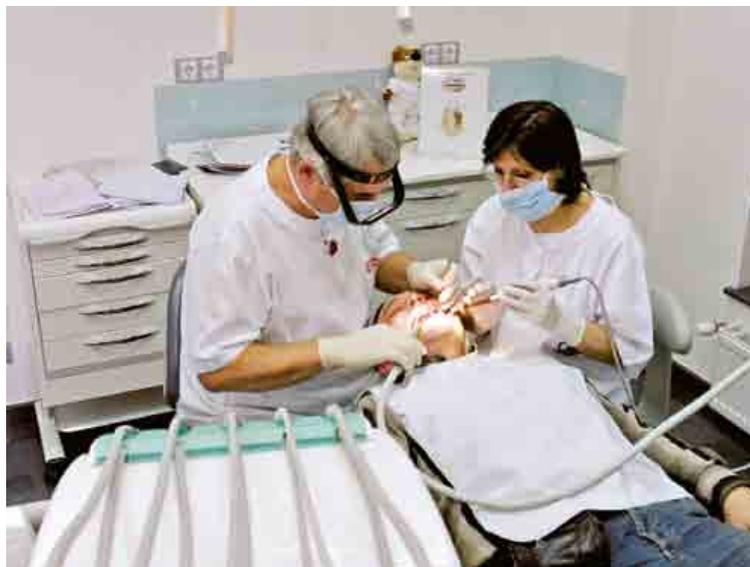
Bulgaria has been far behind world trends in chewing gum. The Bulgarian chewing gum "Ideal" from the recent past was a way to measure children's comfort, good mood, and moderate happiness. However, it was not good for making big bubbles, which could be interpreted today as one of socialism's drawbacks. ■

Център по дентална медицина Свети Георги

ул. Константин Иречек 20, София, България
тел. 02/954 47 83, тел./факс 02/952 41 94
моб. тел.: 0886 129 213, 0898 526 082
e-mail: dc_st.george@abv.bg

Ако имате два свободни дни в София, идете на зъболекар дори да смятате, че не ви е необходимо. Повечето българи, които живеят в чужбина, редовно се прибират с единствената цел да си лекуват зъбите в България, където стоматолозите не само се справят доста добре, но и за по-малко пари.

В денталния център на г-р Цалов, специализирал ендодонтия, парадонтология и имплантология в Австрия, Италия, Швейцария и Франция, може да получите и козметични услуги. Една от възможностите е да си избелите зъбите по най-популярните в Европа технологии или просто да си направите профилактичен преглед. Новост в центъра е лечението с лазерен апарат без болка и без анестезия.

St. George Dental Services Centre

20 Konstantin Irechek Str., 1000 Sofia, Bulgaria
phone: +359 2/ 954 47 83, phone/fax: +359 2/952 41 94
cell phone: +359 886 129 213, +359 898 526 082
e-mail: dc_st.george@abv.bg

If you have a couple of days to spare in Sofia then you should visit a dentist – even if you don't think you need to. The majority of Bulgarians who live abroad regularly return with the single aim of having their teeth taken care of in a country where the dentists not only perform a very decent job, but also charge a lot less.

At Dr. Tsalov's Dental Services Centre you can also have cosmetic treatments. Dr. Tsalov has studied endodontics, paradontology, and implantology in Austria, Italy, Switzerland and France. Therefore, you will have the opportunity to have your teeth whitened with the latest European technology, or simply have a check-up.

Laser treatment, which is performed without anesthesia and is completely painless, is one of the centre's more novel procedures.

Carpe Diem complex

Brand new exclusive development on first line in Balchik.
Balchik, Bulgaria

Harmony complex

Apartments For Sale - Building 3 and Building 4
St. St. Constantine and Helena, Bulgaria

31 Tzar Simeon I str. 9000 - Varna, Bulgaria
tel: +359 52 663 799 mobile: +359 888 603 351
tel: +359 52 663 709 mobile: +359 885 190 390
e-mail: info@teamrealty.bg

Brasserie

София, ул. Райко Даскалов №3,
в градината на ул. Ангел Кънчев и Солунска
тел. 02/ 980 03 98

Brasserie напомня за елегантните ресторанти на Горен Манхатън и е перфектно място за бизнес обяд, вечеря с приятели, следобедно кафе и (или) късни коктейли. Закътанният вътрешен двор приканва към студено мохито, а стилният салон – към кулинарна екстраваганца. Заведението е носител на наградата на специализираното списание Bacchus в категорията Bar&Dinner за 2006 и 2007 година. Изборът от ястия е впечатляващ, а кухнята – интернационална. Можете да ги поleetе с първокласни вина и напитки от цял свят.

The establishment won the Bacchus magazine Bar&Dinner Award in 2006 and 2007. The cuisine is international and the choice of gourmet dishes is staggering. Wash them all down with first-class wines and spirits from around the world.

Brasserie

3 Raiko Daskalov Str., Sofia
(in the public gardens adjoining
Angel Kanchev and Solunska Str.),
phone: +359 2/ 980 03 98

Brasserie is reminiscent of trendy upper Manhattan eateries and is the perfect place for a business lunch, dinner with friends, afternoon coffee and/or late night drinks. A cosy patio at the back tempts you into having an ice-cold Mojito cocktail, while the elegant salon invites you to partake in a culinary extravaganza.

Motto

София, ул. Аксаков №18
тел. 02/ 987 27 23

Историята на всеки съвременен град е запечатана в забележителностите, които го характеризират на географската карта. Има и друга история, която често пъти е много по-любопитна и лична – онази, която пишат хората в заведенията, превърнали се от години в градска легенда. Едно такова място винаги е съчетавало добрия вкус в музиката, храната и компанията, и от дълго време се е превърнало в култово и любимо за всеки, който иска да бъде част от интересната градска тълпа.

Клуб Мото е градски пристан за всеки, който иска да бъде някой или да срещне интересни събеседници, да научи най-новите софийски клюки, да разбере всичко за хитова книга, филм или театрална постановка. Удоволствието от приятния разговор е допълнено от елегантното меню, добрата селекция от напитки и хубава музика - от онази, която не те ангажира непременно да влезеш в ритъм, а по-скоро отзвучава леко встрани, като хармоничен фон на преживяването. Спокойствието и уютът са превърнали Клуб Мото не само в предпочитано, но в задължително място за всеки, който иска да усети истинската атмосферата на София и да научи най-тайните ѝ истории.

Club Motto is an urban "port in a storm" for everyone who wants to be somebody or to meet an interesting crowd, to learn the latest Sofia gossip, or hear everything about the latest best-selling book, box office hit or popular theater performance. The pleasure of a nice conversation is augmented by an elegant menu, good selection of drinks and nice music – the kind that doesn't force you to get into the rhythm, but that simply creates a harmonious environment for your experience. The calmness and coziness of Club Motto have made it not only the most preferred spot, but also the place for everyone wishing to experience the real atmosphere of Sofia and to learn its most secret stories.

Motto

18 Aksakov Str., Sofia
phone: +359 2/ 9 872723

The history of every modern city is hidden among the sights that make it stand out on the geographical map. And often there is another unique story that is quite peculiar and personal – the story told by people and places that have become legends within the city as the years go by. A place just like this, which has always combined good taste in music, food and company, quickly became the favorite place for everyone wishing to be part of the interesting, urban crowd.

Spaghetti Company

СЕРДИКА ЦЕНТЪР, бул. Ситняково №48
тел. 02/ 841 28 18
ЦУМ – етаж 1, тел: 02/ 926 0427
MALL OF SOFIA – бул. Ал. Стамболийски №101
Mall Bulgaria 102 et 3 до кино Арена
Работно време:
понеделник - неделя от 10:00 до 00:00 ч.
spaghetticompany@mail.bg

Трите ключови гумички на вече веригата заведения Spaghetti Company са: Pizza, Pasta, Modernista. Акцентът е върху италианска кухня, но се долавят и нотки от средиземноморската и френската класическа кулинария, а Modernista описва ърбън атмосфера и дизайн. Изчистения модерен стил и леката музика създават уют и спокойствие! В Spaghetti Company можете да се насладите на вкусна италианска кухня, специално подбрани вина, перфектно обслужване и приятна музика. Ресторантът е идеалното място за вашите делови и лични срещи.

the minute you cross its threshold. Only one step and you forget about the busy turmoil of the city, and move into another reality that has a magic atmosphere and countless culinary propositions. Here you will find a pleasant combination of contemporary interior design, exquisite international cuisine and relaxing music. The restaurant also impresses with its delicate personal attitude towards the customer and the feeling of home comfort. All this makes Spaghetti Kitchen the most modern and desired place in Sofia.

Spaghetti Company

SERDIKA CENTER, 48 Sitnyakovo Blvd
phone: +359 2/ 841 2818
TZUM – floor 1, phone: +359 2/ 926 0427
MALL OF SOFIA – 101 Al. Stamboliiski Blvd.
Mall Bulgaria 102 floor 3 near Arena cinema
Working time:
Monday-Sunday 10:00 am – 12:00 pm
spaghetticompany@mail.bg

It is not possible to pass 6th of September Street and to remain indifferent to the appearance of this unusual restaurant. You will understand what makes it so unusual

Este:

ВИСШАТА КУХНЯ ВЕЧЕ И В БЪЛГАРИЯ

ул. Николай Хайтов №3 А
тел.: 02/ 868 72 96
мобилен телефон: 0886 700 269
www.este-restaurant.com

Este:

HAUTE CUISINE IS NOW IN BULGARIA

3 A, Nikolay Haytov str.
phone: 02/ 868 72 96
mobile phone: 0886 700 269
www.este-restaurant.com

С нарастващите нужди на ценителите на истински качествената кухня в България се роди идеята за създаването на Este – един ресторант, различен от всички останали. За осъществяването ѝ бе привлечен Димитър Дамянов – готвач със завидна биография, черпил опит и вдъхновение в най-добрите ресторанти на планетата, включително копенхагенския Noma (номер 1 в света за 2010, 2011, 2012), испанския Arzak (номер 8 в света за 2012), прочутия The Fat Duck на Хестън Блументал, лондонския Savoy Grill Restaurant на също толкова знаменития Гордън Рамзи, Le Gavroche на Мишел Ру, английските Ritz London и Lowry Hotel и испанския Martine Veresategue.

Авторският подход на Дамянов е да приготвя храната по новаторски, интересен и здравословен начин, като подбира най-качествените продукти от цял свят и ги съчетава с български билки и пресни диворастящи подправки.

Избата съдържа подобрени вина от цял свят, съхранявани в подходящи помещения при идеална температура.

Водеща във философията на Este е кухнята, но интериорът също не остава по-назад във формулата за качество, класа и стил. Всеки детайл е старателно подбран и поръчан при най-добрите световни производители и творци.

Другият стълб в концепцията на Este е обслужването – тук всеки клиент би бил напълно удовлетворен.

The increasing demands of connoisseurs for quality cuisine and good service combined with the absence of a restaurant that is able to meet those needs in Bulgaria gave birth to Este – a restaurant that is different from all others.

In order to realize this dream, Este recruited the best chef in Bulgaria – Dimitar Damyanov, who draws from his experience in some of the best restaurants on the planet, including: Noma, Copenhagen (world's number one restaurant for 2010, 2011 and 2012), Arzak, Spain (world's number eight for 2012), The Fat Duck, UK (Heston Blumenthal's restaurant and the number thirteen for 2012), Gordon Ramsay's Savoy Grill Restaurant, Ritz London, Le Gavroche (the restaurant of the famous Michel Roux), etc.

Dimitar Damyanov's unique approach is to prepare food in an innovative, interesting and healthy way. Our Chef selects the best quality products from all over the world and

combines them with local herbs and fresh wild spices.

A rich assortment of wines from all over the world is on hand, all of which are preserved in suitable rooms at ideal temperatures.

Cuisine is the main focus of the Este philosophy, but our interior and atmosphere are also important parts of our recipe for quality, class and style. Each and every detail has been selected with precision and ordered from the best manufacturers and artists in the world.

Customer service is at the heart of the philosophy and concept of Este restaurant.

Here, each client will feel completely satisfied.

Modera София

ЖИВОТЪТ Е ПО-ВКУСЕН С НАС.

кв. Изток
ул. „Фредерик Жулио Кюри“ №18
тел.: 02/ 971 32 78
мобилен: 0884 255 558

Modera Sofia

LIFE TASTES BETTER WITH US.

Iztok district
18 Frederic Juliot Curie St.
tel.: +359 2/ 971 32 78
mobile: -359 884 255 558

Романтика, топлина, уют – това е мотото на ресторант „Модера“. Разположен само на няколко минути от шумния център, ресторантът предлага богато разнообразие от прясна паста, риба и говежди стекове, приготвени с любов от шеф-готвача ни Красимир Киров. Съчетанието на вкусна храна, добро обслужване и приятна обстановка прави ресторант „Модера“ идеално място за бизнес среща, романтична вечеря и семейни тържества. Очакваме Ви.

Romance, warmth, coziness – this is Modera restaurant's motto. Located just a few minutes away from the bustle of downtown, the restaurant offers a rich variety of fresh pasta, fish and beef steaks, prepared by our chef, Krassimir Kirov, with love. The combination of delicious food, quality service and a pleasant atmosphere makes Modera restaurant the perfect place for a business meeting, romantic dinner or family celebrations. We are expecting you.

Ла Скара

София, на ул. „Проф. Кривор Азарян“ 11,
Студентски град до бл. 60 (тел. 0889369369)
Банско, ул. „Найден Геров“ 1,
хотел „Маунтин Парадайс“ 3,
до МОЛ Банско (тел. 0888369369).

Случвало ли ви се да ви донесат недопечено пиле, или необратимо кремиран стек? Тези злощастни случайности често развалят блаженото изживяване, наречено скара. В столичния ресторант „Ла Скара“ (с поделение и в Банско) са измислили оригинално средство срещу тях: просто тук можете да пригответе месото си сами.

Самите маси кроят в средата си по една внушителна скара, на която можете сами да метнете предварително маринованите меса, сирене халуми или зеленчуци. Понеже високотехнологичните скари не изискват мазнина, наоколо не пръска, а целият аромат от печенето се улавя от мощните аспиратори. Ако не сте в настроение за подобни подвизи, можете да седнете и на обикновена маса и да оставите готвача да се справи със стека ви.

Менюто е космополитно – пици, паста, морски дарове, елегантни салати (като „Попай“, с червено цвекло, синьо сирене и пълпчи яйца), завъртени специалитети, но и прости изпитани предложения като домашно къпоолу и патладжан с чесън, зехтин и цедено кисело мляко.

Мястото има още един силен коз: напълно обзаведен детски кът на горния етаж.

La Skara

Sofia, 11 Prof. Krikor Azaryan Str.,
Students Town, near bl. 60 (tel. 0889369369).
Bansko, 1 Nayden Gerov Str.,
Mountain Paradise 3 hotel,
near Mall Bansko (tel. 0888369369).

Have you ever been served a half-baked chicken or an irreversibly creamed steak? Misadventures like these often spoil the blissful experience called “grill.” La Skara restaurant in Sofia (which also has a location in Bansko) has worked out a strange yet quite efficient way of preventing this from happening: they simply allow you to prepare your meat yourself.

The grills are set in the middle of each table, which is where you will soon be grilling your own pickled meat, haloumi cheese or vegetables. There is no spitting grease because these high-technology grills use no fat, and powerful absorbing machines take away all the fragrances of the grilling. The process appears quite entertaining, but if you are not in the mood for such acts of heroism you can sit at an ordinary table and let the cook prepare your steak for you.

The menu is cosmopolitan – there is pizza, pasta, sea fruit, elegant salads (such as the Popeye, with beets, blue cheese and quail’s eggs), sophisticated specialties, but also simple and delicious starters – such as home-made eggplant mash, and a fantastic appetizer made from eggplant with garlic, olive oil and squeezed yoghurt.

The place has one more great advantage: a fully equipped children’s corner on the upper floor. Children can play there for hours.

Мали Београд

София, ул. Три Уши №15
(в офис сграда „Salt Palace“)
петък и събота – музика на живо
Обедно меню
тел. 087 986 3611, 089 337 7330
www.malibeograd.com

“Мали Београд” е стилно заведение, което ще ви предложи традиционна сръбска и балканска кухня, в съчетание със спокойна атмосфера и изискан интериор. Качествената и вкусна храна, която не можете да устоите да опитате, е комбинирана с голям избор на вина и български вина за ценители. Когато искате да разнообразите вечерята си, ресторант „Мали Београд“ ви дава най-доброто от сръбската и международната кухня. Селекцията от апетитни специалитети включва международни класици като телешки пепър стек, емблематични сръбски ястия като кюфтета със сирене и сметана, и най-добрите свински ребра в София. „Мали Београд“ е носил заслужено титлата за най-добър ресторант с подобрена храна в продължение на шест месеца през последната година и продължава традицията да предлага отлична кухня в гостоприемна атмосфера и с добро обслужване.

Mali Beograd

Sofia, 15 Tri Ushi St
(Salt Palace office building)
working time: Mon-Sat from 10 am to 12 pm
phone: +359 879 863 611
+ 359 893 377 330
www.facebook.com/mali.beograd.5

When you want variety with your dinner, Mali Beograd can get you the best of Serbian and international cuisine.

The delicious selection of specialties includes international classics like beef pepper steak and emblematic Serbian dishes like meatballs with cheese on cream and the best Serbian pork ribs in Sofia.

Mali Beograd has carried the title of the best restaurant for select food for six months in the past year and continues the tradition of offering a great meal in hospitable style and excellent service.

The restaurant is tucked away on a quiet street in Sofia’s centre and has many regulars – it was claimed as the best restaurant for selected food between November 2011 and April 2012, so better make a reservation to guarantee your superb dining experience.

Restaurante Te Quiero

ИЗКУШЕНИЕТО НА ИБЕРИЙСКАТА КУХНЯ

София, бул. България 56А
тел. 02/ 850 44 35
моб. тел.: 0888 04 04 04
www.tequiero.bg

През последните години в световните класации водещите ресторанти са испанските. В класацията на „Сан Пелегрино – топ 10“ за 2012 три от ресторантите са испански, печелейки призове със завидна техника и философия за храната.

Тази кухня се е прочула с традиционни и неустойими ястия като паеля, фидеуа и неповторимия вкус на хамон иберико бейота, завладял континенти.

Сега и в София можете да опитате всичко това – в испанския ресторант „Te Quiero“. Екипът от готвачи на „Te Quiero“ твори пред очите на гостите в отворена кухня. Всички храни са автентични, продуктите са внесени директно от Испания – рибата, подправките, оризът, хамоните, вината. „Te Quiero“ е едно от малкото места в България, където можете да се насладите на уникалните вкусове на антрекот и бон филе от „Black Angus“ и Wagyu Kobe style Beef.

Менюто, придружено от богата винена листа, ще задоволи напълно вашия изискан вкус.

Ресторантът разполага със 70 седящи места и уникална лятна градина със 120 места.

„Te Quiero“ е предпочитано място за романтична среща, бизнес обяд или вечеря с приятели. В „Te Quiero“ вие сте на гости при приятели.

Restaurante Te Quiero

THE TEMPTATION OF THE IBERIAN CUISINE

56A Bulgaria Blvd, Sofia, Bulgaria
phone: +359 2/ 850 44 35
mobile: +359 888 04 04 04
www.tequiero.bg

For the last years Spanish restaurants have been on top of international rankings. There are 3 Spanish restaurants in the 2012 edition of „San Pelegrino Top 10“ winning the awards thanks to their exclusive technique and philosophy for food. This cuisine is world-known for its traditional and irresistible dishes such as the paella, fideua and the unique flavor of the jamon iberico bellota, which made a conquest of continents.

Now you have the chance to taste all those masterpieces in Sofia in the Spanish restaurant „Te Quiero“.

The team of chefs of „Te Quiero“ create their dishes in an open air kitchen, just in front of the eyes of their guests.

All dishes are fully genuine and prepared of authentic ingredients imported directly from Spain – the fish, the spices, the rice, the jamons, the wines. „Te Quiero“ is one of the few places that will let you enjoy the unique flavours of the entrecote and bon fillet of „Black Angus“ and Wagyu Kobe style Beef.

The menu accompanied by a rich wine list will fully satisfy your exquisite taste.

The restaurant disposes of 70 seats and unique summer garden with 120 seats.

„Te Quiero“ is a privileged venue for a romantic rendezvous, business lunch or a dinner with friends. You've come to see friends instead of visiting a restaurant in „Te Quiero“.

Spaghetti kitchen

София, ул. 6-и септември №9
Резервации тел.: 0890 5 66666
office@spaghetti-kitchen.com
www.spaghetti-kitchen.com

Няма как да преминете по улица „6-и септември“ и да останете безразлични към вида на този наистина необикновен ресторант. Какво го прави такъв, ще разберете в момента, в който прекрачите прага му. С една-единствена крачка забравяте за работната сума тоха на големия град и се пренасяте в един друг сюжет с вълшебна атмосфера и безброй кулинарни предложения. Тук ще откриете приятна комбинация от съвременен дизайн в обзавеждането, изискано меню с интернационална кухня и отпускателна музика. От месец ноември се открива и отопляема външна градина. Заведението впечатлява и с деликатно лично отношение към клиента и усещане за домашен уют. Всичко това превръща Spaghetti Kitchen в най-модерното и желано място в София.

SPAGHETTI KITCHEN

ITALIAN FOOD AMERICAN GRILL

Spaghetti kitchen

9, 6th of September Str., Sofia, Bulgaria
Reservations: +359 890 5 66666
office@spaghetti-kitchen.com
www.spaghetti-kitchen.com

It is not possible to pass 6th of September Street and to remain indifferent to the appearance of this unusual restaurant. You will understand what makes it so unusual the minute you cross its threshold. Only one step and you forget about the busy turmoil of the city, and move into another reality that has a magic atmosphere and countless culinary propositions. Here you will find a pleasant combination of contemporary interior design, exquisite international cuisine and relaxing music. The restaurant also impresses with its delicate personal attitude towards the customer and the feeling of home comfort. All this makes Spaghetti Kitchen the most modern and desired place in Sofia.

ВАЖНО!

ПРЕВОЗ НА БЕЗПЛАТЕН БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР

НОВА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ ЕР

България Ер въвежда по линиите си нови правила за превоз на багаж за билети, издадени на/след 02 май 2011 г. Новата система, **PIECE CONCEPT**, се базира на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

РЕГИСТРИРАН / ЧЕКИРАН БАГАЖ

Всеки пътник има право да превози в багажниците на самолета безплатен багаж, както следва:

1. Общи правила – Международни и Вътрешни линии:

Класа на обслужване	Норма на безплатен багаж
Бизнес класа	2 броя – макс. до 23 кг и до 158 см всеки
Икономическа класа	1 брой – макс. до 23 кг и до 158 см

2. Изключения:

Златна карта на бонусната програма	Плюс 1 брой – макс. до 23 кг и до 158 см
За притежатели на кобрандирана карта „България Ер-ЦКБ“	Безплатна норма чекиран багаж – 2 броя до 23 кг всеки
За членове на програмата „ЦКБ Клуб“	Безплатна норма чекиран багаж – 2 броя до 23 кг всеки
Моряци	Плюс 1 брой – макс. до 23 кг и до 158 см
Бебета от 0-2 години	1 брой – макс. до 10 кг и до 115 см

Максималният размер е сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа - /l+h+w/.

Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане.

3. Такси за свръхбагаж - Международни линии:

За по-тежък багаж - между 23 кг - 32 кг	EUR 50
За по-обемист багаж - между 158 см – 203 см	EUR 70
Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг x 158 см	EUR 50
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг x 158 см	EUR 100

4. Такси за свръхбагаж - Вътрешни линии:

За по-тежък багаж - между 23 кг - 32 кг	EUR 20
За по-обемист багаж - между 158 см – 203 см	EUR 30
Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг x 158 см	EUR 20
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг x 158 см	EUR 50

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

5. Специални категории багажи:

Спортна екипировка	Включва се в безплатната норма багаж, при условие че е до 23 кг и до 200 см. Счита се като брой багаж. Изключение: - Международни полети: Един чифт ски на пътник – прилага се фиксирана такса от EUR 30. - Вътрешни полети: Един чифт ски на пътник - прилага се фиксирана такса от EUR 20.
Домашни любимци в пътническата кабина /PETS/: Максимално тегло на животното и клетката – до 8 кг Максимални размери на клетката – 48 x 35 x 22 см Приемат се само кучета и котки.	Не се включва в безплатната норма багаж. Заплаща се такса от EUR 50.
Животни в багажника /AVIH/: Максимално тегло на животното и контейнера – 32 кг Максимални размери на контейнера – 110 x 80 x 76 см	Не се включва в безплатната норма багаж. Заплаща се такса от EUR 80.

РЪЧЕН / КАБИНЕН БАГАЖ: 1 брой – до 10 кг

Размери - до 55 x 40 x 23 см, с максимален сбор от трите измерения до 115 см

За смесени превози с участието на България Ер и други партньорски авиокомпании в маршрута могат да бъдат прилагани други условия за багаж.

IMPORTANT!

CARRIAGE OF FREE OF CHARGE BAGGAGE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

NEW BAGGAGE POLICY OF BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces its new rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued on / after 02 May 2011. The new policy, PIECE CONCEPT, is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger has the right to transport in the aircraft free of charge baggage, as follows:

1. General Terms – International and Domestic Flights:

Booking Class	Terms for free of charge baggage
Business Class	2 PC – up to 23 kg and 158 cm
Economy Class	1 PC - up to 23 kg and 158 cm

2. Exceptions:

Gold Bonus Program Card	Plus 1 PC – up to 23 kg and 158 cm
Holder of Co-branded Card – Bulgaria Air-CCB	Free bag allowance – 2 PC up to 23 kg each
Members of CCB Club Programme	Free bag allowance – 2 PC up to 23 kg each
Marines	Plus 1 PC – up to 23 kg and 158 cm
Infants from 0-2 years old	1 PC – up to 10 kg and 115 cm

The maximum allowed size is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/.

The passenger can transport more than the free of charge terms for an additional charge.

3. Extra Baggage Fees - International Flights:

Overweight /between 23 kg and 32 kg/	EUR 50
Oversize /between 158 cm – 203 cm/	EUR 70
Extra piece - second piece up to 23 kg x 158 cm	EUR 50
Extra piece - third piece up to 23 kg x 158 cm	EUR 100

4. Extra Baggage Fees - Domestic Flights:

Overweight /between 23 kg and 32 kg/	EUR 20
Oversize /between 158 cm - 203 cm/	EUR 30
Extra piece - second piece up to 23 kg x 158 cm	EUR 20
Extra piece - third piece up to 23 kg x 158 cm	EUR 50

Baggage with weight of more than 32 kg is subject to Cargo transportation.

5. Special baggage items

Sports Equipment	It is subject to free of charge carriage in case the baggage is up to 23 kg and to 200 cm. It is considered as a piece of baggage. Exception: - International Flights: Pair of skis for passenger – fixed fee of EUR 30 is applied. - Domestic Flights: Pair of skis for passenger – fixed fee of EUR 20 is applied.
Pets in the aircraft cabin /PETC/: Maximum weight of the pet and cage - up to 8 kg Maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm Only dogs and cats are allowed.	Not included in the free of charge baggage norm. Fee of EUR 50 is applied.
Animal in the baggage compartment /AVIH/: Maximum weight of the animal and the container – 32 kg Maximum dimensions of the container – 110 x 80 x 76 cm	Not included in the free of charge baggage norm. Fee of EUR 80 is applied.

HAND/CABIN BAGGAGE: 1 PC - up to 10 kg

Dimensions – 55 x 40 x 23 cm, with maximum sum of all dimensions up to 115 cm

For code-share flights with Bulgaria Air and other partner airlines in the route can be applied other baggage policies.

НОВИ ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА ДЕЦА

От 1 юли 2012 година авиокомпания България Ер променя правилата за превоз на непридружени деца

За **НЕПРИДРУЖЕНО ДЕТЕ (UNACCOMPANIED MINOR - UM)** се смята дете, което не е навършило 12 години и пътува без родител, настойник или друг пълнолетен придружител.

ПРИ УСЛУГАТА ПРЕВОЗ НА НЕПРИДРУЖЕНО ДЕТЕ (UM) служителите поемат детето от изпращача на отправното летище, придружават го по време на всички летищни формалности и го предават на посрещача. Услугата е задължителна за деца на възраст от 3 до 5 години и възможна при поискване за деца с навършени 5 години.

ФОРМУЛЯР – ИНФОРМАЦИЯ ОТ РОДИТЕЛ/НАСТОЙНИК: Задължителен документ, в който се вписва точна информация за детето, както и имената, адресите и телефони на изпращача и посрещача.

ЕСКОРТ – Стюардеса, която пътува с детето и се грижи за него по време на полета. За да бъде осигурен ескорт, агентът, създател на резервацията на детето, внася SR UMNR с неговата възраст и рождена дата, както и информация за посрещача и изпращача – имена, телефон за връзка и пълен адрес. Запитването се прави поне седмица преди полета. В рамките на 3 дни служителите от отдел Спейс контрол дават отговор на молбата. При потвърждение Спейс Контрол запазва място на стюардесата на желаня полет и уведомява агента, който създава МСО в резервацията на детето в размер на дължимата сума за тази услуга.

ЗАДЪЛЖИТЕЛНАТА ИНФОРМАЦИЯ за потвърждаване на услугата UMNR включва три имена, възраст и рождена дата на детето; три имена, телефон за връзка и пълен адрес на посрещача и изпращача.

- Авиокомпания България Ер не приема непридружени деца, трансфериращи на летище София. Изключения се правят само при предгоставени контакти на трансферния пункт.
- Деца до 3 години не се приемат за превоз без придружител.
- Деца, навършили 5 години, се приемат за превоз без придружител и се обслужват по реда за непридружени деца – UM.

ЗАПЛАЩАНЕ ЗА ПРЕВОЗА на непридружени деца:

- от 3 до навършване на 5 години: за детето се заплаща пълната тарифа за възрастен пътник без детско намаление, плюс 50% от еднопосочната тарифа в М класа за стюардесата-придружител. Всички дължими летищни такси за маршрута по билета също се събират. Една стюардеса може да придружава две деца от едно семейство и в този случай за двете деца се заплаща една такса.
- от 5 до 7 години: плаща се 100% от тарифата за възрастен пътник. Допълнително се събира UM такса в размер на 40 евро на отсечка за международни полети и 20 евро за вътрешни линии.
- от 8 до 11 години: плаща се детски билет с приложимото по съответната тарифа детско намаление. Допълнително се събира такса UM в размер на 40 евро на международна отсечка и 20 евро за отсечка по вътрешни линии.
- за две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно, се плаща една UM такса за двете деца.
- по желание на родителите, деца от 12 до 18 години могат също да ползват услугата UM срещу заплащане на UM таксата.

New Rules for Transporting Children

From the 1st of July 2012, Bulgaria Air is changing its rules regarding transporting unaccompanied children.

An **unaccompanied minor (UM)** is a child under 12 years old who is traveling without a parent, guardian or some other type of adult escort.

The service "Transport of an unaccompanied minor" (UM) means that employees of Bulgaria Air receive the child from the person that escorts him or her to the departure airport, accompanies the child through all airport formalities, and hands him off to the person that will collect the child at the destination. The service is mandatory for children between their 3rd and 5th birthdays, and optional for children who have already turned 5 years old.

Form – information from the parent/guardian: A mandatory document that contains accurate information about the child, as well as the full names, addresses and telephone numbers of the persons who will be escorting the child to the departure airport and from the destination airport.

Escort – A flight attendant who travels with the child and cares for him or her during the flight. To provide an escort, Bulgaria Air requires the travel agent that books the flight for the child to submit SR UMNR with the child's age and date of birth, as well as information about the person who will deliver the child to the departure airport, and the person who will collect him or her from the destination airport – their full names, telephone numbers and full addresses. This service should be requested at least one week prior to the flight. Staff members from the Space Control Department will reply to your inquiry within 3 business days. Upon confirmation, Space Control books a place for the flight attendant on the desired flight and informs the travel agent who issues an MCO on the child's reservation in the amount of the sum payable for the service.

The information that is necessary for the confirmation of the UMNR service includes the child's full name, age and date of birth, as well as the full name, telephone number and complete address of the persons delivering the child to the departure airport and collecting him or her at the destination airport.

- Bulgaria Air does not accept unaccompanied minors who transfer at Sofia Airport. Exceptions are made only when contact information has also been submitted for the persons who will take care of the child at the point of transfer.
- Children under 3 years of age cannot travel unaccompanied.
- Children who have turned 5 are permitted to travel unaccompanied and are served according to the rules for unaccompanied minors.

The price for the Transport of Unaccompanied Minors service:

- For children between their 3rd and 5th birthdays: the price is the full adult tariff without a children's discount, plus 50% of the one-way tariff in M class for the escorting flight attendant. All applicable airport fees for the route of the flight are also collected. One flight attendant can escort two children from the same family simultaneously and, in that case, the customer pays one fee for both children.
- Age 5-7: the customer pays 100% of the tariff for an adult passenger. A UM fee is also collected in the amount of 40 euros for international flights and 20 euros for domestic flights.
- Age 8-11: the customer pays a children's tariff (with the applicable child discount from the respective tariff). A UM fee shall also be collected in the amount of 40 euros for international flights and 20 euros for domestic routes.
- For two children from one family – siblings traveling together – one UM fee is payable for both children.
- Upon parental request, children aged between 12 and 18 years old may also make use of the UM service if the UM fee is paid.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ FIT TO FLY

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

Хогила

10 пъти

Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

Глезени

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

Колене

30 пъти

Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

Рамене

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

Крака

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

Гръб и ръце

15 пъти

Поставете и гвете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете ви не опрат пръстите на краката.

EN

Feet

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

Ankles

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

Knees

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

Shoulders

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

Legs

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

Back and arms

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

Да се лети не е страшно

- Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности
- Екипажът на вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит
- Самолетите на България Ер са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция
- Опитайте да се отпуснете – вдишайте дълбоко през носа и задръжте въздуха няколко секунди, преди да го издишате

EN

Relax!

- Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives
- The crew in control of the plane is highly trained and experienced
- Bulgaria Air aircraft are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence
- Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly

По време на полет

- Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да прелъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на гъвка също помага
- Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета
- Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението
- Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките
- Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе

EN

During the flight

- Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum
- Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching
- Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation
- Removing your shoes may provide you with more comfort
- Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee

Как да се приспособим по-бързо към часовите разлики

- Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата ви дестинация, като вечерта преди по-лема си легнете един час по-рано или по-късно
- Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета
- Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието
- Когато пристигнете на избраната от вас дестинация, направете си кратка разходка
- Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина

EN

Reducing jetlag

- Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later
- Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol
- Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone
- At your destination, take light exercise – such as a walk
- Spend at least 30 minutes in daylight

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Вашето здраве

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да ви предложат лекарства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за вас.

Вашият багаж

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма ви. Да седнеш в креслото уморен и задъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще ви трябва по време на полета.

Срокът за явяване на летището

Опийте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

Вашата сигурност

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте.

Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж.

Не оставайте багажа си без надзор.

Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния ви багаж, летищните служби за сигурност ще ви забранят да ги качите в самолета.

Вашият ръчен багаж

Сложете тежките предмети под седалката пред вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

България Ер ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, когато почивате и се наслаждавате на полета на България Ер.

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flightdeck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

Пушенето

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на България Ер. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за гим.

Упътванията за безопасност

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на България Ер ще ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред вас.

Кабинен екипаж

Кабинният екипаж на България Ер се грижи да ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги убяждате за потребностите си.

При пристигане

Пазете багажите си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

Your health

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always consult a doctor to determine which are suitable for you.

Your luggage

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

Your check in deadline

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to

check in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

Your security

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

Your hand luggage

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

Smoking

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

The safety briefing

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

Your cabin crew

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

At the destination airport

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100мл всяка и общо до 1л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, кремове, кремове, лосиони, гелеве, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, пяна за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

From 6 November 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

- всякакви видове огнестрелно оръжие;
- катапулти и харпуни;
- имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки;
- оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане;
- пожарогасителни;
- електрошокови уреди;
- брадви, секири, сатъри, томахавки;
- лъкове, къси копия;
- всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване;
- ножове, независимо от предназначението им;
- саби, мечове;
- бръснари, скалпели;
- ножици, с режеща част по-дълга от 6 см;
- бормашины, отвертки, клещи, чукове;
- кънки за лег;
- всички видове спортни стикове, бухалки, шеки и тоязи;
- всички видове оборудване за бойни спортове;
- амуниции, гранати, мини, военни експлозиви;
- детонатори;
- газ и газови контейнери;
- всякакви пиротехнически средства;
- хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ;
- терпентин, разредител и аерозолна боя;
- напитки с над 70% съдържание на алкохол;

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation N° 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

- all types of firearms;
- catapults and harpoons;
- replica or imitation firearms, toy guns;
- component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices);
- fire extinguishers;
- stun or shocking devices;
- axes, hatchets, meat cleavers; machetes;
- arrows and darts;
- any type of sharpened metal objects, which could cause injury;
- all types of knives;
- sabers, swords;
- open razors and blades, scalpels;
- scissors with blades more than 6 cm in length;
- drills, screwdrivers, crowbars, hammers;
- ice skates;
- any type of sport bats, clubs, sticks or paddles;
- any martial arts equipment;
- ammunition, grenades, mines, explosives
- and explosive devices;
- detonators;
- gas and gas containers;
- any pyrotechnics;
- chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas;
- turpentine and paint thinner, aerosol spray paint;
- alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

THE FACE OF

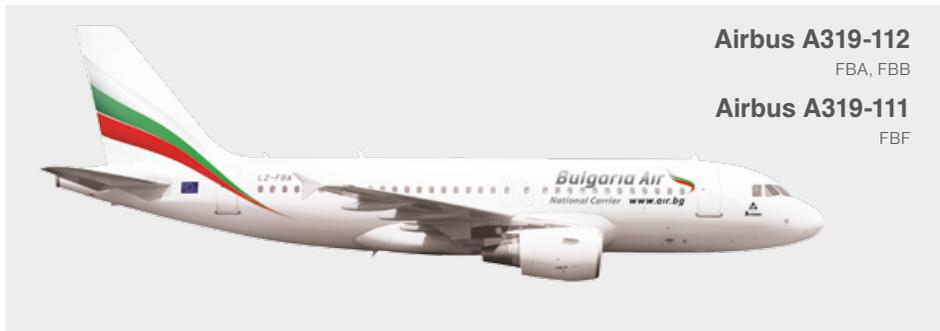
Bulgaria Air

National Carrier www.air.bg

Airbus A320-214

FBC, FBD, FBE

Airbus A319-112

FBA, FBB

Airbus A319-111

FBF

Boeing 737-500

LZ-BOR, LZ-BOP, LZ-BOQ, LZ-BOY

Boeing 737-400

Boeing 737-300

LZ-BOT, LZ-HVB, LZ-BOU, LZ-BOV, LZ-BOW, LZ-BOO

BAe 146-300

LZ-HBE, LZ-HBD, LZ-HBF, LZ-HBG

BAe 146-200

LZ-HBB, LZ-HBC, LZ-HBZ

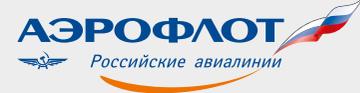

Embraer 190

LZ-SOF, LZ-VAR, LZ-BUR, LZ-PLO

CODESHARE PARTNERS

Co-operative and marketing abetments with other airlines are an integral part of Bulgaria Air operating policy. Code sharing agreements enable travelers to take advantage of a greatly enhanced spectrum of global destinations with the minimum of procedural inconvenience.

SOFIA – MOSCOW

Both airlines operate codeshare flights between Bulgaria and Russia.

VARNA/BOURGAS – MOSCOW

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – PARIS

Both parties operate and have a seat exchange programme.

SOFIA – ROME

Both parties operate and have a seat exchange programme.

SOFIA – MILAN

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – MADRID

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – AMSTERDAM

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – WARSAW

Jointly operated services using LOT aircraft and crew.

SOFIA – BUCHAREST

Jointly operated services using Tarom aircraft and crew.

SOFIA – PRAGUE

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – PAPHOS

SOFIA – LARNACA

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – ATHENS

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

Избери
дебитна или
кредитна карта

Емоция

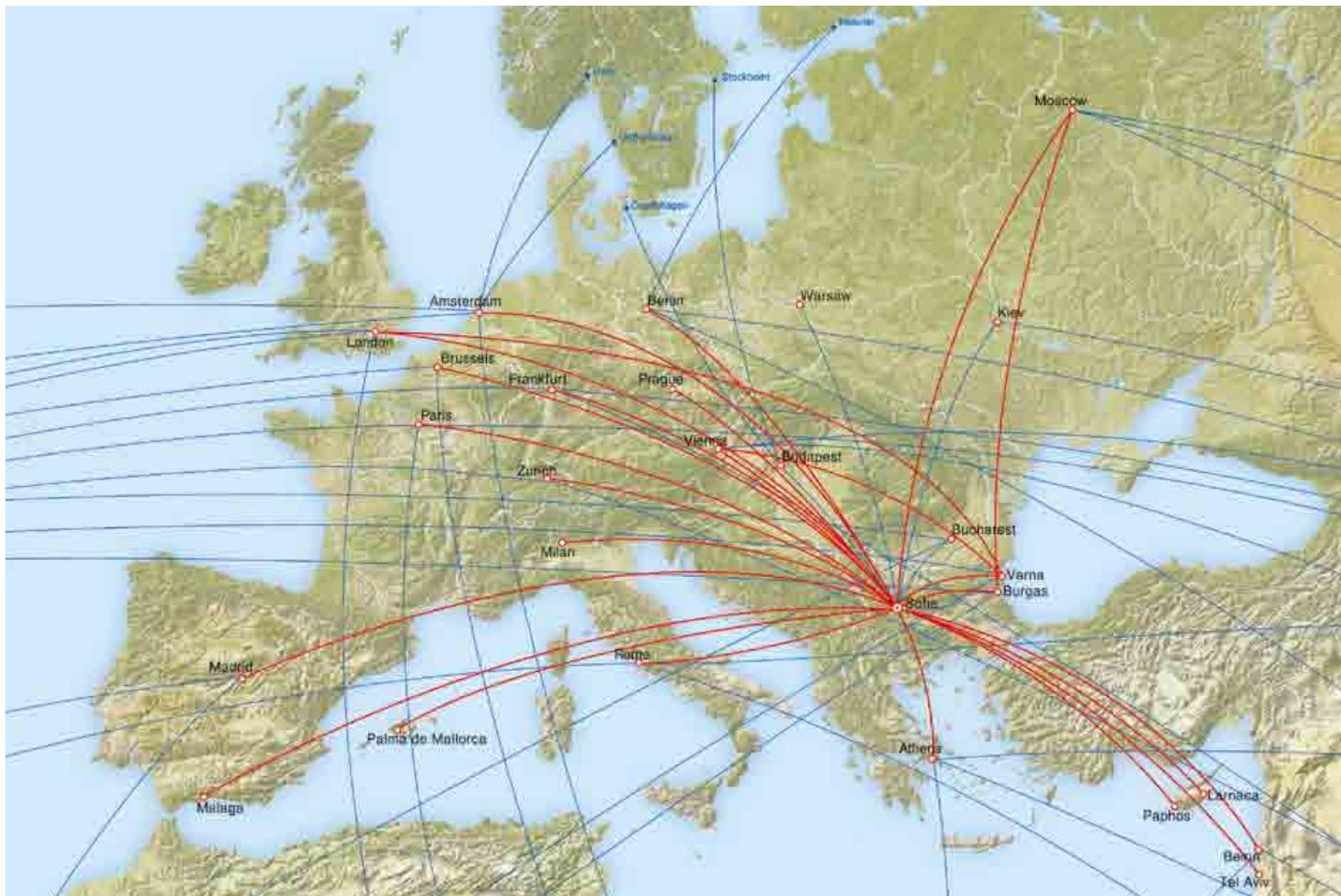
Бъди различен със своята карта от ЦКБ
Научи повече на www.ccb-emotion.bg

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

0800 11 400
www.ccbank.bg

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

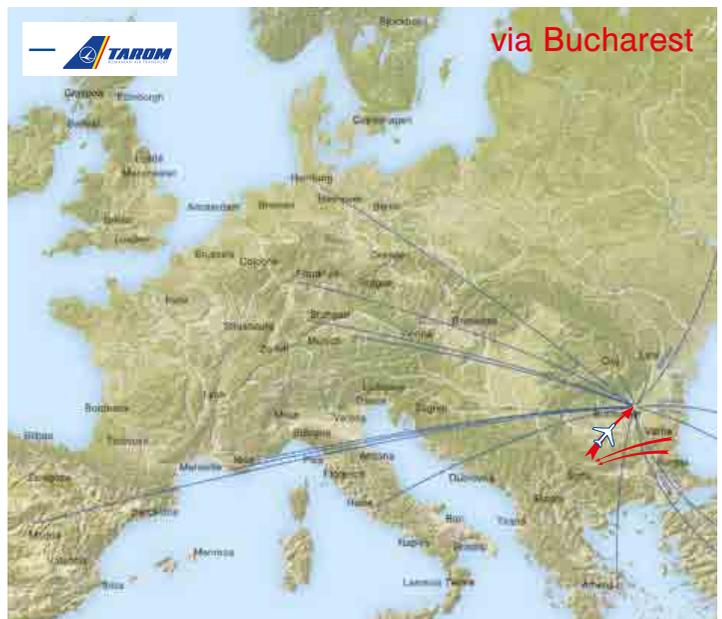
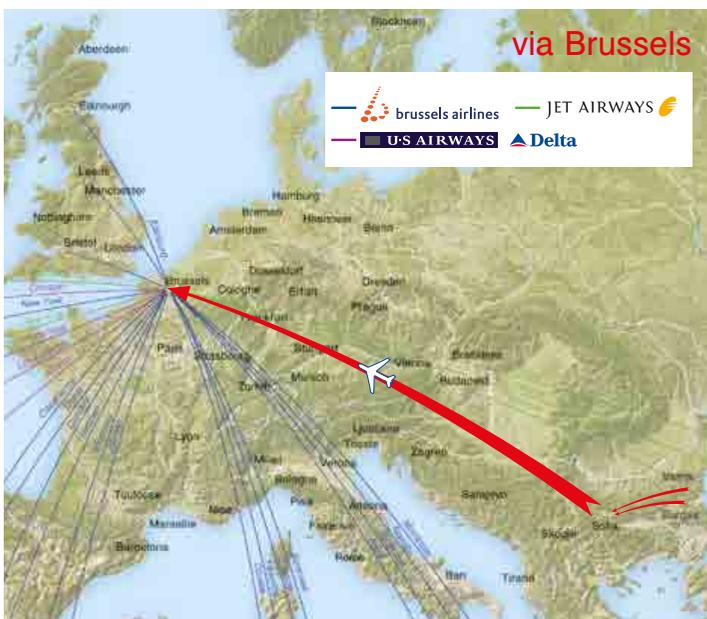
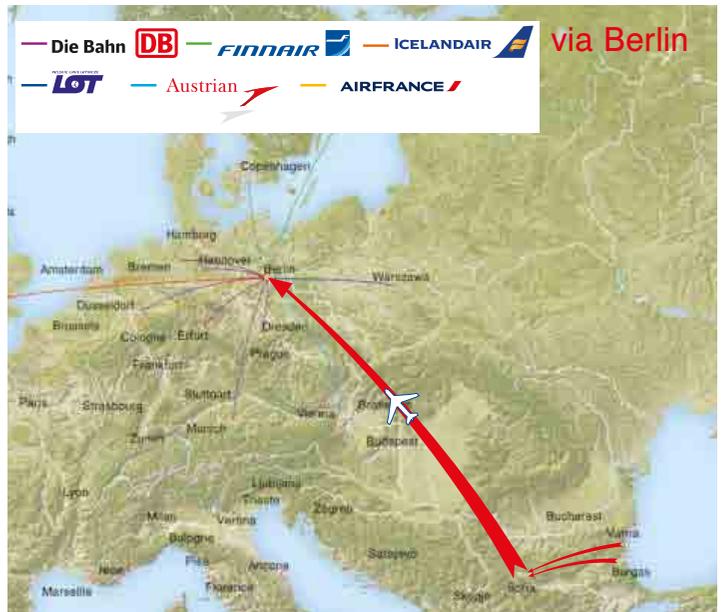
INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

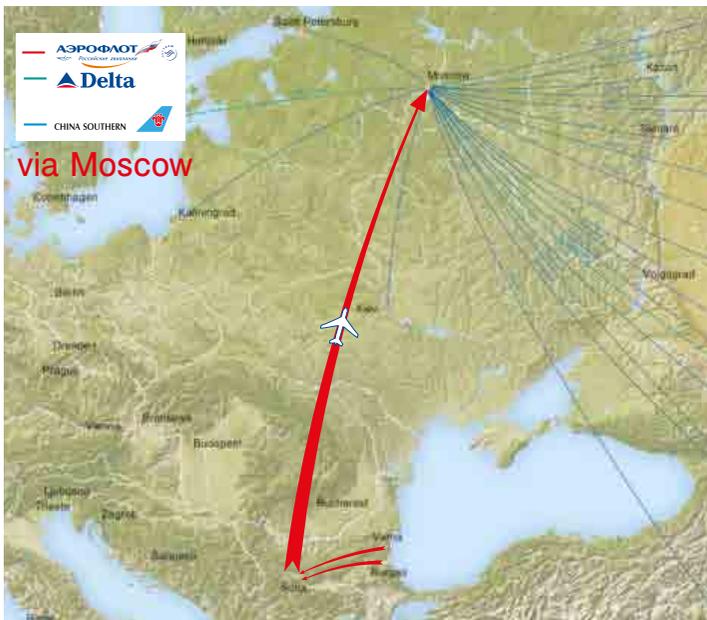
Летете до всяка точка на света с България Ер и партньори.
 Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Летете до всяка точка на света с България Ер и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕР: Къде да ни намерите?

BULGARIA AIR: Where to find us?

<p>SOF BOJ VAR</p> 	<p>Call Center Working hours: Monday – Sunday 08:00–20:00 local time</p>	<p>phone: +359 2 4020 400 e-mail: callFB@air.bg web: www.air.bg</p>
	<p>Sofia Airport, Terminal 2 Departure Hall Working hours: Monday – Sunday 05:00–23:00 local time (every day, first to last flight of the day)</p>	<p>phone: +359 2 98 40 299 web: www.air.bg</p>
	<p>2 Ivan Vazov Str. Working hours: Monday – Friday 08:30–18:30 local time</p>	<p>phone: +359 2 4020 340 fax: +359 2 935 90 49 e-mail: tickets1@air.bg web: www.air.bg</p>
	<p>Bourgas Bourgas Airport Terminal Departures, fl. 2 Monday – Friday 09:00–17:30 local time (two hours before each flight)</p>	<p>phone: +359 56 900 155 fax: +359 56 87 01 32 e-mail: boj@air.bg web: www.air.bg</p>
	<p>Varna Varna Airport Monday – Friday 09:00–18:00 local time (two hours before each flight)</p>	<p>phone/fax: +359 52 50 10 39 e-mail: varna@air.bg web: www.air.bg</p>
	<p>Varna City office 55 Osmi Primorski Polk Blvd. Monday – Friday 09:00–20:00 local time Saturday 10:00–18:00 local time</p>	<p>phone/fax: +359 52 65 11 01 e-mail: varna@air.bg web: www.air.bg</p>
	<p>Shumen 10 Patleina Str. Working hours: Monday – Friday 08:30–17:00 local time</p>	<p>phone: +359 54 830 198 e-mail: shumen@air.bg web: www.air.bg</p>
	<p>The Netherlands Schiphol Airport Air Agencies Nederland Ticket Desk Terminal 3</p>	<p>phone: +312 03 16 19 45 fax: +312 03 16 19 99 e-mail: ticketdesk.spl@airagencies.nl web: www.air.bg</p>
	<p>Belgium България Ер – Брюксел 1000 Brussels, 62 rue Ravenstein; Brussels National Airport, Departure Hall, Opposite Row 1 понеделник-петък 09.00-18.00 phone: +322 512 00 71 +322 753 20 16 +322 511 88 37 e-mail: brussels@air.bg web: www.air.bg</p>	<p>България Ер – Брюксел – офис летище Brussels National Airport Departure Hall, Opposite Row 1 07:00 - 9:30 / пон, сряда, четв, съб phone: +322 753 20 16 e-mail: brussels@air.bg web: www.air.bg</p>

<p>LCA</p> 	<p>LCA Cyprus Louis Aviation 11 Lemesos Avenue 2112 Nicosia, P.O. Box 21301 1506 Nicosia</p>	<p>phone: +357 225 881 82 fax: +357 223 766 06 e-mail: bulgariaair@louisgroup.com web: www.air.bg</p>
<p>FRA BER</p> 	<p>Germany България Ер - Франкфурт D-60325 Frankfurt am Main Giuollettstr. 50</p>	<p>phone: +49 69 284 186 fax: +49 69 291 245 e-mail: frankfurt@air.bg web: www.air.bg</p>
	<p>Bulgarian Air Tour GmbH 10117 Berlin Leipziger str. 114-115</p>	<p>phone: +49 302 514 460 fax: +49 302 513 330 e-mail: berlin@air.bg web: www.air.bg</p>
<p>LON</p> 	<p>United Kingdom Room 38; 2nd Floor Morley House 320 Regent Street London W1B 3BD Working hours: Monday – Friday 09:00–18:00 local time phone: +44(0)207 63 77 637 fax: +44(0)207 32 33 844 e-mail: londonoffice@air.bg</p>	<p>ЛОНДОН Ticket Pod 1 Terminal 4 London Heathrow Airport Hounslow, Middlesex TW6 #FB phone: +44(0)208 74 59 833 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk SITA: LONTOFB web: www.air.bg</p>
<p>MOW</p> 	<p>Russia Kuznetskiy Most 3 Str. 119590 Moscow</p>	<p>phone Sales Office: +7 926 992 3637 phone Airport Offices: +84 95 578 27 12 +7 926 991 56 11 e-mail: moscow@air.bg ticketmow@air.bg web: www.air.bg</p>
	<p>Moscow Sheremetyevo Airport Terminal F, fl.6, office 15</p>	<p>phone: +79 26 991 56 11 e-mail: svoapfb@mail.ru web: www.air.bg</p>
	<p>Moscow Mosfilmovska 66 str. Fl.3, room 308</p>	<p>phone: +74 99 143 62 02 e-mail: moscow@air.bg web: www.air.bg</p>
<p>MIL</p> 	<p>Italy Милано Distal&ITR Handling Летище Малпенса</p>	<p>phone: +3902 74866398 fax: +3902 58587126 e-mail: biglietteriamxp@itrhandling.it web: www.air.bg</p>
<p>TLV</p> 	<p>Israel 23 Ben – Yehuda Str. Sun-Thu 09:00–17:00 Tel Aviv</p>	<p>phone: +972 3 795 13 55 fax: +972 3 795 13 54 e-mail: annie@open-sky.co.il web: www.air.bg</p>
<p>VIE</p> 	<p>Austria Intevga Reisen GmbH A-1010 Wien, Tifer Graben 9</p>	<p>phone: +4315352550 fax: +4315352551 e-mail: intervegareisen@aon.at web: www.air.bg</p>
<p>ZRH</p> 	<p>Switzerland България Ер-Цюрих 8060, Zurich Airport - Terminal 1 P.O. BOX 2165</p>	<p>phone: +41 44 361 61 54 fax: +41 44 361 61 60 e-mail: zurich@air.bg web: www.air.bg</p>